

**SON DÖNEM MİMARİ YAPILARIN TASARIM
YAKLAŞIMLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Meryem ŞEKERCİ BOYNUEĞRİOĞLU

**2022
YÜKSEK LİSANS TEZİ
MİMARLIK**

**Tez Danışmanı
Dr. Öğretim Üyesi Süheyla BİRLİK**

**SON DÖNEM MİMARİ YAPILARIN TASARIM YAKLAŞIMLARI
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Meryem ŞEKERCİ BOYNUEĞRİOĞLU

**T.C.
Karabük Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalında
Yüksek Lisans Tezi
Olarak Hazırlanmıştır**

**Tez Danışmanı
Dr. Öğretim Üyesi Süheyla BİRLİK**

**KARABÜK
Ocak 2022**

Meryem ŞEKERCİ BOYNUEĞRİOĞLU tarafından hazırlanan “SON DÖNEM MİMARİ YAPILARIN TASARIM YAKLAŞIMLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA” başlıklı bu tezin Yüksek Lisans Tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Dr. Öğretim Üyesi Süheyla BİRLİK
Tez Danışmanı, Artvin Çoruh Üniversitesi Mimarlık Anabilim Dalı

Bu çalışma, jürimiz tarafından Oy Birliği ile Mimarlık Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir. 28/01/2022

<u>Ünvanı, Adı SOYADI (Kurumu)</u>	<u>İmzası</u>
Başkan : Doç. Dr. Ayşe KOPUZ (NKÜ)
Üye : Dr. Öğr. Üyesi Süheyla Birlik (AÇÜ)
Üye : Dr. Öğr. Üyesi Beyza ONUR (KBÜ)

KBÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu, bu tez ile, Yüksek Lisans derecesini onamıştır.

Prof. Dr. Hasan SOLMAZ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

“Bu tezdeki tüm bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak elde edildiğini ve sunulduğunu; ayrıca bu kuralların ve ilkelerin gerektirdiği şekilde, bu çalışmadan kaynaklanmayan bütün atıfları yaptığımı beyan ederim.”

Meryem ŞEKERCİ BOYNUEĞRİOĞLU

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

SON DÖNEM MİMARİ YAPILARIN TASARIM YAKLAŞIMLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Meryem ŞEKERCİ BOYNUEĞRİOĞLU

**Karabük Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalı**

**Tez Danışmanı:
Dr. Öğretim Üyesi Süheyla BİRLİK
Ocak 2022, 116 sayfa**

Mimari eserler, bilimsel hesaplama yönü yanında, sanatsal yönü olması itibari ile diğer bilim ve sanat eserlerinde farklılaşmaktadır. Her ne kadar özellikle insanların yoğun olarak yaşadığı alanlarda, genel kabul görmüş çalışmalara rastlansa da farklı açılardan diğer yapılardan ayrılan çok sayıda esere de rastlanmaktadır.

Özellikle soğuk savaş sonuna doğru başlayan ve bitimi sonrası daha şiddetli görülen, neo-liberal politikaların etkisi ile şekillenen ve pek çok ülkede kentsel dönüşüm adı verilen yeniden yapılanma süreçleri ağırlıklı olmak üzere, yapılan pek çok bina, geniş halk kitlelerinin nazarında hep aynı görülmektedir. Ayrıca yeni yapılan binaların, kent sakinlerinin alıştığı yapılardan farklı olması nedeni ile kent yerlileri bir yandan geçmişlerinden ve anılarında kopmakta, diğer yandan yaşamları ve gelecekleri belirli konseptler dahilinde kalıplara sokulduğu hissine kapılmaktadırlar. Kent kavramının

kazandığı bu yeni anlam ve mimari açıdan zaman ve mekan sıkışması, alışılmışın dışında mimari eserlere ilgiyi arttırmaktadır.

Son dönemde inşa edilen ve ilginç olarak kabul edilen binalar üzerine hazırlanan bu çalışma; tasarım yaklaşımları ve son dönem mimari yapılar üzerinde durmaktadır. Mimari tasarım süreci ve bu sürecin sonunda ortaya çıkan eseri diğerlerinden farklılaştıran, hatta ilginç olarak kabul edilmesine neden olan sürecin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu süreç içerisinde incelenen binalarda kullanılan tasarım teknikleri Broadbent'in tasarım yaklaşımları çerçevesinde tasnif edilerek değerlendirilmiştir.

Literatürde bu tezin araştırma alanıyla ilgili herhangi bir çalışma yapılmamış olduğu için, internet ortamında mimari kaynak sunan archdaily, dezeen gibi internet siteleri incelenmiştir. Fakat bu sitelerde ilginç olarak nitelendirilen ve gruplaştırılıp tanıtılmış örneklere rastlanılmamıştır. Araştırma sonucunda bir grup yönetici ve editör onayından geçerek ilginç binaları bir araya toplayan amazingarchitecture adlı internet sayfası bulunmuş, incelenmiş ve buradaki binalar arasından 2010-2020 yılları arasında tasarlanmış yapılardan 50 tanesi üzerinden araştırma şekillenmiştir.

Yapılan araştırma sonucunda son dönemde tasarlanmış ve ilginç bulunan 50 adet bina arasında en çok kullanılan tasarım yaklaşımının analogik tasarım yaklaşımı olduğu görülmüştür. Son yıllarda teknolojik ve çevresel anlamda yaşanan hızlı değişimlerin karşısında ilginç binalarda kullanılan etkin tasarım yaklaşımı olan analogik yaklaşımın yerini pragmatik tasarım yaklaşımına bırakabileceği de görülmüştür.

Anahtar Sözcükler : Mimari tasarım, tasarım yaklaşımları, Broadbent, son dönem mimari yapılar.

Bilim Kodu : 80107

ABSTRACT

M. Sc. Thesis

A SURVEY ON THE DESIGN APPROACHES OF LAST PERIOD ARCHITECTURAL BUILDINGS

Meryem ŞEKERCİ BOYNUEĒRİOĒLU

**Karabük University
Institute of Graduate Programs
Department Of Architecture**

Thesis Advisor:

Assist. Prof. Dr. Sũheyla BİRLİK

January 2022, 116 pages

Architectural works differ in other works of science and art as well as the direction of scientific calculation. Although generally accepted studies are found, especially in areas where people live intensively, many works that differ from other structures from different angles are also found.

Especially in many countries, which started towards the end of the cold war and was seen more violently after its end, shaped by the influence of neo-liberal policies and mainly the reconstruction processes called urban transformation in many countries, many buildings are seen as always the same in the eyes of the wider public. In addition, due to the fact that the newly built buildings are different from the buildings that the residents are accustomed to, the city's residents are disconnected from their pasts and

memories, and on the other hand, they feel that their lives and futures are introduced into molds within certain concepts. This new meaning and architectural squeeze gained by the concept of the city increases the interest in unorthodox architectural works.

This study on buildings that have been built last period and are considered interesting; it focuses on design approaches and last period architectural structures. It is aimed to examine the architectural design process and the process that differentiates the work that emerges at the end of this process from the others, and even makes it considered interesting. In this process, the design techniques used in the buildings examined were classified and evaluated within the framework of Broadbent's design approaches.

Since no studies have been carried out in the literature on the research area of this thesis, websites such as archdaily and dezeen that provide architectural resources on the internet have been examined. However, there are no examples that are considered interesting and grouped and promoted on these sites. As a result of the research, a website called amazingarchitecture, which gathered interesting buildings through the approval of a group of managers and editors, was found, examined and the research was shaped on 50 of the buildings designed between 2010-2020 among the buildings here.

As a result of the research, it was seen that the most commonly used design approach among the 50 buildings that were designed and found interesting recently was the analogic design approach. In the face of rapid technological and environmental changes in recent years, it has been seen that the analogic approach, which is the effective design approach used in interesting buildings, can be replaced by a pragmatic design approach.

Key Word : Architectural design, design approaches, Broadbent, last period architectural buildings.

Science Code : 80107

TEŞEKKÜR

Bu tez alıŐmanın planlanması, araştırılması, oluşturulması ve yürütülmesinde ilgi ve desteğini esirgemeyen bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım sayın hocam Dr. Öğretim Üyesi Süheyla BİRLİK'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tez savunmama katılarak çalıŐmam ve bundan sonraki akademik hayatım için önerilerde bulunan ve bilgilerinden faydalandığım Doç. Dr. Ayşe Kopuz ve Dr. Öğr. Üyesi Beyza ONUR'a çalıŐmama katkılarından dolayı teşekkür ederim.

ÇalıŐmalarımda beni her zaman destekleyen sevgili eşim Sinan BOYNUEĞRİOĞLU'na, sevgili oğlum Cihangir BOYNUEĞRİOĞLU'na, her zaman yanımda olup desteklerini hiç esirgemeyen annem Ayşe ŞEKERCİ ve babam İlyas ŞEKERCİ'ye yanımda oldukları için tüm kalbimle teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
KABUL.....	ii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	vi
TEŞEKKÜR.....	viii
İÇİNDEKİLER	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xii
ÇİZELGELER DİZİNİ	xv
BÖLÜM 1	1
GİRİŞ	1
1.1. ÇALIŞMANIN AMACI	2
1.2. ÇALIŞMANIN ALANI	2
1.3. ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ	3
BÖLÜM 2	6
MİMARİ TASARIM	6
2.1. MİMARLIK VE TASARIM	6
2.1.1. Mimar ve Mimari Kimlik	10
2.1.2. Mimari Tasarımda Kalite.....	12
2.1.3. Mimari Tasarımda Değer.....	14
2.2. MİMARİ TASARIM YAKLAŞIMLARI	16
2.2.1. Broadbent'e Göre Tasarım Yaklaşımları.....	16
2.2.1.2. Pragmatik Tasarım	18
2.2.1.2. Tipolojik Tasarım.....	21
2.2.1.3. Analogik Tasarım	23
2.2.1.4. Kanonik Tasarım.....	28
BÖLÜM 3	31

SON DÖNEM MİMARİ YAPILAR	31
3.1. YAPILARIN BELİRLENMESİ.....	32
3.1.1. Burning Bush Synagogue	35
3.1.2. Tao Zhu Yin Yuan	36
3.1.3. AS Building	37
3.1.4. Barin Ski Resort.....	38
3.1.5. Kaohsiung Pop Music Centre	39
3.1.6. Marmara University Theology Faculty Mosque.....	40
3.1.7. 30 Houses.....	41
3.1.8. Royal Arena	42
3.1.9. Statoil Regional and International Offices	44
3.1.10. iADC Design Museum	45
3.1.11. Rock House.....	46
3.1.12. Softstone	46
3.1.13. Culture and Congress Centre – Ckk Jordanki.....	48
3.1.14. Greenland Convention Center	49
3.1.15. Guizhou Modoo Shopping Mall	50
3.1.16. Messner Mountain Museum Coronas.....	51
3.1.17. Ayla Golf Academy & Clubhouse.....	51
3.1.18. Bahá'í Temple	52
3.1.19. Flavia	53
3.1.20. Mausoleum of the Martyrdom of Polish Villages	54
3.1.21. Planstone Industrial Pavillion	55
3.1.22. Zemelny Office Building.....	56
3.1.23. '0914' Flagship Store.....	57
3.1.24. Casa Eterea	58
3.1.25. Castle Lane	59
3.1.26. Isvatham 9.....	60
3.1.27. Argos.....	62
3.1.28. Dancing Hotel.....	63

	<u>Sayfa</u>
3.1.29. Town Hall in Eysturkommuna.....	64
3.1.30. Kirsch Pharma Healthcare	65
3.1.31. Paeiz 6.....	66
3.1.32. Palacio de la Musica Mexicana	67
3.1.33. Axis Vanam	68
3.1.34. Ban Villa.....	69
3.1.35. BBC Pavilion Cannes	70
3.1.36. Cloudscape of Haikou	71
3.1.37. Courbes Residential Building	71
3.1.38. EDEN Singapore	72
3.1.39. Infinitus Plaza	73
3.1.40. Le Stella.....	74
3.1.41. Presence in Hormuz 2.....	75
3.1.42. Pla 2	77
3.1.43. House in the Landscape	78
3.1.44. The Hometown Moon.....	79
3.1.45. Turtle Bay	80
3.1.46. 1000 M2 Prefabricated	81
3.1.47. Cote Rocheuse Winery	82
3.1.48. Vanke Waterfront City	83
3.1.49. Shibori	84
3.1.50. Sky Yards Hotel.....	85
3.2. ANALİZ VE DEĞERLENDİRME.....	86
BÖLÜM 4	100
SONUÇLAR VE ÖNERİLER	100
KAYNAKLAR	105
ÖZGEÇMİŞ	116

ŞEKİLLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 2.1. Mamut Kemik Çadırı, Musée de Kiev, Ukrayna	18
Şekil 2.2. Eskimo İglosu	19
Şekil 2.3. Geleneksel Artvin Evi	20
Şekil 2.4. York House Senior School, Vancouver, Kanada	20
Şekil 2.5. Stadthaods M1- Ekoevler, Freiburg, Almanya	21
Şekil 2.6. Bunshaft's Lever House 1952, New York, Amerika	22
Şekil 2.7. Türk evi plan tipleri	23
Şekil 2.8. Sydney Opera Binası	25
Şekil 2.9. Twa Terminal Binası	25
Şekil 2.10. Ronchamp Şapeli	26
Şekil 2.11. Ronchamp Şapeli'ndeki benzetmeler	26
Şekil 2.12. Guggenheim Müzesi	27
Şekil 2.13. Guggenheim Müzesi tasarım eskizi	27
Şekil 2.14. Marsilya Bloğu, Fransa	29
Şekil 2.15. Farnsworth Evi, Amerika	30
Şekil 3.1. Burning Bush Synagogue	36
Şekil 3.2. Tao Zhu Yin Yuan	37
Şekil 3.3. AS Building	38
Şekil 3.4. Barin Ski Resort	39
Şekil 3.5. Kaohsiung Pop Music Centre	40
Şekil 3.6. Marmara University Theology Faculty Mosque	41
Şekil 3.7. 30 Houses	42
Şekil 3.8. Royal Arena.	43
Şekil 3.9. Statoil Regional and International Offices	44
Şekil 3.10. iADC Design Museum	45
Şekil 3.11. Rock House	46
Şekil 3.12. Softstone	47
Şekil 3.13. Culture and Congress Centre-CKK Jordanki	48

Sayfa

Şekil 3.14. Greenland Convention Centre	49
Şekil 3.15. Guizhou Modoo Shopping Mall	50
Şekil 3.16. Messner Mountain Museum Coronas	51
Şekil 3.17. Ayla Golf Academy & Clubhouse	52
Şekil 3.18. Baha’i Temple.....	53
Şekil 3.19. Flavia	54
Şekil 3.20. Mausoleum of the Martyrdom of Polish Villages.....	55
Şekil 3.21. Planstone Industrial Pavilion	56
Şekil 3.22. Zemelny Office Building	57
Şekil 3.23. '0914' Flagship Store.....	58
Şekil 3.24. Casa Etérea.....	59
Şekil 3.25. Castle Lane.....	60
Şekil 3.26. Isvatham 9.....	61
Şekil 3.27. Argos.....	62
Şekil 3.28. Dancing Hotel	63
Şekil 3.29. Town Hall in Eysturkommuna.....	64
Şekil 3.30. Kirsch Pharma HealthCare	65
Şekil 3.31. Paeiz 6.....	66
Şekil 3.32. Palacio de la Musica Mexicana	67
Şekil 3.33. Axis Vanam	68
Şekil 3.34. Ban Villa	69
Şekil 3.35. BBC Pavilion Cannes	70
Şekil 3.36. Cloudscape of Haikou.....	71
Şekil 3.37. Courbes Residential Building	72
Şekil 3.38. EDEN Singapore.....	73
Şekil 3.39. Infinitus Plaza	74
Şekil 3.40. Le Stella	75
Şekil 3.41. Presence in Hormuz 2	76
Şekil 3.42. Pla 2	77
Şekil 3.43. House in the Landscape	78
Şekil 3.44. The Hometown Moon.....	79
Şekil 3.45. Turtle Bay	80

	<u>Sayfa</u>
Şekil 3.46. 1000 M ² Prefabricated	81
Şekil 3.47. Cote Rocheuse Winery	82
Şekil 3.48. Vanke Waterfront City.....	83
Şekil 3.49. Shibori.....	84
Şekil 3.50. Sky Yards Hotel.....	85

ÇİZELGELER DİZİNİ

Sayfa

Çizelge 3.1. Binalar ve Tasarım Yaklaşımları	94
--	----

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Türk Dil Kurumu sözlüğünde mimar “Yapıların planını hazırlayıp bunların gerçekleşmesini sağlayan kimse” olarak tanımlanmaktadır (İnternet,1). Bu tanım mimarın uğraştığı alanı gösterse de tam olarak ne yaptığını ifade etmede yetersiz kalmaktadır. Bir başka deyişle TDK’nın vermiş olduğu tanım, mimarın işini tanımlarken bu işin ardında yatan süreçleri ve mimarın yeteneklerini dışarıda bırakmakta ve mimar kavramını statik bir hale getirmektedir.

Mimarlıkla ilgili pek çok tanıma rast gelmek mümkündür. Araştırmacılar, ilgi alanlarından hareketle mimarlık mesleğini tanımlamakta ve ona önem atfetmektedir. Doğan Hasol “Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü”nde mimarı: “Yapıları tasarlayıp çizen ve uygulanmasını yönlendiren sanat ve fen adamı” olarak tanımlamıştır (Hasol, 2002). TDK sözlükte ve Hasol’un mimarlık sözlüğündeki tanımlardan yola çıkarak mimarı; “yapıların formlarını ve işleyişlerini zihninde tasarladıktan sonra çizime aktarıp, bunların uygulanmasını sağlayan kişi” olarak tanımlayabiliriz.

Diğer tüm alan ve mesleklerde olduğu gibi küreselleşme, mimarlık alanında etkili olmuştur. Küreselleşmenin temelinde yer alan sanayi ve teknoloji mimarlığın temel faaliyet alanlarını doğrudan etkilendiğinden dolayı, günümüzde mimarlığı etkileyen en önemli faktörlerden biri haline gelmiştir.

Küreselleşmenin getirmiş olduğu imkânların sermayeyi ve emeği hızlıca bir noktadan bir başka noktaya taşıyabilme kabiliyeti neticesinde bir yandan çok ve büyük inşaa işler başarılabilir ve kısa sürede yapılabilir hale gelmiş, diğer yandan bu durum kentlerin yaşam alanlarının günden güne özgünlüklerini ve kişiliklerini kaybetmesine neden olmuştur.

Önce Berlin Duvarının yıkılması daha sonra Sovyetler Birliği'nin çökmesi neticesinde batıda görülen kent kimliklerinin hızlı bir şekilde değişmesi olgusu, kapitalist batı ülkelerinden, komünist blok ülkelerine sıçramış ve hızla yayılmıştır. Yaşanan bu gelişmelerden mimarlık mesleği de etkilenmiştir. İlk önce kent kimliği konusuna fazla vurgu yapılmadan yaşanan değişim ve dönüşüm 2000'li yıllardan itibaren insanlarda soru işareti oluşturmaya başlamış ve kent bilinci ve özgünlüğü kavramları tekrar tartışılır hale gelmiştir. Bu sırada mimarlar arasında görülen rekabet, mimarları özgün mimari tasarımlar üretmeye ve bu tasarımları kent kimliği ile birleştirmeye yöneltmiştir. Özellikle son yıllarda ilginç ve merak uyandıran bina tasarımları daha sık gündeme gelmeye başlamıştır.

1.1. ÇALIŞMANIN AMACI

Önceden var olmayan bir eserin yaratılması, zihni tasarım süreci neticesinde ortaya çıkmaktadır. Tasarımcının asıl amacı, önceden var olmayan yeni bir eser yaratmaktır ve yaratım için tüm kurgular zihinsel düzlemde soyut olarak gerçekleşir. Soyut çalışmalar tasarımcının karar ve tercihlerinden etkilenmekte ve nihayete ermektedir. Bu durum eserleri nesnel olmak yerine öznelleştirir.

Diğer üretimlerde olduğu gibi mimari üretimde de başlangıç aşaması olan tasarım, mimarın zihninde şekillenmektedir. Mimar ve mimari eser arasındaki ilişki, diğer pek çok üretim ilişkisinden farklı olmak üzere, mimarın kişisel tercih ve tutumlarına bağlı şekillenmektedir. Mimarın bireysel görüşleri, yarattığı eseri diğer eserlerden farklılaştırmakta ve ona özel bir konum kazandırmaktadır.

Bu çalışma, 2010-2020 yılları arasındaki son dönemde yapılmış ve insanlar tarafından ilginç bulunan binaların ne tür bir tasarım yaklaşımı üzerinde yoğunlaştığı ve bu binalarda kullanılan etkin tasarım yaklaşımı üzerine yol gösterici olacaktır.

1.2. ÇALIŞMANIN ALANI

Her tasarımın bir konsepti, bir fikri, bir yaklaşımı vardır. Fakat insanlar tarafından ilginç olarak nitelendirilen ve son on yıllık süreç içerisindeki yapıların ağırlıklı olarak

hangi tasarım yaklaşımı ile oluşturulduğuna dair bir araştırma yapılmamıştır. Literatürde bu konuyla ilgili herhangi bir çalışma yapılmamış olduğu için, internet ortamında mimari kaynak sunan archdaily, dezeen gibi sürekli güncellenen web siteleri incelenmiştir. Fakat bu sitelerde ilginç olarak nitelendirilip tanıtılmış örneklerle rastlanılmamıştır. Çalışma kapsamında incelenen ‘amazingarchitecture’ adlı web sitesindeki ilginç binalar içinden 2010 – 2020 yılları arasında tasarlanmış yapılardan 50 tanesi üzerinden inceleme yapılmıştır.

1.3. ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ

Tez çalışması hakkında literatür taraması yapılmış olup, son dönem ilginç mimari tasarımlar özelinde hazırlanmış akademik çalışmalara rastlanmamıştır. İnternet ortamında ‘İlginç mimari’, ‘ilginç mimari yapılar’, ‘ilginç tasarımlar’ vb. gibi başlıklar, Türkçe ve İngilizce dillerinde sorgulandığında haber sitelerinde, bloglarda veya gezi sitelerinde bu tarz paylaşımlara rastlanılmış olup güvenilirlikleri sorgulanmıştır. İnternette güncel tutulan mimari paylaşım siteleri olan archdaily, dezeen, designboom, archilovers, arkitera, architizer, mimdap, e-architect, worldarchitecturenews, kolokyum, architonic, archinet, detail, mimarlikdergisi, xxi siteleri olmak üzere toplam 15 adet internet sitesi incelenmiştir. Bu sitelerde de ilginç mimari yapıların bir arada toplandığı bir yayın ya da çalışma görülmemiştir. Alternatif olarak ‘ilginç’ kelimesinin İngilizce diğer karşılıkları olan kelimeler de aratılmış olup, ‘amazing’ başlığı altında ilginç olarak nitelendirilen binaların bir arada toplanıp değerlendirildiği bir web sitesi bulunmuştur.

Çalışma kapsamında incelenen ‘amazingarchitecture’ isimli sitede ve site ile ilintili olarak popüler sosyal medya uygulaması instagramdaki ‘amazingarchitecture’ adlı hesapta ilginç yapıların bir araya toplandığı görülmüştür.

2010 yılında Mimar Naser Nader İbrahim tarafından kurulan Amazing Architecture, mimarlar ve öğrenciler için mimari projelerin yayınlandığı bir digital dergidir. Instagram, Facebook ve Pinterest gibi diğer sosyal medya sitelerinde de yayın yapan bu platform, dünyanın her yerinden gelen öğrenci projeleri, uygulanmış mimari projeler, avam projeler, görselleştirmeler, yarışma projeleri ve mimari eskizler

yayınlanmaktadır. Web sayfasından ya da diğer sosyal medya kanallarından gönderilen projeler önce bir grup site yöneticisi tarafından incelenmekte ve yöneticilere ve editöre göre yeterince iyiye yayınlanmaktadır. Websitesi ve sosyal medya hesapları sürekli güncellenmekte olup bu açıdan dinamik bir oluşumdur.

Çalışma kapsamındaki bu platformda, projeler yapıların kullanım alanlarına göre sınıflandırılmış olup 788 adet yapı incelenmiştir. Bu örneklerin içerisinde uygulanmış mimari projeler, avam projeler ve iç mekan tasarımları bir arada bulunmaktadır. Yapılan çalışmadaki seçim kriteri, uygulanmış örnekler arasından, 2010 ve 2020 yılları arasında tasarlanmış olanların taranmasıdır. Bu yıllar arasındaki bütün projeler çalışma kapsamında incelenemeyeceğinden ve bu sitede yayınlanan binaların zaten bir grup insanın onayından geçip, sıradanlıktan uzak ilginç olarak nitelendirildiği bilindiği için, websitesi ve Instagram hesabında yayınlanan binalar arasından sınırlandırılmış seçim kriterlerine göre rastgele 50 bina seçilmiş ve tasarım yöntemleri açısından incelenmiştir. Binaların araştırması ve seçimi üç aylık bir süre içerisinde yapılmış olup Kasım 2021 tarihinde tamamlanmıştır. Websitesi sürekli güncellendiği için, bu tarih sonrasında eklenen yapılar çalışma kapsamında değildir.

Binaların tasarımları incelenirken, tasarım yöntemlerinin tasnifi çalışmanın önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Mimarlıkta farklı bakış açıları bulunmaktadır. Bu çalışma kapsamında, mimari projelerin tasarım süreçlerinde mimarların tasarım yaparkenki yönelimlerini ve ortaya çıkan yapıların analizlerini yapabilmek adına mimari tasarım yaklaşımlarından ilk bahsedenlerden biri olan Broadbent'in tasarım yaklaşımlarının kullanılması uygun bulunmuştur.

Tasarım yaklaşımlarından Broadbent'in seçilmesinin nedeni, mimarlığa bakış açısından kaynaklanmaktadır. Broadbent'in bir mimarda olması gereken özelliklerinde bahsettiği çalışmaları dikkate alındığında, özellikle mimarların binaların üç boyutlu hallerinin zihinlerinde tasavvur edebilme yeteneklerine vurgu yaptığı görülmektedir. Çalışma alanının son dönem ilginç mimari yapılar olması sebebiyle, hayal gücüne daha fazla ihtiyaç duyulduğundan hareketle mimari yapıların tasarım yöntemlerinin Broadbent'in tasnifine uygun bir şekilde yapılmasına karar verilmiştir.

Broadbent'e göre mimarlar çalışmalarında 4 ana tasarım yöntemden birini kullanmaktadır. Bu yöntemler şunlardır (Broadbent, 1973):

- Pragmatik Tasarım
- Tipolojik Tasarım
- Analogik Tasarım
- Kanonik Tasarım.

Bu çalışmanın sınırı son dönemde tasarlanmış ve inşa edilmiş ilginç mimari eserlerin kendileridir. Bu eserlerin ortaya koyduğu somut ve biçimsel yapı ana inceleme konusudur. Bu eserin ortaya çıkışındaki bilgi birikimi, mimarın kişiliği, biçimsel ve soyutlama sürecinde göstermiş olduğu gelişim vb. düşünsel konular araştırma sınırlarının dışında kalmaktadır.

BÖLÜM 2

MİMARİ TASARIM

Tasarım kavramı, “Belirlenen gereksinimlere kendine özgü koşullar içerisinde uygun çözümlerin bulunması” olarak tanımlamaktadır (Lawson, 2005).

Tasarım felsefesi alanında çalışmaları ile tanınan Tunalı'nın “Tasarım Felsefesi” isimli kitabında, tasarım konusundaki görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir:

“Bu soruya genel bir yanıt verilebilir: “Tasarım, bir sorunun çözümü için geliştirilmiş plan ya da fikirdir.” Tasarım, öncelikle, zihinde var olan bir fikirdir; ama bu fikir bir biçim (form) verme dinamiğini içerir ve bu oluşum süreci içinde biçim kazanmış bir nesne olarak dışlaşır, somutlaşır. Buna göre, her tasarım olgusunda bir fikir ve o fikre göre biçimlenmiş bir nesne bulunur” (Tunalı, 2009).

Bir başka deyişle mimari tasarım faaliyeti, veri koşulları içerisinde, karşılaşılan problemlere uygun araştırma planlamasının yapılması ve problemin çözülmesidir (Giaccardi ve Fischer, 2008).

2.1. MİMARLIK VE TASARIM

İnsan ve çevre ilişkisi, insanlar henüz yerleşik hayat geçmediği dönemlerde başlamış olmasına karşın; yerleşik hayata geçiş ile birlikte yaşanan çevrenin anlamı ve önemi artmaya başlamıştır. Çevrenin doğru bir şekilde planlanıp tasarlanması yaşam kalitesi için vazgeçilmez bir öneme sahip olduğu gibi güvenlik ve diğer pek çok konuda da dikkate alınması gereken önemli bir gündem maddesi olmuştur. Bu açıdan bakıldığında mimarlık sadece mekan yaratmaktan öte, insanların güvenliğinden yaşam kalitesini arttırmaya kadar bir çok kararın verilmesini gerektiren bir meslektir.

Çotusöken'e göre mimarlık:

“Özne olarak mimar ya da mimar özne, aynı zamanda yaptığı işi her ikisinin olanaklarına da ‘borçlu’ dur ve yine onlardan ‘sorumlu’ dur. Mimar doğayı da kültürü de ‘şimdi ve buradan’ hareketle tarihselliği içinde ‘kavramak’, onu ‘çerçevelemek’, onun üzerinden ‘yayılmak’, onu yeniden ‘yazmak’ zorundadır. Mimarlık adını alan ve düşünüp taşınan bir özne olarak mimarın gerçekleştirdiği bu etkinlikte, doğanın bir parçası olan ‘yer’ bir sanat, teknik olarak aynı zamanda somutlaşan bir biçimsellik içinde çerçevelemekte, ölçülüp biçilmekte, yeniden oluşturulmaktadır. Başka bir deyişle, düşünüp taşınmanın, ölçüp biçmenin belirleyiciliği, sanatsal yaratımla örtüşmektedir. Bu örtüşme, sıradan bir yerin, insan bağlamına çekilmesi, insanlaştırılmasıdır; insan için bir mekanın düzenlenmesidir, hatta yaratılmasıdır” (Çotusöken, 2004).

Franck'e göre; mimarlık, bilim ve sanatla aynı anda ilişkide olan bir disiplin olduğu için tasarım sürecinde hem olgusal hem de olgusal olmayan, estetik merkezli bir araştırma yapılır. Bu araştırma biçimleri ise farklı disiplinlerle etkileşim içerisinde olduğundan oldukça farklılık göstermektedir. Bu açıdan bakıldığında mimari tasarımın kısmen yapılan araştırmaların bir sonucu olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü tasarım toplanan ve yorumlanan verilerden elde edilen akılcı bir birleşim değil, bir problemin bir insan ile karşı karşıya gelmesiyle ortaya çıkan öngörülemez bir sonuçtur (Franck, 2001).

Diğer bilimlerden farklı olmak üzere, tasarım sürecindeki mimari faaliyet tek başına bilimsel (epistemolojik) etkinlik değildir. Mimarın tasarım süreci içerisindeki faaliyetlerinin ayrıca sanatsal yönü de bulunmaktadır. Bu nedenle Jonas'a göre mimari tasarım sürecinin tek boyutla açıklanması yeterli olmamaktadır (Jonas, 1993). Cross ise, mimari tasarımı bilim ve / veya sanat içerisinde değerlendirmemekte, bu süreci ayrı bir disiplin olarak kabul etmektedir (Cross, 2001). Owen'in de görüşleri, Cross ile paralel seyir takip etmektedir.

“Tasarım bir bilim veya sanat değildir. Başka bir disipline de ait değildir. Kendi amaçları, değerleri, ölçütleri ve prosedürleri vardır. Bunlar diğer disiplinlerle olan

karşılaştırmalarda çok belirgin olarak görülür. Tasarım, geniş ölçüde araştırılmamış, biçimlendirilmemiş, kodlanmamış ve hatta edebi olarak üzerinde çok fazla düşünülmemiştir” (Owen, 1998).

Tasarım doğrudan, tasarımcının zihni ile alakalı bir süreçtir. Bu durumu Alexander, şu şekilde ifade etmiştir: Tasarım işi, “fiziksel bir yapıya en uygun gelen fiziksel bileşenleri bulma” faaliyetidir (Alexander, 1967).

Bir bağlamda tasarım süreci, zihinsel keşif sürecidir. “Tasarım dilini (metafor, model, çizme) kullanarak tasarımı keşfederler. Modeli oluşturma ve problem birlikte keşfedilirken çözümün bulunduğu görülür” (Bayazıt, 1994).

Tasarım konusu sadece estetik kaygıları içermemektedir. Tasarımın içerisinde bireysel ve kamusal alanların, tüm çevrenin kalitesini belirlediği bir gerçektir. Ancak iyi tasarımın, çoğu zaman dikkatlerden kaçan bir başka özelliği de bulunmaktadır. Bu özellik, inşaa süre ve kalitesi ile alakalıdır. İyi tasarlanmış süreçlerde inşaat süresi azalmakta, inşaatın kalitesi artmaktadır. Bu itibarla daha açık bir şekilde ifade etmek gerekirse “iyi tasarım bir lüks değil, bir ihtiyaçtır” (Fewings, 2005).

Tasarımda diğer inşaat faaliyetlerden farklı olarak iki yön ortaya çıkmaktadır ve bu yönde kavramsal tartışmaların sürdüğü görülmektedir: Yaratıcılık ve öznellik (CABE, 2006).

Bu kavramlar üzerinde farklı görüşlerin olması ve tartışmaların sürmesinin doğal sonucu kavramlar üzerinde belirsizliklerin oluşmasıdır. Her belirsizlikte olduğu gibi bu kavramlarda var olan belirsizlikler iktisadi açıdan riskin doğmasına neden olmaktadır (Birgönül ve Dikmen, 1996).

Serbest piyasa şartları dikkate alındığında; yapım bütçesi en az olan ve ihalelerde en düşük teklifi verenler başarılı olarak kabul edilmektedir (Saxon, 2005). Maliyetlerde meydana gelen bu tasarruf, gerçek bir tasarruf olmayıp, çevrenin tasarımı ve planlama sürecinde hak edilen faaliyetlerin kısıtlanması anlamına gelmektedir. Böylece mimari tasarımlarda kalite ve estetik her geçen düşmektedir. Bu sürecin doğal sonucu ise gerek

kamu binalarında ve gerekse özel binalarda düşük seviye her geçen gün yaygınlaşmakta ve insan zihninde piyasa standardı olarak kabul görüp içselleştirilmektedir (Salette, 2005).

Piyasa standartı, ister istemez tasarımın kalitesini olumsuz etkilemektedir. Bir tasarımcının en geniş anlamıyla görevi, tasarımın basitleşme riski altında, problemlerin analizi ve bu problemleri en ekonomik yollarla çözüme ulaştırmak adına kaynakları organize etmek olarak özetlenebilir (Foster, 2001).

Her ne kadar neo liberal politikalar etkisinde son 20 yılda mimari tasarım süreçleri çeşitli zaafalara uğramış olsa da bu zaafaların giderilmesi için iyi tasarımların tanımlanması için girişimlerde bulunulduğu görülmektedir (Saxon, 2005). Bu girişimlerin temel amacı, bir kılavuz niteliğinde iyi tasarım niteliklerinin tanımlanmasıdır (Salette, 2005).

Bu çalışmaları şu şekilde sıralayabilmek mümkündür (Van der Voordt, 2009).

- Building Quality Assessment (BQA) (Avustralya),
- Healthy Building Quality (HBQ) (Hollanda),
- Design Quality Indicator (DQI) (Birleşik Krallık)

CABE Raporlarına göre, iyi tasarlanmış çalışma ortamı, çalışanların verimliliklerini arttıran bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. CABE Tarafından, IPSOS MORI'a yaptırılan araştırma sonuçlarına göre çalışmaya katılan bireylerin %77'si mimari açıdan iyi ve kaliteli olarak dizayn edilmiş çalışma ortamlarının, kendi üretkenliklerini arttırdığını ifade etmişlerdir (CABE, 2002). Diğer araştırmacılar da benzer sonuçlara ulaşmıştır. Örneğin; daha iyi tasarlanmış fiziksel koşulların üretkenlikle istatistiki olarak ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır (Salette, 2005).

Doğru tasarlanmış yapılar, içinde yaşayan veya çalışan bireylerin sağlığını olumlu etkiler, çalışanların verimlerini arttırarak işverenlere artı değer yaratır (Macmillan, 2006). Ayrıca iyi tasarlanmış yapıların kurumsal imaja olumlu etkisi bulunmaktadır. Kurumsal firmalarla yapılan araştırmalardan elde edilen sonuçlara göre kurumsal

firmalar, iyi tasarlanmış binalarda faaliyet göstermeyi kurumsal gelişim sürecinin bir parçası olarak görmektedirler (Leaman, 2000).

2.1.1. Mimar ve Mimari Kimlik

“Mimar, önce mekansal özellikleri yani bu ilişkiler sistemini anlamakta, sonra da mekanın fizikileştirilmesi, yapılaşması için proje yapmaktadır” (Pamir, 2001). Ancak mimari nesnenin gizemleri, esrarengiz çekiciliğini yitirmiştir. Günümüzde yapılan çalışmalarda sıklıkla derin, dinamik ve nesnenin; kendisinden daha gerçek olan altta yatan bir ilişkiler ağının zihinsel imgesi ile sınırlandırılmamayı tercih edildiği görülmektedir. Doksanlı yılların ortalarından bu yana mimarlık, mimari nesnenin söyleminden uzaklaşarak mimari alanın söylemine doğru ilerlemesini hızlandırıldığına tanık olunmaktadır (Allen, 2009).

Sadece mimarlık tarihinin daha uzun görünümünde, nesneden alana bu kayma garip görünüyor çünkü mimarlık tarihi boyunca ağırlıklı olarak dış etkiden büyük ölçüde bağımsız olarak dünyada bir şey olarak sunulmuştur (Kwinter, 1996).

Roth, konu hakkındaki görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir:

“İnsanlar bir gereksinimi karşılamak için yapı yaparlar, ama bunu yaparken bile, değerlere ve duygulara anlatım kazandırır; yaptıkları ister bir bisiklet sundurması ister bir katedral olsun, insanlar ahşapta, taşa, metalde, alçıda ve plastikte yaşamsal ve önemli olduklarına inandıkları şeyleri anlatırlar. Bu hem müşteri hem de mimar tarafından bilinçli olarak yapının içine katılmış ve açıkça anlaşılan bir mesaj olduğu gibi, şifresi ancak daha sonraki bir gözlemci tarafından çözülebilen bilinçdışı ya da bilinçaltı bir bildiri de olabilir” (Roth, 2000).

Bir başka deyişle ifade etmek gerekirse, “Mimarlık; insanların sadece barınak ihtiyaçlarını karşılamak için değil, insanın dünya üzerindeki mevcudiyetinin asaletini belirtmek içindir de” (Mezheboğlu, 1963). Bu noktada karşımıza genelde “kimlik”, özel de “mimari kimlik” kavramı çıkmaktadır.

Literatürde kimlik ile pek çok tanım bulunmaktadır. Alan yazınında sıklıkla atıf yapılan tanımlardan biri olan Erikson (1968)'a kimlik tanımı şu şekildedir:

"Bilinç ve süreç olarak iki şekilde tanımlanabilir. Bilinç olarak, bireyin kendi spesifikliğı hakkındaki duygusu; süreç olarak ise bireyin yaşantılarının sürekliliğini sağlama yolundaki bilinçdışı çabası ve bir grubun idealleriyle dayanışmasını içerir" (Erikson, 1968).

Gerek Erikson'un ve gerekse diğer araştırmacıların tanımları incelendiğinde; kimlik tanımlarında ortak vurgu noktasının kimliğin ayırt edici yönü olduğu görülmektedir. Kimlik, benzerleriyle karşılaştırılarak ortaklık ve farklılıklar üzerinden ortaya çıkan bir kavramdır. "Kimlik, neye ait nelerden uzak olan özellikleri de anlatırken 'bütün içinden ayrılanı' temsil etmektedir" (Avkovan, 2019).

Bu açıdan mimarlıkta kimlik kavramı büyük önem taşımaktadır. Mimarın kimliğı mimarın işine yansır. Bu bağlamda mimari tasarım, mimarın kimliğidir. Bu kimlik mimar tarafından beslenir ve geliştirilir. Horvath, tasarım kabiliyetinin mimarlara özgü bir yetenek olduğu ve kavramsal olarak bilgisayar ile desteklemenin zor olduğundan bahsetmektedir (Horvath, 2004).

Mimar araştırma yapmak için değil, tasarım yapmak için görevlendirilmiştir. Mimar, en iyi ihtimalle emsal çalışmalar adına bazı yapıllı ortamlara bakabilir. Mimarın araştırma yapması gerekip gerekmediğı veya tasarımın teori uygulaması olup olmadığı tartışması büyümeaktadır (Munasinghe, 2007).

Munasinghe (2007) "Introduction to an Architectural Theory: Design as Theory Application"¹, mimarlık ile ilgili görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir:

¹ Mimari Teoriye Giriş: Teori Uygulaması Olarak Tasarım

“Biz mimarlar, okuyucusuna anlaşılır bir alan yaratmaya inanıyoruz. Müşterilerimizin mekânımızı algılamasını, dilimizi anlamasını, kendileri için yaratılan mekânlarda mutlu ve memnun olmalarını istiyoruz. Aynı zamanda, gerçek sanatçılar olarak, sanat çalışma alanlarımız aracılığıyla, belki de toplumun, ekonominin, hatta onların önünde yatan geleceğin bir mesajı aracılığıyla bir mesaj iletmeyi amaçlıyoruz. Eğer bütün bunları anarlarsa, o zaman uzayda yaşayabilirler ya da en azından biz söyleriz (Heidegger 1971). Le Corbusier, Chandigarh Şehrini tasarlayarak Hindistan'ı modern bir ulus devlet haline getirme asil görevine dikkat çekti. Niyetinin böyle bir görevi yerine getirip getirmediği ya da sadece modernizmin öncüsü tarafından kendi keyfi için mükemmelleştirilmiş bir model denediği sorgulanabilir. Araştırma problemimiz burada yatıyor: mimarlık disiplini” (Munasinghe, 2007).

Broadbent'e göre ise mimar, eserini anlaşılır kılmak için önce zamanın, eserlerin ve yazarların görünür örneklerine göre detaylandırabilir. Daha sonra bu verileri çağdaş, soyut fikir ve düşünce yapılarıyla mukayese ederek geliştirebilir. Son dokunuşu ise kültürel ya da sosyal arka plan gibi daha genel koşulları dikkate alarak yapmalıdır (Broadbent, 1988).

Buradan hareketle, mimarlık disiplini somut olarak mevcut binalardan ve oluşturdukları çevreden oluşur iken, soyut boyutu mimar tarafından bilinçli ya da bilinç altında tahayyül ettiği çevresel modellerden veyahut ta resimlerden oluşur. Buna göre mimarlık için bir dünya görüşü, üslup ve felsefe gerekmektedir.

2.1.2. Mimari Tasarımda Kalite

İyi ve kaliteli yapıları kullananların sağladığı tatminler, tasarım sürecinin ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle en eski mimari eserlerden birinin yazarı olan Romalı Vitruvius'ta dahil olmak üzere konu ile ilgili pek çok çalışan tasarım ve kalite konularına özel öne vermiştir (Volker, 2011).

Tasarımın maliyete oranı incelendiğinden orantısız bir durum karşımıza çıkmaktadır. Bu konuda görüşlerini ifade eden Lipton (2001), binaların tasarım maliyetleri ile ömür maliyetlerini karşılaştırmış ve elde ettiği sonuçlara göre toplam tasarım maliyeti,

yapının ömür boyu maliyetinin yüzde 1'den azına tekabül ettiğini ifade etmiştir. Araştırmacıya göre tasarım süreci doğru yönetilirse, yapının çevreye katkısı ile performansı, katlanılan tasarım maliyetine nazaran orantısız olduğuna çalışmalarında yer vermiştir (Thomson ve arkadaşları, 2003).

CABE (2002) raporlarına göre, iyi tasarlanmış yaşam alanlarının (okullar, işyerleri, konutlar vs.) kişilerin yaşam kalitesini iyileştirmesi yönünde önemli etkileri olduğunu tespit edilmiştir (CABE 2002).

Bu noktada önemli bir tartışma konusu, tasarımda kalitenin belirlenmesidir. Örneğin Burt (1978), çalışmalarından tasarımda kalite kavramını ele almış ve “kalite” kavramının sübjektifliği nedeniyle sayısal bir değer karşılığının bulunmasının zorluğunu dile getirmiştir (Bartolo, 2001).

Mimari eserlerinin tasarım kalitesi, genellikle daha az anlaşılan bir kavram olabilmektedir. Bu durumun nedeni kavramın ölçülmesindeki zorluklardan kaynaklanmaktadır. Mimari eserlerin kalite kavramının ölçülmesinde teknik konuların; sosyal, ekonomik, siyasi konularla birlikte ele alınmasını gerektirir (Gann ve Whyte, 2003).

Gerçekten de kalitenin belirlenmesinde, yapıların yaratıcıları ve kullanıcılarının farklı olmasından dolayı bir zorluk ortaya çıkmaktadır. Netice itibarıyla eseri kullanan kişilerin kalite ve estetik konusundaki algıları ile şahsi beğeni ve tercihleri birbirine taban tabana zıt olabilir. Bu durumda tasarımcı ile müşterinin yapıyı değerlendirme ve derecelendirme düşünceleri doğal olarak farklılık arz edecektir (Zimmerman ve Martin'in, 2001).

Bu nedenle mimari tasarımlarının kalitesi, mimarların, yatırımcıların ve bu alanda faaliyet gösteren işletmecilerin mutabakatı ile belirlenmektedir. Tarafların fayda – maliyet analizi sonucunda ulaştıkları denge mimari tasarımların kalitesini oluşturmaktadır (Carmona ve diğ, 2002). Taraflar arasında sağlıklı bir denge nicel ve nitel kriterlerin optimum noktasının bulunmasına bağlıdır (Bartolo, 2001). Sağlanan bu denge mimari eserin kullanıcıları ile yatırımcılar için iyi bir nokta olacaktır. Bir

başka deyişle mimari eseri kullanan bireylerin, eserden aldıkları keyif ve memnuniyet ile proje yatırımcıların maliyet / gelir beklentilerinin karşılanması tasarım kalitesinin belirlenmesinde önemli kriterlerdendir (Latham, 1994). Bu konuda araştırmalarda bulunan Gray, tasarım kalitesinin göz ardı edilen mimari projelerin müşteriler tarafından beğenilmediğini tespit etmiştir (Bartolo, 2001).

İşveren ihtiyaçları için mimara gitmektedir ve işverenin ihtiyaçlarına yanıt bulunduğu nispette mimarlık süreci ve ürünleri kaliteli olarak değerlendirilebilir. Mimarlık süreci dikkate alındığında kalite ve değer kavramlarının çok iç içe geçtiği görülecektir (Volker ve Prins, 2006).

2.1.3. Mimari Tasarımda Değer

Bazı değer formlarını ölçmek, diğer değer formlarına nazaran son derece kolay olabilirken; öznel niteliklere sahip estetik veya manevi değerlerden elde edilen faydaların ölçülmesi çok zordur. Bu zorlukların temelinde, ölçmeye çalışılan kavram ve bu kavramı ölçmenin riskleri yatmaktadır (Sallette, 2005).

Dünya üzerinde neyin gerçekten güzel veya neyin gerçekten değerli olduğuna dair görüş birliğine ulaşmak mümkün değildir. İnsanlar bu konuda kendi aralarında keskin görüş ayrılıklarına sahiptirler (Dewulf ve Van Meel, 2004).

Romalı mimar Vitruvius tarafından mimarlık üzerine yazılmış tarihsel eserlerden biri olan “Mimarlık Hakkında On Kitap” adlı kitapta, iyi tasarlanmış mimari eserlerde olması gereken unsurlar şu şekilde sıralanmıştır: Kullanışlılık, sağlamlık, güzellik.

Mimarlık alanında önemli otoritelerden biri olan “Comission for Architecture and Built Environment”, CABA ise iyi tasarımı 2002 yılında tanımladığı görülmektedir. Bu tanımda, Vitruvius’un çalışmasından hareket eden CABA, iyi tasarımın barındırması gereken özellikleri şu şekilde sıralamıştır: Dayanıklılık, kullanım kolaylığı, estetik, verimlilik, sürdürülebilir olmalıdır, şeklinde tanımlamıştır (CABA 2002).

Mimari eserlerin insan üzerinde fizyolojik, psikolojik ve sosyolojik pek çok etkisi bulunmaktadır (Evans, 2003). İnsanlar ihtiyaçlarını çevrelerinden karşılar. Bu çevre insanları çok mutlu edebilir. Veya tam tersi orada bulunma hissi insana sıkıntı verir ve başka yere gitmesini teşvik edebilir. Ya da yapının bulunduğu yerin sosyo kültürel yapısı belirli davranışları zorunlu kılabilir. Örneğin; güvenlik zafiyeti olan bölgede yer alan mimari yapılarda yaşayan kişiler, güvenlik sorunu nedeni ile sadece belirli saatlerde dışarı çıkabilir veya geceleri dışarı çıkma gibi bir imkânları bulunmaz (Heintz, 2001). İyi tasarlanmış yapılar, insanlara daha çok huzur verir. Yaşam kalitesini yükseltir ve yaşanılan ya da çalışılan yer ile ilgili daha iyi hissedilmesine neden olur (McIntyre, 2006).

Mimari tasarım basit ve tek boyutlu bir faaliyet değildir. Son derece karmaşıktır ve sadece objektif kriterlerden oluşmaz. Sosyal ve estetik düşünceler gibi subjektif kriterler, teknik rasyonel konular ile birleşerek tasarım fikirleri ortaya çıkmaktadır. Soyuttan somuta doğru giden bir süreç olan mimari tasarım, objektif ve subjektif hususların dengeli bir şekilde göz önünde tutulması ve projeye en az iş sahiplerini ve kullanıcıları tatmin edecek kadar yansıtılması halinde başarı sağlanabilir (Bartolo, 2001).

Price (1993) çalışmalarında mimari eserlerin tasarım değerini kalite ile ölçmektedir. Prins ise mimari tasarım sürecinin tek boyutlu olmadığından bahsederken, verimlilik konusuna özel önem vermektedir (Prins ve arkadaşları 2001). Loe ise, mimari eserin değerinin belirlenmesinde etkinlik, verimlilik ve iş sahibinin belirlemiş olduğu değer ile birlikte dikkate alınması gereken bir başka önemli husus olarak ta yapıyı kullanacak olan kullanıcıların belirlediği değer dikkate alınması gerektiğini ifade etmiştir. Buna örnek olarak iyi tasarlandığı iddia edilen bir ofisi göstermektedir. Mal sahibi, ofisi mimari tasarımını çok beğenebilir ve birçok kurumdan da ödül alabilir. Ancak bu yapının gerçek değerinin yapının kullanıcıları, bir başka deyişle ofis çalışanları tarafından belirlenen değer gerçek değere en yakın değer olabileceğini ifade eder (Loe, 2000). Yarışmalarda birincilik alan yapılarda eğer çalışanlar mutlu olmazlarsa verimleri düşer ve böylece eser gerçek amacından uzaklaşmış olur. Bu durumda kurumsal değer ile gerçek değer arasında bir fark ortaya çıkar (Spencer ve arkadaşları 2002).

Başka bir deyişle ifade edilecek olunursa, mimari eserler tek başına değer taşımazlar. Yapılar içindeki inşalar değer taşıyan objelerdir. Ve kullanıcıların memnuniyetini göz ardı ederek mimari yapıların gerçek değerleri belirlenemez (Worpole, 2000).

Özetle ifade etmek gerekirse, mimari yapıların parasal değerleri kolayca hesaplanabilir. Ancak bu değerlendirme tekniği yetersiz kalabilir. Mimari yapının değerinin belirlenmesinde parasal değeri ile birlikte sosyal ve çevresel değerlerinin dikkate alınması gerekmektedir (Carmona ve arkadaşları 2002).

2.2. MİMARİ TASARIM YAKLAŞIMLARI

Çalışma kapsamı dikkate alındığında, çalışmanın uygulama kısmında Geoffrey Broadbent'in mimari tasarım yaklaşımlarının dikkate alınması uygun bulunmuştur. Bu yaklaşımların dikkate alınmasında belirleyici etken, Geoffrey Broadbent, Mimarlıkta Tasarım adlı kitabında mimarların binaların üç boyutlu hallerini zihinde tasavvur edebilmesinden bahsetmekte ve bu tasarımı yaparken izlediği süreci analiz edebilmek için tasarımın farklı türleri olduğunu söylemektedir.

Broadbent'in dört tasarım türü arasında ayırım yaptığı görülmektedir. Bu tasarım türleri şunlardır: pragmatik, tipolojik, analogik ve kanonik.

Bir başka deyişle ifade etmek gerekirse, Broadbent, mimarların çalışmaları sırasında kullandıkları formları üretmenin dört yolu arasında ayırım yapmaktadır. Tarihsel süreç içerisinde kronolojik sıralama şu şekildedir: pragmatik, tipolojik, analogik ve kanonik tasarım. Her ne kadar bu tasarım yöntemlerini, tam olarak belirli sınırlar ile ayırmak her zaman mümkün olmasa da mimari formun analizi açısından büyük kolaylık sağladığı söylenebilir.

2.2.1. Broadbent'e Göre Tasarım Yaklaşımları

“Mimar, kullanıcıyı anlaşılır kılmak için önce zamanın, eserlerin ve yazarların görünür örneklerini detaylandırabilir ve daha sonra bu verileri çağdaş, görünmez fikir ve düşünce yapılarıyla karşılaştırabilir. Son dokunuş, kültürel veya sosyal arka plan

gibi daha genel koşulları öne sürerek yapılabilir” (Broadbent, 1988) diyerek kitabına başlar Broadbent.

Broadbent, çalışmalarından anlaşıldığı kadarı ile işin başlangıç noktası olarak mimarın insan yönünü esas almaktadır. Broadbent’e göre mimarın insan yönü olan düşünce yapısı, mimarı diğer mimarlardan ayıran en önemli özelliktir. Bu amaçla öncelikle mimarlar hakkında hazırlanmış olan raporları incelediği görülmektedir (Broadbent, 1973).

Psikolojik raporların, mimarı tanımak için yeterli olmadığını ifaden Broadbent, bu raporları vasat ve kalifiye mimar arasındaki farkları tespit amacıyla kullandığını dile getirmiştir. Farkları şu şekilde tasnif etmiştir (Broadbent, 1973).

- Hoşgörülü ve önyargılı.
- İçe dönük ve dışa dönük.
- Yaratıcı veya yaratıcı olmayan.
- Siklotimler ve şizotimler

Broadbent bu ayrımlardan özellikle siklotimler ve şizotimler üzerinde durmuş; şizotimleri diğerlerine göre kendi kendine yeterli olmaya, alternatif yedeklere, hoşgörüsüzlüğe eğilimi olan; bilgi birikimi açısından entelektüel olarak tanımlar ve bu sınıfta yer alan mimarların tasarımlarını daha başarılı bulur (Broadbent, 1973). Bir başka deyişle Broadbent, tasarım yöntemlerinden pragmatik tasarımı “en ilkel”, analogik tasarımı “en yaratıcı”, kanonik tasarımı “en entelektüel” olarak görmektedir (Broadbent, 1973).

Broadbent, mimari bir yapının farklı tekniklerin bir arada kullanılarak son halini almış olabileceğini de ifade etmektedir. Örneğin ODTÜ için verdiği bir mülakatta şu görüşleri dile getirmiştir: Sanırım Ayasofya, ilk etapta pragmatik olarak geliştirilen yerleşik bir türün çok daha genişlemiş bir versiyonu olarak başladı. Birkaç kez çöktüğünü ve birkaç kez yeniden inşa edildiğini biliyorum ve eğer bu pragmatik bir tasarım değilse, o zaman ne olduğunu bilmiyorum. Mihrabı, bir sayıyı, bazı minareleri ya da bir Hıristiyan kilisesini camiye dönüştürdüğünüz her neyse, o binanın anlamını

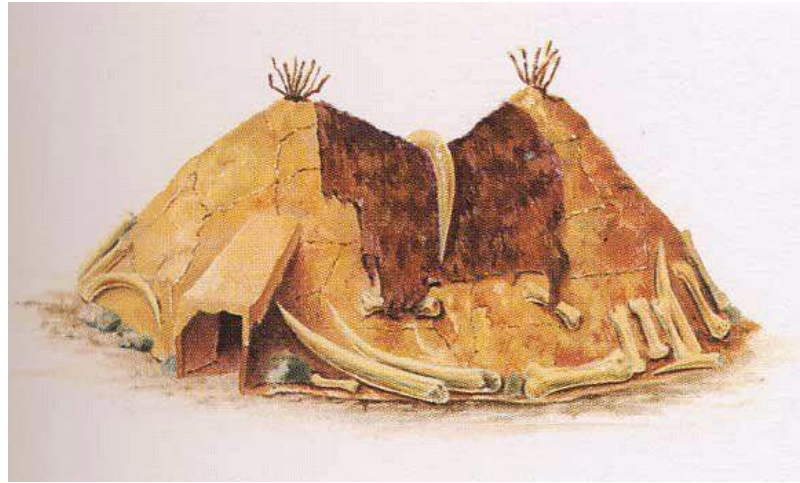
bir şeyden diğere değıştirdiğinizi görmek için bir diğeri, sadece birkaç özelliğin eklenmesiyle, bir bütün olarak kavramın ihtiyağı ile karşılaştırıldığında neredeyse nemsiz.

2.2.1.2. Pragmatik Tasarım

Tarihsel sürece bakıldığında pekçok ilkel yapının bu tasarım yaklaşımı ile hayata geçirildiği görülmektedir. Bu nedenle ilk çağlardan itibaren kullanılan bir tekniktir.

Pragmatik yöntemde, mimar normalde istenen bina formunu bulur (Broadbent, 1973). Çeşitli faktörleri birleştirmek ve yapıya son şeklini vermek için deneme yanılma yöntemiyle yaygın olarak kullanılan materyalleri tercih eder (Rezaei, 2014). Bu tasarım yaklaşımında gerçekte bir yenilik yoktur (Lawson, 1980). Mevcut olan bir tasarım fikrinin daha da iyileştirilmesi söz konusudur (Rezaei, 2014).

Yapılan arkeolojik çalışmalardan elde edilen sonuçlara göre, mamut avcısının kullanmış olduğu çadırın görseli şekil 2.1’de yer almaktadır. Çok zayıf bitkiler, küçük taşlar ve mamut kemikleri, dişleri ve derisi kullanmıştır. Arkeolojik bulgular göstermektedir ki bölgede benzeri çok sayıda yapı bulunmaktadır. Tasarım şekli son derece ilkeldir. adır kurulacak alan belirlenir, akabinde son derece zayıf bir iskelet oluşturulup üzerinde deri atılır. İşin ilginç olan yanı, hemen hemen her kültürde zor zamanlarda buna benzer yapıları oluşturma eğilimi bulunmaktadır (İnternet 1).

şekil 2.1. Mamut Kemik adırı, Muse de Kiev, Ukrayna (İnternet, 2).

“Bu yaklaşımda, tasarımdan yıkım aşamasına gelinceye kadar ki binanın geçirdiği tüm evrelerde malzeme seçiminden malzeme kullanıma, form seçiminde mekânsal düzenlemelere, bakım ve onarım masraflarından mevcut kaynakların en verimli bir biçimde kullanıma ve çevresel faktörlere uygunluğuna vb. kadar olan tüm aşamalarda “yararlılık” esastır” (Cordan, 2002).

Pragmatik tasarım formuna göre tasarlanan mimari eserlerde temel olarak işlevler ön plana çıkacaktır. Bir başka deyişle, bu tür mimari eserlerde, doğadan kaynaklanan bir soruna çözüm bulması beklenmektedir (Cordan, 2002).

Bu yaklaşımda, meydana gelen formun gerekli işlevleri karşılaması ve yaşanabilir bir çevre oluşturabilmek için deneme-yanılma yoluyla meydana gelmiş olması beklenmektedir. Örneğin, çamur ve sazdan yapılan Afrika evleri, eskimo igloları (Şekil 2.2) veya geleneksel mimarlık örnekleri (Şekil 2.3) bu tasarım yaklaşımı ile yapılan yapılara örnek verilebilir” (Usta, 1994).

Şekil 2.2. Eskimo İglosu (İnternet, 3).

Şekil 2.3. Geleneksel Artvin Evi (İnternet, 4).

Pragmatik tasarım, sadece doğada bulunan geleneksel malzemelerle değil çağdaş malzemelerin ve yapım yöntemlerinin de kullanılabilmesine olanak sağlamaktadır. Örneğin; şişirilebilir ve asma strüktürler gibi (Cordan, 2002).

Pragmatik tasarımda mevcut malzemelerin kendi doğasına uygun olarak kullanılması önemlidir. Günümüzde ekolojik mimarlık olarak isimlendirilen mimari tavır, mevcut malzemelerin ekonomik ve işlevsel olarak kullanılması açısından pragmatik izler taşımaktadır (Şekil 2.4) (Şekil 2.5).

Şekil 2.4. York House Senior School, Vancouver, Kanada (İnternet, 5).

Şekil 2.5. Stadthaus M1- Ekoevler, Freiburg, Almanya (İnternet, 6).

2.2.1.2. Tipolojik Tasarım

“Tipolojik tasarım”, bilinen yapı formlarının imgeleşmiş görüntülerine başvurulması yoluyla yapılan tasarımdır (Broadbent, 1988). Fiziksel, kültürel ve toplumsal faktörlerle oluşan formun nesiller boyu, değişikliğin minimum düzeyde tutularak aktarılması, insan zihninde mimari elemanların değişmeyen öğelerinin oluşması ve bu öğelerin, yıllar içerisinde çevreyi oluşturması bu tasarım yönteminin temelini oluşturmaktadır (Broadbent, 1980).

Bu tasarım tekniği, belirli veri altında standart elemanlar veya binalar için tekrarlayan coğrafi koşulları veya çevresel gerekleri asgari düzeyde karşılar. Özellikle belirli bir bölgede yaşayan ve belirli bir kültürden gelen bireylerin zihinlerinde tasarımın "nasıl" olması gerektiğine dair bazı sabit zihinsel imajlar bulunur (Lawson, 2010). Genellikle yerleşik kültürlerle ait gelenekler, şarkılar, vb. kültür unsurlarından hareket eder ve basit formlara sahiptir. Bu tasarım yaklaşımı zaman içerisinde düşünce kalıpları aracılığı ile modern yapılara kadar geldiği görülmektedir (Rezaei, 2014). Örneğin; New York'ta 1952 yılında inşa edilen Bunshaft's Lever House, gelecek birkaç nesil mimarlar ve müşteriler için ofis binalarının nasıl olması gerektiğine dair sabit bir zihinsel imaj haline gelmiştir (Şekil 2.6) (Cordan, 2002).

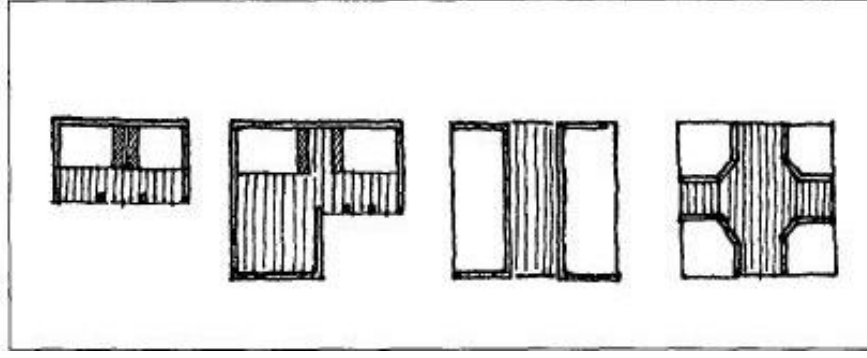

Şekil 2.6. Bunshaft's Lever House 1952, New York, Amerika (İnternet, 7).

Yukarıdaki bilgilere dayanarak, tipolojik tasarımın, belirli bir kültüre mensup kişilerce tasarımın neye benzeyeceği konusunda ortak bir mutabakat bulunduğu söylenebilir. Zaman kesiti içerisinde, toplumun zihninde oluşan imgeler, mimari eserlere yansımaktadır (Usta, 1994).

Zaman içerisinde değişmez zihinsel imajlar yoluyla toplum belleğinde yer alarak bir “tip” oluşturan örnekler, günümüzde belirli kullanıma sahip bina tipolojilerini oluşturmaktadır. Örneğin; Sedat Hakkı Eldem’in Türk evi plan tipolojilerine ilişkin, dış sofalı, eyvanlı, iç sofalı ve orta sofalı planlar oluşturması Türk evi plan tasarımlarına rehber olmuştur (Şekil 2.7) (Cordan, 2002).

Tipolojik yaklaşımın özünde "tipik biçim" oluşturma çabası vardır. Tipik olduğu için zihinde canlandırma ve bunu ifade etme yani zihindeki imgeyi aktarmak zor olmamaktadır (San, 1983).

Şekil 2.7. Türk evi plan tipleri (Eldem, 1954).

Kökleri Platon ve Sokrates'e uzanan tip kavramından hareket eden tipoloji, Rönesans'tan günümüze dek, kopya ve tekrara yönelik dar anlamlardan, "kendisinden hareketle tasarlanacak yapıların sonuçta birbirine benzemedikleri bir nesne" tanımına kadar geniş anlamlar içinde kullanılmıştır (Şahin, 1997).

Günümüzde tipoloji kavramı, salt biçimsel tiplerden ayrılıp yapının bütün elemanlarına ilişkin arketiplerin oluşumu biçiminde de yorumlanmaktadır. Bu anlamda tarihsel bellek, tipolojik yaklaşımla form oluşturmada bir veri repertuarı işlevi görmektedir (Usta, 1994).

2.2.1.3. Analojik Tasarım

Analojik tasarım, formun çeşitli analogilere (benzerliklere) başvurulmasıdır. Analojik tasarım, yaratıcı mimarların sezgisel olarak kullandıkları bir mimari tasarım tekniğidir. Analojik tasarımın en belirgin özelliklerini şu şekilde sıralayabilmek mümkündür: "benzerliğin devralınması", "yaratıcılık" ve "sezgisellik" (Cordan 2002).

Analojik tasarımda yaratıcı fikirlerin güçlü bir kaynağı bulunmaktadır. Ancak, bir yazarın benzetme dediği şey, bir başkası için bir metafordur. Nitekim, mimari tasarım ile onun üretme alanı arasındaki bilgi kanalları son derece iç içe geçmiş durumdadır. Bu kesinlikle benzetme ve metafor için de geçerlidir. André Loeckx, Model ve Metafor adlı çalışmasında, modelin tüm unsurlarını benimsediği görülmektedir. Aristoteles'in tanımı, ancak yenilikçi karakteri bir ön koşul olarak öne sürer: Metaforizasyon. Metaforu "anlamsal bir şeye yeni bir bakış açısının eklenmesi" olarak tanımlar. Alan

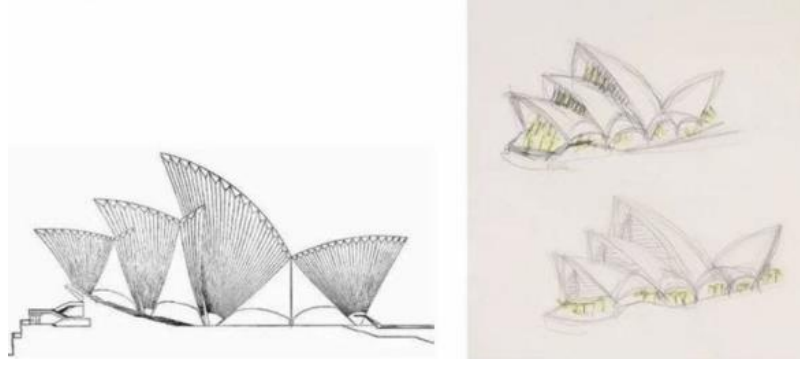
veya benzerlik, farklılık temelinde bir alanın diğerine nakli olarak ve dolaylı veya açık bir şekilde bir olayın gerçekleşmesi için etkili transferdir (Loeckx, 1982).

Kısacası, metaforizasyon süreci, anlamın bir alandan diğerine aktarılmasını gerektirir. Böylece genellikle tanıdık olmayan unsurlar birleştirilir. Sonuç olarak, bir metafor, bir nesneyi veya olayı tanımlamanın alışılmadık bir yolu olarak anlaşılabilir (Indurkha, 1992).

Tıpkı analogiler gibi metaforların kullanımı da bilim alanına özgü olmaktan uzak olduğu düşünülür. Çoğu insanın metaforları sadece edebiyatla ilişkilendirdikleri görülmektedir. Gerçekten de metaforlara genellikle şairlerde ve romanlarda rastlarız. Şairler, romancılar ve diğer sanatçılar yaratıcılık için önemli bir araç olarak metaforları kullanırlar. Bir şeyi başka bir şey olarak görmek yaratıcı davranışın önemli bir bileşenidir (Neuckermans, 1994).

Analogilerin çizimi - genellikle görsel - kişinin tasarım problemlerinin çözümüne bir araç olarak kullanılır. Tarihsel süreçte değerlendirildiğinde, analogik tasarım ilk kez Sakkara'daki Basamak Piramit kompleksinin tasarlanmasıyla kullanılmaya başlanmıştır. İlk kez büyük taş bloklar halinde inşa etme sorunu göz önüne alındığında, mevcut tuğla mezar formları, ahşap çerçeveli ve kamış paspaslı evlerle, genel yapı formları için, nilüfer tomurcukları veya çiçekleri ve dekorasyon için yılan kafaları vb. ile görsel benzetmeler evrilmiştir (İnternet, 2).

Jorn Utzon'un rüzgârda yelkenleri şişmiş gemi imgesinden esinlenerek tasarladığı Sydney Opera Binası (1957-73) (Şekil 2.8), Euro Saarinen'in yere iniş yapan bir kartal figürü benzetmesinden yararlanarak tasarladığı Twa Terminal binası (1956 – 62) (Şekil 2.9) analogik tasarımın güçlü örneklerindedir.

Şekil 2.8. Sydney Opera Binası (İnternet, 8).

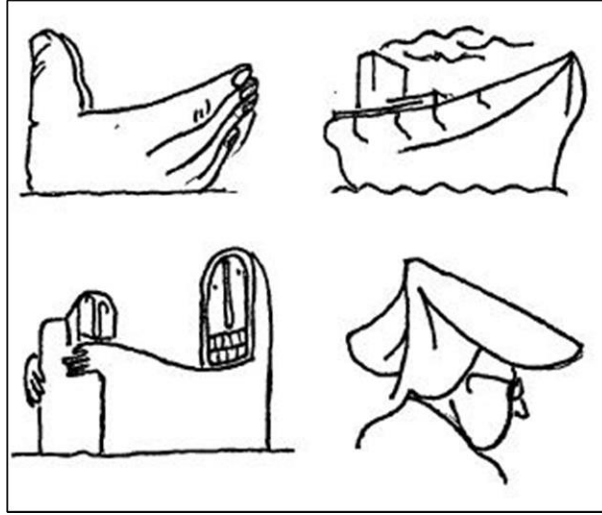
Şekil 2.9. Twa Terminal Binası (İnternet, 9).

Bu yaklaşımda tasarım problemi, somut ve soyut araçlar yoluyla düşünülme ve bunlarla kurulan benzetmeler yoluyla ifade edilmektedir. İmgeler ya da imgesel kavramlar yoluyla düşünülen biçim, zihinde daha kolay görselleştirilebilmektedir (Turuthan, 1987).

Le Corbisuer'in Ronchamp şapeli (Şekil 2.10) tasarımında dua eden el veya rahibe başı ile benzeşim kurduğu düşünülmektedir (Şekil 2.11) (Jencks, 1997).

Şekil 2.10. Ronchamp Şapeli (İnternet, 10).

Şekil 2.11. Ronchamp Şapeli'ndeki benzetmeler (Jencks, 1997).

Frank Lloyd Wright'ın tasarladığı Guggenheim Müzesi'ndeki (Şekil 2.12) yapı formu ise "zigurat" imgesinden yola çıkarak modernist anlayışla beyaz betondan inşa edilmiştir (Şekil 2.13) (Kayhan, 2015).

Şekil 2.12. Guggenheim Müzesi (İnternet, 12).

Şekil 2.13. Guggenheim Müzesi tasarım eskizi (İnternet, 11).

Analoji hakkında ifade edilmesi gereken bir başka hususta, kavramın kendi anlamsal içerik benzerliği bulunmaktadır. Bundan dolayı tasarım sürecinde birden fazla analogilere rastlayabilmek mümkündür. Ayrıca mimalık alanında analogiden söz ederken; analogi sadece yaratım sürecinde kullanılan bir kavram değildir. Mimarların, çalışmalarını değerlendirirken yorumlama aracı olarak kullandıkları bir kavramdır (Cordan, 2002).

2.2.1.4 Kanonik Tasarım

Broadbent, bu tasarım yönetimin sentatik, geometik veya kanonik olarak farklı şekillerde isimlendirebileceğini ifade etmiştir (Broadbent, 1987). Kanonik tasarım yaklaşımında, somut nesnelere, şekillerden veya görüntülerden hareket edilerek, soyut geometriye dayanan eserler ortaya çıkartılır. Genellikle ızgaralar ve orantılı sistemler kullanılmaktadır. Mimarlar, bu tasarım yaklaşımında ızgaraları ve orantıları birer kılavuz olarak kullanmaktadır.

Broadbent, kanonik tasarımdan bahsederken vurgu yaptığı noktalardan biri; eksik mimarlar kişisel yargılarına olan güvenlerinin azlığında, daha güçlü bir otorite olarak gördükleri geometrik bir otoriteye sığınmaktadır. Broadbent'in dikkat çektiği bir başka konu ise, kanonik analogi kullanmanın binalara daha fazla yetki vermesidir (Broadbent, 1973).

Broadbent'e göre; tarihteki en eski kanonik tasarım örneği, mısırlıların duvar resimlerinde veya rölyeflerde kullandıkları gridler yani ızgaralardır. Mısır piramitlerinin yapımı ve tasarlanmasında da geometrik ve matematiksel düzenlere bağlı kalınarak yapıldığı bilinmektedir (Cordan, 2002).

Antik Yunan mimarlığında kullanılan kolonların çapı, yüksekliği, aralarındaki mesafe ve düzenlerini belirli oranda ilişkili kılan kanonik tasarımlarla sağlanmaktadır (Turuthan, 1987). Benzer yaklaşımla, Rönesans'ta en mükemmel şeklin kare ve biçimlenmedeki geometrinin ise insan vücudu ölçüleri arasındaki oranlar olduğu ileri sürülmüştür (Schultz, 1971).

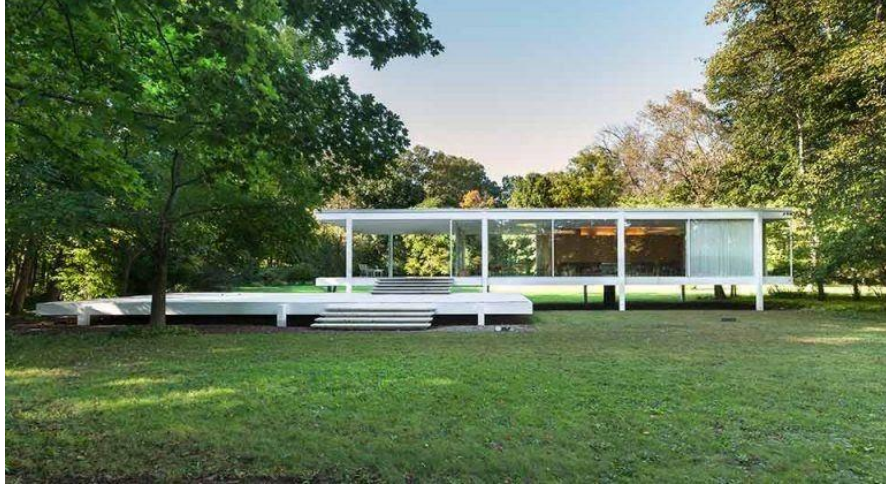
Belirli bir ölçü ve oran sistemi olan kural tabanlı sistemler mimaride yaygın olarak kullanılmaktadır. Vitruvius'un ortaya koyduğu düzen teorisine göre; "mimar, bir binanın ifade kazanan tüm boyutlarını saptarken, bazı temel ölçüleri veya bir modül sistemini göz önüne almalıdır; böylece binanın tüm birimlerinin bir diğerine veya bütüne olan ilişkisinde matematiksel ilişkiler kolaylıkla kurulabilecektir" (Aydın, 1993).

Mimarlığın tarihine bakıldığında en geniş kullanım alanı olan matematiksel orantı sistemi -Le Corbusier'in modülör'ünden önce- altın orandır. Mimarlıkta geometri kullanımında sıkça kullanılan bir diğer matematiksel orantı sistemi ise Leonardo Fibonacci tarafından geliştirilen "Fibonacci Serisi" dir. Bu tek modüllerin monotonluğunu ortadan kaldırıp insan ölçülerine bağlı bir şekilde oran ve modül geliştirmek isteyen Le Corbusier "altın oran" ve "fibonacci serisi"ni esas alarak "modülör" diyerek adlandırdığı sistemi geliştirmiştir (Cordan, 2002). Le Corbusier'in ilk kez Marsilya bloğu (Şekil 2.14) tasarımında kullandığı 'modülör', özde her sayının kendinden önceki iki sayının toplamı olduğu bir oran sistemidir (Andarood, 2014).

Mimarlıkta geometrik formlarla tasarım yapma eğilimi Antik Mısır'dan itibaren, Antik Yunan, Rönesans mimarisi, Osmanlı mimarisi, 20. yy.'a gelindiğinde ise pürizm, rasyonalizm ve minimalizm etkileri altında günümüze kadar devam etmektedir. Şekil 2.15'te Mies'in tasarladığı Farnsworth evinde de kanonik yaklaşım görülmektedir.

Şekil 2.12. Marsilya Bloğu, Fransa (İnternet, 13).

Şekil 2.13. Farnsworth Evi, Amerika (İnternet, 14).

BÖLÜM 3

SON DÖNEM MİMARİ YAPILAR

Ünlü Alman mimar ve tasarımcı Ludwig Mies van der Rohe mimarlığı şu şekilde tanımlamıştır: “Mimarlık; iki tuğlayı üst üste koyma sanatıdır.” 1886 yılında doğan Rohe için bu tanımlama doğru kabul edilebilir. Ancak günümüz bilgi teknolojilerinde son derece yetersiz kalmaktadır. Bu ifade şu şekilde modernize edilebilir: “mimarlık iki biti bir araya getirebilme sanatıdır” (Chu, 2006).

Güvenç, tarafından kaleme alınan “Mimarlık: Zaman, Mekan ve Değişim” isimli çalışmada, Moore’un 1963 tarihli çalışmasına atfen şu satırları yazmıştır: “Zaman yoksa değişim olmaz; fakat değişim yoksa zaman kavranılamaz” (Güvenç, 2005). İnsanların çoğu, zamanı belirli bir seyirde akıp giden şey olarak algılamaktadır. Burada akıp gitmeyi gösteren unsur ise çevrenin değişmesidir. Çevre, özellikle son birkaç yüzyıldır, diğer tüm zamanlara nazaran çok daha hızlı değişmektedir.

Yaşamayı anlamlı ve farklı kılanda bu değişimlerdir. Aksi halde insanlar zaman ve mekan sıkışması altında yaşayacak ve yaratıcı hayal gücü işlevsiz hale gelecektir. Bu sadece basit anlamda yapılan binaları etkilemekle kalmayıp, aynı zamanda insanların tüm hayatlarını etkileyecek ve zaman içerisinde çok önemli bir sorun haline gelecek problemleri içerisinde barındırır hale gelirdi. İşte bu noktada mimarlara büyük görev düşmektedir. Çotusöken’inde ifade ettiği gibi;

“Özne olarak mimar ya da mimar özne, bütün yaratma sürecini hem doğa ve kültür dünyasına borçludur hem de bu iki dünyadan sorumludur. Mimar, doğayı da kültürü de ‘şimdi ve buradan’ hareketle tarihselliği içinde ‘kavramak’, onu ‘çerçevelemek’, onun üzerinden ‘yayılmak’, onu yeniden yazmak zorundadır” (Çotusöken, 2004).

Tez başlığında son dönem diyerek adlandırılan süreç, birçok değişimin hızla yaşandığı 2010 ve 2020 yılları arasındaki on yılı kapsamaktadır. Tez kapsamında, hızla gelişen teknoloji ve buna bağlı olarak gelişen tasarım fikirleri, daha çevreci yaklaşımlarla tasarlanan yapılar ve malzemeler gibi birçok değişim unsurunun farklılaştırdığı çevrede farkedilebilir ve diğerlerinden farklı olarak ilginç olarak nitelendirilen yapıların tasarım yaklaşımları incelenecektir.

Binaların tasarımları incelenirken, tasarım yöntemlerinin tasnifi çalışmanın önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Mimarlıkta farklı bakış açıları bulunmaktadır. Bu çalışma kapsamında, mimari projelerin tasarım süreçlerinde mimarların tasarım aşamasındaki yönelimlerini ve ortaya çıkan yapıların analizlerini yapabilmek adına mimari tasarımları yaklaşımlara göre sınıflandıran Broadbent'in tasarım yaklaşımlarının kullanılması uygun bulunmuştur.

3.1. YAPILARIN BELİRLENMESİ

Bu çalışmada asıl amaçlanan son dönemde tasarlanan ilginç mimari eserlerin incelenmesidir. Tezin ilgili kısımlarımda, mimari eserlerin somut ihtiyaçtan ortaya çıktığı ifade edilmişti. Ancak her ne kadar üretim sonucunda ortaya çıkan eser somut olsa da tüm yaratım süreci soyuttur. Soyut planlama sürecinde mimar ve mimari eser arasındaki ilişki, diğer pek çok üretim ilişkisinden farklı olmak üzere, mimarın kişisel tercih ve tutumlarına bağlı olarak şekillenmesinden kaynaklanmaktadır. Mimarın bireysel görüşleri, yarattığı eseri diğer eserlerden farklılaştırmakta ve ona özel bir konum kazandırmaktadır.

Kentlerde yaşayan insanlar farklı bakış açıları ile hazırlanmış mimari eserleri “ilginç” olarak ifade etmektedir. İlginç kelimesi rasyonel bir kavram olmayıp, kişinin görsel algısına göre değişiklik gösterebilmektedir. Bireyler, algılanan aynı kavrama ilişkin farklı algısal nitelikler ortaya koyabilirler. Bunun nedeni algı sürecindeki seçici dikkat, seçici algısal değişkenler ve seçici algısal kalıcılıktır (Kotler, 2001).

Görsel algılama sürecinde algıyı oluşturması hedeflenen içeriğin niteliği ve etkin bir mesaj sistemi ile başarılı bir ileti sisteminin oluşturulması görsel tasarımın niteliğini

artırmaktadır. Bu bağlamda tasarım ortamlarında algılama sürecinde karşı karşıya bulunulan farklı hedef kitle beklentileri, hedef kitle niteliklerine uygun tasarım alternatifleri, tatmin edici sonuçlara ulaşma ve etkili geri bildirim etkili bir görsel algılama süreci doğrultusunda etkili görsel anlayışı oluşturmaktadır (Erişti, Uluysal ve Dindar, 2013).

İnsanlar genel olarak, günlük hayatta rastlamadıkları yapıları ilginç olarak nitelendirmektedirler. İlginçlik bir algı kavramı olduğundan, insanların sosyo-ekonomik durumuna, eğitimine, yaşına, cinsiyetine, yaşadığı çevre gibi birçok faktöre göre değişiklik gösterebilmektedir.

“Mimaride dikeylik, yataylık, eğiklik, ölçek, yoğunluk, boşluk, doluluk, simetri, şeffaflık, açıklık, kapalılık, tekrar, kararsızlık, öncelik, sonralık, sabit olma, gelişebilir olma, denge, dengesizlik, sadelik, benzersiz olma gibi genel bir düzenin ortaya çıkması için, biçim ve düşünce yapısını bir sıradüzen içinde belirleyen elemanlar, estetik elemanlardır. Teknik ve simgesel anlam taşıyan ve yer belirleyici olup görsel farklılıklar doğurabilen kolon, kemer, avlu, duvar, kapı, pencere boşluğu, çatı, tonoz, kemer, konsol, balkon, merdiven, rampa, koridor, temel, friz, saçak, revaklı cephe, bağlantı elemanları, kabuk, yapı, sokak, meydan gibi elemanlar, tasarım ile uygulama arasındaki bağı sağlayan mimari kompozisyon elemanlarıdır. Bu elemanların ekonomi, tarih, coğrafya, toplumbilim, din, mitoloji, ruhbilim, matematik, fizik, teknoloji gibi bilim dallarından birine ya da birkaçına öncelik tanınarak biçimlenmesi söz konusudur. Simgesel, işlevsel, konstruktivist mimari gibi. Bu durumda farklı zaman ve yerlerde, farklı kültürlerde, farklı biçimlerde oluşturulan düzgüler, bu elemanlar kullanıldığında, salt mimari anlamlarının ötesinde bir başka anlam taşırlar” (Taşkiran, 1997). Taşkiran’ın bahsettiği anlamdan yola çıkarak buradaki anlam arayışı ilginçlik olarak seçilmiştir.

İlginç mimari yapıları insanlar farklı bakış açıları ile değerlendirmektedir. Pek çok insana göre gereksiz emek, kaynak ve zaman israfıdır. Ancak entelektüel gelişimi daha üst seviyede olan kişiler bu eserleri acımasız bir sefalet estetiğine karşı çıkış yolu olarak görmektedir.

Son dönemde inşa edilen ilginç mimari yapıların incelenmesi amacıyla önce literatür araştırması yapılmıştır. İnternet ortamında ‘İlginç mimari’, ‘ilginç mimari yapılar’, ‘ilginç tasarımlar’ vb. gibi başlıklar, Türkçe ve İngilizce dillerinde sorgulandığında haber sitelerinde, bloglarda veya gezi sitelerinde bu tarz paylaşımlara rastlanmış olup güvenilirlikleri sorgulanmıştır. İnternette güncel tutulan mimari paylaşım siteleri olan archdaily, dezeen, designboom, archilovers, arkitera, architizer, mimdap, e-architect, worldarchitecturenews, kolokyum, architonic, archinet, detail, mimarlikdergisi, xxi siteleri olmak üzere toplam 15 adet internet sitesi incelenmiştir. Bu sitelerde de ilginç mimari yapıların bir arada toplandığı bir yayın ya da çalışma görülmemiştir. Alternatif olarak ‘ilginç’ kelimesinin İngilizce diğer karşılıkları olan kelimeler de aratılmış olup, ‘amazing’ başlığı altında ilginç olarak nitelendirilen binaların bir arada toplanıp değerlendirildiği bir web sitesi bulunmuştur.

Çalışma kapsamında incelenen ‘amazingarchitecture’ isimli sitede ve site ile ilintili olarak popüler sosyal medya uygulaması instagramdaki ‘amazingarchitecture’ adlı hesapta ilginç yapıların bir araya toplandığı görülmüştür.

2010 yılında Mimar Naser Nader İbrahim tarafından kurulan Amazing Architecture, mimarlar ve öğrenciler için mimari projelerin yayınlandığı bir digital dergidir. Instagram, Facebook ve Pinterest gibi diğer sosyal medya sitelerinde de yayın yapan bu platform, dünyanın her yerinden gelen öğrenci projeleri, uygulanmış mimari projeler, avam projeler, görselleştirmeler, yarışma projeleri ve mimari eskizler yayınlamaktadır. Web sayfasından ya da diğer sosyal medya kanallarından gönderilen projeler önce bir grup site yöneticisi tarafından incelenmekte ve yöneticilere ve editöre göre yeterince iyiye yayınlanmaktadır. Websitesi ve sosyal medya hesapları sürekli güncellenmekte olup bu açıdan dinamik bir oluşumdur.

Çalışma kapsamındaki bu platformda, projeler yapıların kullanım alanlarına göre sınıflandırılmış olup 788 adet yapı incelenmiştir. Bu örneklerin içerisinde uygulanmış mimari projeler, avam projeler ve iç mekan tasarımları bir arada bulunmaktadır. Yapılan çalışmadaki seçim kriteri, uygulanmış örnekler arasından, 2010 ve 2020 yılları arasında tasarlanmış olanların taranmasıdır. Bu yıllar arasındaki bütün projeleri çalışma kapsamında inceleyemeyeceğimizden ve bu sitede yayınlanan binaların zaten

bir grup insanın onayından geçip, sıradanlıktan uzak ilginç olarak nitelendirildiği bilindiği için, websitesi ve Instagram hesabında yayınlanan binalar arasından sınırlandırılmış seçim kriterlerine göre rastgele 50 bina seçilmiş ve tasarım yöntemleri açısından incelenmiştir.

3.1.1. Burning Bush Synagogue

Sinagog, 2010 yılında Eliezer Armon Architects tarafından İsrail’de inşa edilmiştir. Bahad 1’de (İsrail Savunma Kuvvetleri Subay Okulu) bulunan anıtsal bir yapıdır. İbadethane, beton iskelet üzerine kurulu 24 prekast beton alevden inşa edilmiştir.

İsrail Subay okulunda bulunan anıtsal yapının tasarımındaki düşünce, Hz. Musa’nın Sina Dağı’nda yanan bir çalıda Allah ile konuşmasına dayanmaktadır. Musa, yanan çalılıkların bulunduğu yerden randevusunu aldı. Geçit töreninde ve subay rütbe törenlerinde, öğrenci askerler tören alanının arka planında bulunan yanan çalılarla yönetmeyi ve onları tanrısal atamaya bağlamayı kabul eder (İnternet, 15).

Sinagog, beton iskelet üzerine monte edilmiş 24 beton alevden oluşmaktadır. Her beton parçası üstte iki çelik direğe 2 bağlantı noktası ile bağlanır. Üç beton grubu ise yatay bir demir direk ile stabil hale getirilir (Şekil 3.1) (İnternet, 15).

Şekil 3.1. Burning Bush Sinagogue (İnternet, 16)

3.1.2. Tao Zhu Yin Yuan

Tayvan'da bulunan yapı, 2010 yılında Mimar Vincent Callebaut tarafından tasarlanmıştır.

Tao Zhu Yin Yuan projesinin ana hedefi küresel ısınmayı azaltmak için karbon emici mimariyi teşvik etmektir. Tasarımda, enerjisi elektrikli, termal ve aynı zamanda çevresel olan kendi kendine yeten bir bina tasarlamaktır. Kule, DNA'nın çift sarmalındaki yaşam kaynağı, dinamizm ve eşleştirmedeki yapıdan ilham alınarak tasarlanmıştır (Şekil 3.2) (İnternet, 17).

Şekil 3.2. Tao Zhu Yin Yuan (İnternet, 17).

3.1.3. AS Building

Meksika’da bulunan yapı, 2011 yılında AS Mimarlık tarafından tasarlanmıştır. AS building kiralık üç tesis ve mimari uygulama ofisi bulunan karma kullanımlı bir ofis binasıdır (İnternet, 18).

Projenin genel konsepti belirgin beyaz bir prizmadır. Duvarsız olan ve çalışma alanlarını içeren prizmanın içerisine daha kapalı olan ve servis ve resepsiyon alanlarını içeren beton bir küp yerleştirilmiş, böylelikle daha akışkan, aydınlık ve serbest bir çalışma alanı elde edilmiştir (Şekil 3.3) (İnternet, 18).

Şekil 3.3. AS Building (İnternet, 18).

3.1.4. Barin Ski Resort

İran’da bulunan yapı, 2011 yılında RYRA Studio tarafından tasarlanmıştır. Barin kayak merkezi tasarımında mimarlar yapının yakın çevresini akıcı bir şekilde taklit etmesi için bina tasarlama felsefesini benimsemişlerdir. Bina karla kaplı bir dağa, sanki rüzgar esmiş ve altındaki buzlu kaya oluşumu ortaya çıkmış gibi görünmektedir. Bina içerisindeki odalar doğal mağaralar gibi dağlık biz buz oyuğuna benzetilmiştir. Dış cephede ise bina çevresindeki sıra dağlar gibi çakıl taşı görünümündeki pencerelerin devam ettirilmesi binanın doğal yaşam alanını tamamlayan bütüncül bir yapı haline getirmektedir (Şekil 3.4) (İnternet, 19).

Şekil 3.4. Barin Ski Resort (İnternet, 19).

3.1.5. Kaohsiung Pop Music Centre

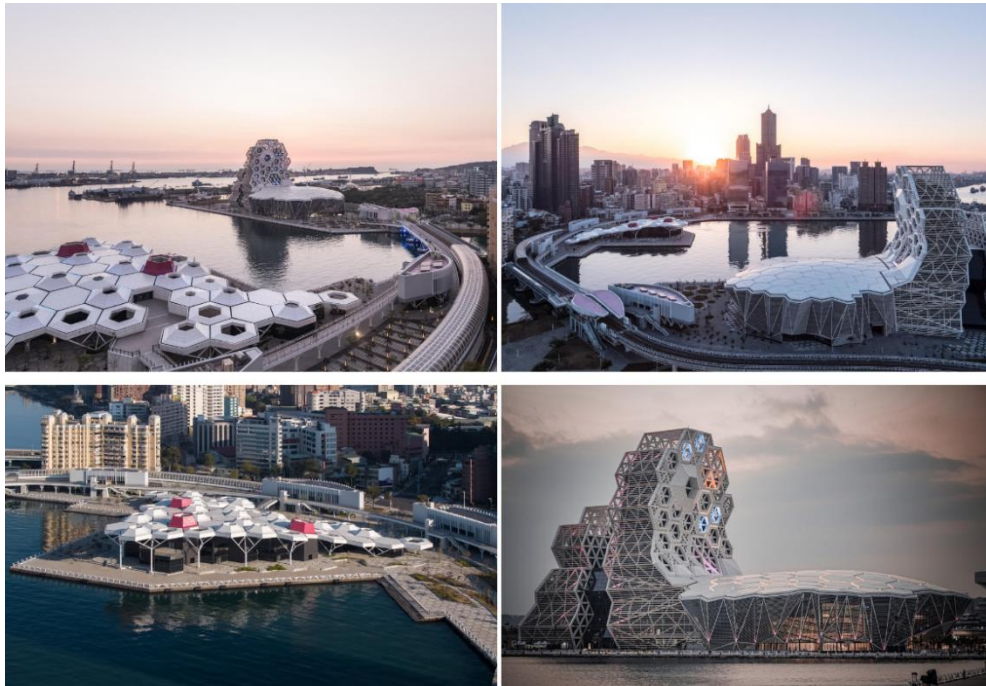
2011 yılında, Tayvan’da MADE IN tarafından tasarlanan müzik merkezi, Kaohsiung Liman bölgesine yeni bir kültürel boyut kazandırmak için tasarlanmıştır. Pop müzik endüstrisi Asya’nın bu bölgesinde toplumda güçlü bir yere sahiptir. Proje 11 hektardan fazla uzantıda bulunan bir koy boyunca gelişmekte ve bu merkez içerisindeki etkinliklerin üç farklı bölgeye bölüdüğü görülmektedir (İnternet, 20).

Birinci bölgede, biri 113 m, diğeri ise 83 m yüksekliğinde olan iki kule tarafından bitirilen sürekli bir unsur olan açık hava performans alanı, büyük performans salonu ve pop müzik sergi alanı bulunmaktadır. Kulelerin ayrı tasarlanması çevredeki yerleşim alanlarını akustik etkiden korumak içindir (İnternet, 20).

İkinci bölgede ise Tayvan’da en yaygın eğlence biçimi olan gece pazarı alanı bulunmaktadır. Ayrıca açık sergi alanı da olan bu bölüm denizin her zaman ufukta

görüldüğü bir gezinti yeri olarak tasarlanmıştır. Bu bölgedeki çatı kaplaması dallanmış sütunlarla desteklenen altıgen şemsiyelerden oluşan geniş bir çatıdır. Bu çatı kaplaması Frei Otto'nun tasarımlarından referans alınmıştır (İnternet, 20).

Üçüncü bölge iki önemli cazibe kutbuna yani vapur istasyonuna ve gece pazarına bağlanmaktadır. Bu bölgede, 8 küçük gösteri salonu, kültürel etkinlikler için galeri, farklı su bahçelerine sahip deniz yürüyüş yolu ve bisiklet yolu gibi farklı etkinlikler için alanlar bulunmaktadır (Şekil 3.5) (İnternet, 20).

Şekil 3.5. Kaohsiung Pop Music Centre (İnternet, 20).

3.1.6. Marmara University Theology Faculty Mosque

İstanbulda bulunan Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Camii, 2011 yılında Hassa Mimarlık tarafından Osmanlı mimarisi geleneğinin günümüz diline yorumlanması olarak tasarlanmıştır.

Makroasmotan mikrokozmosa kadar tüm evrende yer alan dönme hareketinden ilham alan cami, nautilus formunun fraktal karakteri ve geleneksel kırlangıç tavan

tekniklerinin birleştirilmesi ile "klasik cami-modern cami" çelişkisine bir tepki olarak, yeni malzemelerle yeni bir üslup oluşturmak amacıyla uygun bir şekilde tasarlanmıştır.

Onikigen planlı olan cami içerisinde Selçuklu ve Osmanlı mimarisinde çokça kullanılan geçiş ögesi türk üçgeni de kullanılmış ve kubbede mukarnaslardan ilham alan tavan penceresi bulunmaktadır (Şekil 3.6) (İnternet, 21).

Şekil 3.6. Marmara University Theology Faculty Mosque (İnternet, 21).

3.1.7. 30 Houses

İran'da yer alan yapı, 2011 yılında Mimar Alireza Mashhadimirza tarafından tasarlanmıştır. 30 Houses adlı binada mimar, binanın bulunduğu Darband bölgesinin yerel dokusundan ilham alarak, tipik bir apartman planı tasarlamak yerine, yerel dokudan ve çevredeki dağlık alanlardan etkilenen boyut ve ölçeklerde çeşitli küp formları oluşturarak 30 adet daireyi ayrı bir birim olarak tasarlamak yerine uyumlu bir şekilde bir bütün olarak bir araya getirmiştir. Her dairenin planı farklıdır ve cephede

kullanılan tuğlaların kalınlıkları 7cm*33cm ve 3cm*33cm olup dikey bir şekilde döşenerek aynı zamanda tuğlaların kesilmeden döşenmesini sağlamıştır. Mimar projede yerel malzemeler kullanarak aynı zamanda sürdürülebilir bir bina olmasını sağlamıştır (Şekil 3.7) (İnternet, 22).

Şekil 3.7. 30 Houses (İnternet, 22).

3.1.8. Royal Arena

Danimarka’da yer alan bina, 2012 yılında 3XN mimarlık tarafından tasarlanmıştır. Mimari olarak Arena'nın tasarımı bir kaide ve bir tepeye bölünmüştür. Üst kısım, sıcak altın renginde ahşap kanatların bina üzerinde dairesel bir hareketle dalgalandığı yarı şeffaf bir cepheye sahiptir. Kopenhag’ın yeni uluslararası arenasını olan bu yapı konut ve işyerleri ile yoğun yerleşime sahip kentsel alanın ortasında kalmaktadır. Bu nedenle tasarımda bina ve toplum arasında yakın bir simbiyoz yaratmak, çevreyi harekete geçirmek ve bina çevresinde yaşayanlar ve çalışanlar için yeni fırsatlar sunmak tasarımcıların merkezindeydi (İnternet, 23).

Geleneksel arenalar gibi bir şehrin eteklerinde yer almayan bu arena yerel bir bina olduğu için, diğer stadyumlar gibi sadece büyük bir beton blok değil bölgeye estetik açıdan da değer katacak bir bina tasarlanmıştır. “Royal arena tasarım açısından kıvrımlı ahşap kanatlar ve minimalist İskandinav tarzı ile tanınması kolaydır ve yanındaki alana uyar” diyerek açıklamıştır Nielsen. Cephede kullanılan yoğun cam, oturma alanlarına bol miktarda ışık sağlayarak işletme maliyetleri ve karbon ayak izini de azaltmayı amaçlamaktadır (İnternet, 23).

Royal arena'nın tasarımının merkezinde bitişik mahalleyle bağlantı görevi gören platform yer almaktadır. Bu platform çevresinde oyulmuş çeşitli küçük plazalar, cepler ve toplanma alanları aracılığıyla yaya sirkülasyonunu artırmayı amaçlamaktadır. Bina kullanılmadığında da aktivite ve canlılığı teşvik eder (Şekil 3.8) (İnternet, 23).

Şekil 3.8. Royal Arena (İnternet, 23).

3.1.9. Statoil Regional and International Offices

Norveç'te bulunan yapı, 2012 yılında A-Lab mimarlık ofisi tarafından tasarlanmıştır. Statoil, Norverçli enerji üreticisi bir firma olup inşa edilen bu yapıda 2500 çalışan için ofis alanları tasarlanmıştır. Oslo fiyortunun yanında olan bu arazi üzerinde çevresiyle uyum içinde bir yapı inşa etmek tasarımın ilk önceliklerinden olup, yapı birbiri üzerine yığılmış aynı boyutta beş ofis modülünden oluşmaktadır ve arazinin büyük kısmı halka açık park ve gezinti yoluna dönüştürülmüştür. Modüller, iç gün ışığı ve fiyort manzarasına yönelik görüş açılarını optimize etmek için farklı şekillerde konumlandırılmıştır. Tasarım, binanın tüm kullanıcılara manzara ve iyi aydınlatma sağlayı içeren mükemmel çalışma koşulları yaratmak ilkesine dayanmaktadır. Her bir modül ortada bir atriyumla birleşmekte ve atriyumun çatısı ileri teknoloji ürünü olan pervane şeklinde bir cam çatı ile kaplanmıştır. Çatının geometrisi, modüller arasındaki açıklığı kapatmak için en küçük yüzey alanını kullanarak sabun köpüğü olarak tanımlanmaktadır. Bina uygun maliyetli, enerji yalıtımlı ve fonksiyonel olarak tasarlanmış ve inşa edilmiştir (Şekil 3.9) (İnternet, 24).

Şekil 3.9. Statoil Regional and International Offices (İnternet, 24).

3.1.10. iADC Design Museum

Çin’de yer alan müze binası, 2014 yılında Rocco Design Mimarlık tarafından tasarlanmıştır. Gelişmemiş bir bölgede inşa edilmiş bir mahalle için kültürel bir merkez ve simge bir yapı olarak tasarlanmıştır. Müze, stüdyolar, galeriler, sanat okulu ve sergi alanlarından oluşan bu yapı, bölgede yaşayanlar için bir toplama yeri ve yürüyüş yolları sunmaktadır (İnternet, 25).

Müze binasının tasarımı, ortaya bir açıklık duygusu çıkarırken aynı zamanda tipolojik bir varlık ve görsel odak noktası olarak dikkat çekmektedir. Bina cephesi zemine yaklaştıkça yapıdan sıyrılırken, bina içerisindeki sanatın dışarıya yansıyan anlık görüntülerini ortaya çıkarmaktadır. Cephelerdeki kıvrımlar binanın köşesinden ziyaretçileri galerilere çıkan büyük merdivenlere yönlendiren bir giriş açmaktadır. Bu kıvrımlar müze ile çevredeki bölge arasındaki bağlantı hissini artırmaktadır (Şekil 3.10) (İnternet, 25).

Şekil 3.10. iADC Design Museum (İnternet, 25).

3.1.11. Rock House

Kuveyt’te bulunan yapı, AGI Mimarlık tarafından 2014 yılında tasarlanmıştır. Kuveyt şehrinin bir banliyösünde yer alan bu müstakil ev, katlanmış origamiye benzeyecek şekilde tasarlanmıştır. Bina, evin ortasında merkezi bir avlu oluşturmak için sürekli kendi etrafında dönen origami gibi katlanmış betonarme bir yapıdır. Sokağa açılan birkaç açıklık ve pencere mahremiyet ve güneş kontrolü sağlamaktadır.

Bina konsepti kullanıcının tam mahremiyet ihtiyacının yanı sıra bölgede dikkat çekici bir bina tasarlamak üzeredir. Cepheye üçgen deliklere sahip metal koruyucular çeşitli açılarda girintili ve çıkıntılı biçimleri vurgulamanın yanı sıra binaya ek bir koruma katmanı sağlamaktadır (Şekil 3.11) (İnternet, 26).

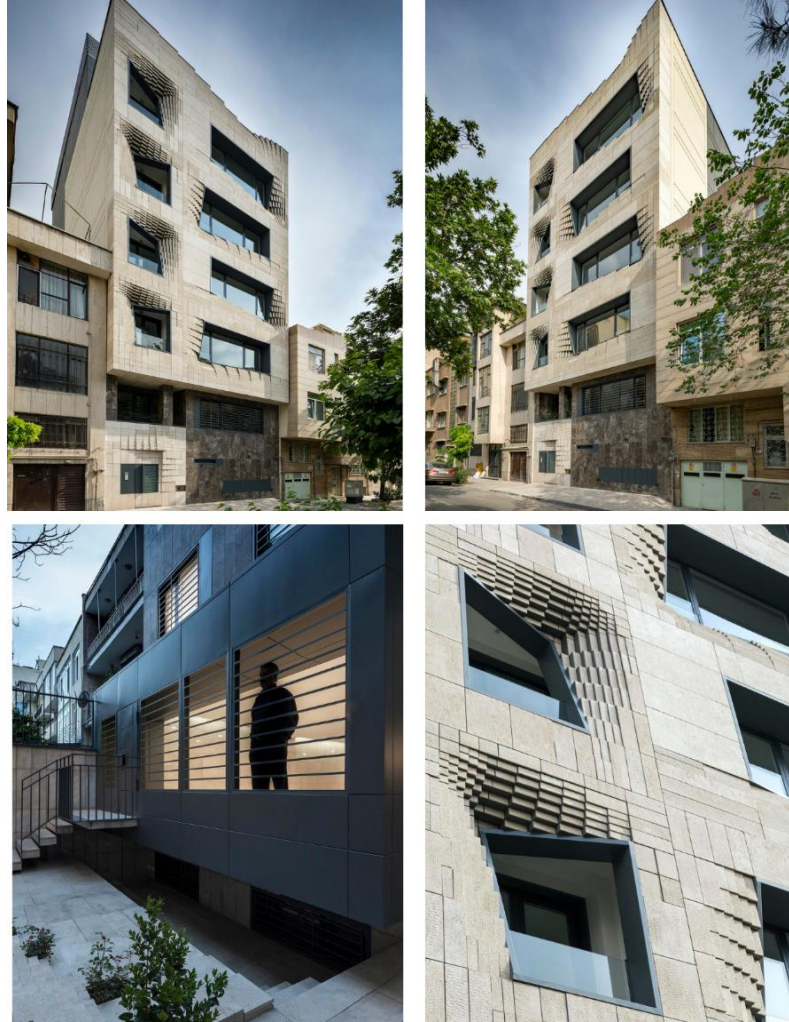

Şekil 3.11. Rock House (İnternet, 26).

3.1.12. Softstone

İran’da bulunan 2014 yılında SETUP Mimarlık tarafından tasarlanan bina, gelişmekte olan bir metropolün şehir merkezinde orta yükseklikte, çeşitli boyutlarda yerel taşlar kullanılarak tasarlanmış bir ofis binasıdır.

Softstone'un tasarım düşüncesi, karanlık ve parlak katman olarak binayı çevreleyen iki katmandan ortaya çıkıyor. Karanlık katman sabit kalırken, parlak katman dinamik olarak birden çok yöne hareket eder ve şekil değiştirir. Önceden imar edilmiş metal plakalarla desteklenen ve yerinde monte edilen dış cephe, küçük bileşenlerden büyüklere yumuşak geçişler ve sert taştan kavisli yüzeyler oluşturur. Bu eğimler girişleri ve açıklıkları tanımlar ve arsa içerisinde bulunan tek ağacı kucaklayan ve bitkileri bütünleştiren hareketli halı benzeri bir şekle evrimleşir. Eğri yüzeyleri eğrilik ve mimari gereksinimlere göre yumuşak bir şekilde bölen yinelemeli bir ayırıklaştırma yöntemi kurulmuştur (Şekil 3.12) (İnternet, 27).

Şekil 3.12. Softstone (İnternet, 27).

3.1.13. Culture and Congress Centre – CKK Jordanki

Polonya’da bulunan 2015 yılında Mimar Fernando Menis tarafından tasarlanmış Ckk Jordanki, tarihi şehir merkezindeki yeşil bir alan içerisinde yer almaktadır. Bu nedenle bina tasarımında özellikle bulunduğu çevre ile kurduğu uyumlu ilişki dikkate alınmış ve bina yüksekliğine hacimlerin yönelimine dikkat edilmiştir. Bina cephesinde elde edilen görsel efekt ise hafif eğimli bir çayıra gömülü kayanın etkisidir (İnternet, 28).

Tarihi kentte neredeyse tüm cephelerin kırmızı tuğla ile kaplandığı ve UNESCO tarafından korunan bir şehir olan Torun’un mimari mirasına atıfta bulunan binanın dış cephesi geleneksel tuğla kullanımının çağdaş bir yorumudur. Binanın dış kısmı beyaz betondan olup, bina yüzeyindeki girintiler kırmızı tuğladan yapılmış iç astar görünümü vermektedir (Şekil 3.13) (İnternet, 28).

Şekil 4.13. Culture and Congress Centre – CKK Jordanki (İnternet, 28).

3.1.14. Greenland Convention Center

2015 yılında İran’da Mehrdad Iravanian Architects tarafından tasarlanmış, otel, sergi salonu, spor salonu, ofisler, açık ve kapalı aktiviteler sunan birden çok farklı yapıdan oluşan bir kongre merkezinde bulunan sergi binası, kafe binası ile bağlantılı olarak inşa edilmiştir.

Tasarım süreci, her faaliyetin tek bir bina şeklinde nesneleşerek bir araya gelmesi ile birlikte, uyum ve çeşitlilik bu projede algılanabilecek en önemli özelliktir. Mimar yapının cephelerini, sergi binasının hacimsel formu bağlantılı olduğu kafe binasının kübik formu ile ilişkili olup çürüme, eğim, boğulma ve bireysellik kaybı kavramlarını tanımlamak için birbirini etkilemeye başlayan parçaları göstermektedir diyerek açıklıyor (Şekil 3.14) (İnternet, 29).

Şekil 3.14. Greenland Convention Center (İnternet, 29).

3.1.15. Guizhou Modoo Shopping Mall

Çin’de yer alan yapı 2015 yılında Pekin Merkezli mimarlık firması Public Work Deparment tarafından tasarlanmıştır. Projenin önceliklerinden biri, inşaa edilecek arsadaki belirgin kot farklılıklarının kullanımı, alanda bulunan 600 yıllık ağacın korunması ve proje alanının doğal formu korunarak ticari bir kompleks tasarlamaktır (İnternet, 30).

Bina tasarımında inşaat sahasındaki kot farklılıkları bir avantaj olarak kullanılmış ve teraslar oluşturularak cephede bu terasların dinamik şeklini takip eden, çevreyle bütünlük duygusu veren bir yapı tasarlanmıştır. Bina cephesinde entegre ve modüler bir tasarım kullanılarak, alışveriş merkezinin genel deneyimini daha dinamik bir şekilde yansıtabilmek için oransal farklılıklar, değişik yapı malzemelerinden yapılmış farklı renkte bloklar tasarıma katılarak cephe hareketlendirilmiştir (Şekil 3.15) (İnternet, 30).

Şekil 3.15. Guizhou Modoo Shopping Mall (İnternet, 30).

3.1.16. Messner Mountain Museum Coronas

Zaha Hadid Architects tarafından 2015 yılında tasarlanmış bina İtalya'da bulunmaktadır. Messner dağ müzesi ünlü dağcı Reinhold Messner tarafından kurulmuş olup, dağcılığın geleneklerini, tarihini ve disiplini araştırmaktadır. Dağın zirvesine batmış müze fikri çevredeki kayalardan ve peyzajdan doğmuştur. Yerinde dökme betonarme kıvrımlı duvarlara sahip müze farklı kademelerde tasarlanarak kapladığı alanın azaltılması amaçlanmıştır (Şekil 3.16) (İnternet, 31).

Şekil 3.16. Messner Mountain Museum Coronas (İnternet, 31).

3.1.17. Ayla Golf Academy & Clubhouse

Ürdün'de bulunan yapı 2016 yılında Oppenheim Architecture tarafından tasarlanmıştır. Ayla Golf akademisi, çevrede bulunan çölün doğal kum tepelerinin ve dağlarının yanı sıra antik bedevi mimari mirasından ilham alır. Binadaki her hacmin iç ve dış duvarları masif beton bir kabuk ile örtülüdür. Kavisli püskürtme beton kabuk,

geleneksel duvar veya tavanlar yerine kum tepelerinden ilham almaktadır (İnternet, 32).

Korten çelik kullanılmış desenli örtü cam ve cam kapıların bazılarında entegre edilmiş olup geleneksel arap masrabiyelerine benzetilerek ışığı filtreler. Ürdün desenleri ise bu gölgeleme elemanlarının desenine ilham verirken çevreleyen dağların renk tonları yapıda kullanılan püskürtme beton ve metallerin renklerinde kullanılmıştır (Şekil 3.17) (İnternet, 32).

Şekil 3.17. Ayla Golf Academy & Clubhouse (İnternet, 32).

3.1.18. Bahá'í Temple

2016 yılında Hariri Pontarini Architects tarafından tasarlanmış bina Şili'de bulunmaktadır. Bahá'í Tapınağı, And dağlarının eteklerinde yer almaktadır. Tasarım ekibi, fiziksel meditasyon olarak büyük eteklerle dönen Sufilerden, Japon bambu sepetleri ve kırık cam parçaları gibi değişik kaynaklardan ilham almıştır (İnternet, 33).

Bahá'í inancı evrensellik ilkeleri üzerine inşa edildiği için binanın belirli bir ikonografiye atıfta bulunmaması, her inanç ve kültürden insanlara hoş gelecek bir form oluşturmak amaçlanmıştır. Ortaya dokuz adet özdeş, torklu kanattan oluşan heykelsi bir yapı çıkmıştır. Tapınağın merkezinde göz şeklinde dua ve meditasyon için cam kaplı bir alan bulunur (Şekil 3.18) (İnternet 34).

Şekil 3.18. Bahá'í Temple (İnternet, 33).

3.1.19. Flavia

Meksika'da bulunan bina, 2016 yılında Mimar Rafael Pardo Ramos tarafından tasarlanmıştır. Flavia, şehrin merkezine özgü, 5.50 metre yol cephesi bulunan sınırlı boyutlardaki bir arazide, apartmandaki minimum alanı kullanışlı hale getirmek amacıyla tasarlanmıştır. Mahalledeki düşük yoğunluk ve arazinin yerleşimi, bir apartmanda ihtiyaç olan her şeyi tasarlamaya yetecek alan ve tüm alanların doğal havalandırılmasını sağlayacak mimari tasarımı yapmaya olanak sağlamıştır. 4 daire ve 1 kafeden oluşan bina, 5.50 metrelik cephe uzunluğuna rağmen doğal havalandırma ve aydınlatma sağlamak amacıyla bitişik binadan ayrılmış ve binada endemik bitki

türlerini yetiştirmeye olanak sağlayacak saçak ve duvarlar tasarlanmıştır (Şekil 3.19) (İnternet, 35).

Şekil 3.19. Flavia (İnternet, 35).

3.1.20. Mausoleum of the Martyrdom of Polish Villages

Polonya’da yer alan yapı, 2016 yılında Mimar Miroslaw Nizio tarafından tasarlanmıştır. Mozole olarak tasarlanan bina dışarıdan kuzey ve güney cephelerinden bakıldığında birbiri ardına inşa edilmiş kır evlerini andırmaktadır. Bu sıralanmış binaların ilk bozulmamış kısmı huzur evi olarak kullanılmaktadır. Sonraki bölümler ise “2.dünya savaşı, nazi ve Sovyet işgalleri sırasında Polonya köylerini etkileyen bir baskının sembolüdür” diye ifade ediyor tasarımcı. Mozolenin hem mimarisi hem de içi ve kalıcı sergi alanı tarihi olaylardan ve Michniow’un barışçillaştırılmasının

dramatik etkilerinden güçlü bir şekilde esinlenmiştir. 11 bölümden oluşan bina sembolik olarak rahatsız edici bir forma sahiptir (Şekil 3.20) (İnternet, 36).

Şekil 3.20. Mausoleum of the Martyrdom of Polish Villages (İnternet, 36).

3.1.21. Planstone Industrial Pavilion

2016 yılında Mimar Paulo Martins tarafından tasarlanan endüstriyel depo binası, Portekiz'in Agueda kentinde, çevresinde herhangi bir referansı olmayan ve ormanlarla çevrili bir bölgede konumlanmaktadır. Bitmiş ürünlerin depolanması için bir depo alanı, kargo alanı ve ofis alanından oluşan bir ihtiyaç listesinde, gereksinimlerin basitliği göz önüne alındığında tasarımda çözümün basitliğinin yansıtması amaçlanmıştır (İnternet, 37).

Depo alanından maksimum kullanımını sağlayan bir dikdörtgen şeklinden tasarıma başlanmış ve bu alan içerisinde girişe en yakın alan ofislere ayrılmıştır. Bu ofis alanları

cephede binanın girişini işaretlemektedir. Şirketin duş ve küvet imalatında kullandığı tekniklerden biri olan vakumlu şekillendirmeden esinlenerek bina giriş cephesi tasarlanmış ve orijinal dikdörtgen şekli deformasyona uğratılmıştır. Bu deformasyon deponun kalan koyu gri renginin aksine beyaz kullanımı ve plastik malzemelerin deforme olduklarında elde ettikleri beyazımsı renk benzerliği vurgulanmıştır (Şekil 3.21) (İnternet, 37).

Şekil 3.21. Planstone Industrial Pavilion (İnternet, 37).

3.1.22. Zemelny Office Building

Rusya’da 2016 yılında UNK mimarlık tarafından tasarlanan Zemenly Ofis binası, etkinlik salonları, kafe ve mağazalar bulunan 3 katlı bir stilobat üzerinde yer almaktadır. Binanın cephesi balık ağına benzer, diyagonal bir metal kabuğa sarılıdır. Cephe için emsal olarak Rus mühendis Vladimir Shukhov tarafından tasarlanan hiperboloid yapılar kullanılmıştır. Metal ana hatlarla çevrelenen binada cam ve metal kabuk arasında balkonlar bulunmaktadır. Bu balkonlara dikilen bitkiler sayesinde dikey bir bahçe oluşturmak amaçlanmıştır (Şekil 3.22) (İnternet, 38).

Şekil 3.22. Zemelny Office Building (İnternet, 38).

3.1.23. '0914' Flagship Store

Güney Kore’de bulunan, 2017 yılında TRU Architects tarafından tasarlanmış 0914 mağazası çok amaçlı bir ticari alan projesidir. Mağaza uluslararası lüks moda dükkanları ve birinci sınıf restoranlarla hizmet vermektedir. Mimarların mağaza konsepti ve tasarım fikirleri uzun bir üretim tarihine sahip start-up şirketinin lüks mağazası için yeni ürünler, genç tasarımcılar, ustalar ve sanatçıları bir araya getiren bir köy oluşturma düşüncesinden çıkmıştır (İnternet, 39).

Binanın formu oyulmuş bir kutu içerisinde üst üste sıralanmış evlerden oluşan köy görüntüsünde oluşturulmuştur. Saf beyaz bir kutu ile tuğladan yapılmış evler arasında gravürün etkisini arttıran form, renk ve dokuda kontrast oluşturulmuştur (Şekil 3.23) (İnternet, 39).

Şekil 3.23. '0914' Flagship Store (İnternet, 39).

3.1.24. Casa Etérea

Casa Etérea, Meksika'nın San Miguel de Allende kentinin yakınında, sönmüş bir yanardağın yamaçlarında yer almaktadır 2017 yılında Mimar Prashant Ashoka tarafından tasarlanmıştır. Yapı 10.000 hektarlık engebeli, bozulmamış doğa ile çevrilidir. 75 metrekarelik kabin yapısı, tasarımcının “dağ yamacından doğmuş gibi” tasarım fikri doğrultusunda yerel malzemelerden yapılmıştır (İnternet, 40).

Aynalı bina konseptinde yeni bir gelişme yokken Casa Eterea aynı zamanda sürdürülebilir olmasıyla da dikkat çekmektedir. Kabin, şebekeden bağımsız güneş enerjisiyle çalışmakta ve yağmur suyunu toplamaktadır. Çift camlı, yalıtımlı kapılar enerji tasarrufuna, binanın 120 derecelik V şeklindeki formu ise iç mekan hava sıcaklığını doğal olarak düzenlemeye yardımcı olmaktadır. Binanın iç kısmı panoramik cam kapılarla vadiye bakan diğer cephesi ise tamamen aynalı panellerle kaplanmıştır. Bu mahremiyet sağlamanın yanı sıra yapının çevresinin kesintisiz bir uzantısı gibi davranmasını sağlamaktadır (Şekil 3.24) (İnternet, 40).

Şekil 3.24. Casa Eterea (İnternet, 40).

3.1.25. Castle Lane

İngiltere’de bulunan yapı, 2017 yılında DROO mimarlık tarafından tasarlanmıştır. Proje Buckingham sarayı ve parlamento binası yakınların koruma alanındaki bir bölge içerisinde bulunmaktadır. Tarihi mirasın ortasında yenilikçi bir konut geliştirme fikri ile projeye başlandı. Farklı karakterlere sahip iki sokağa cepheli binada, batıda geleneksel Londra şehir evleri sıraları, doğu tarafında ise Viktorya dönemi konakları ile iki farklı kentsel form arasında sıkışmış bir binadır (İnternet, 41).

Mimarlar, klasik kavisli cumbanın çağdaş bir yorumunu önererek İngiliz mimarisinde yinelenen bir temayı ele almıştır. Bölge genelinde kullanılan malzeme olan tuğlanın, cam ve çelikle birleştirilmesiyle çevresine saygılı ama aynı zamanda meydan okuyan bir bina cephesi elde edilmiştir. Bina aynı zamanda yüksek performanslı duvarları, yaşayan çatısı ve enerji üreten ekipmanları ile de sürdürülebilirlik puanını da artırmaktadır (Şekil 3.25) (İnternet, 41).

Şekil 3.25. Castle Lane (İnternet, 41).

3.1.26. Isvatham 9

Sanjay Puri Architects tarafından 2017 yılında Hindistan'da tasarlanan Ishatvam 9, şehir sakinlerinin çoğunun yaşamaya alıştığı özel bahçeleri ve açık alanları olan müstakil evlerden ilham alınarak tasarlanmıştır. Genel olarak 3 kuşağın bir arada yaşadığı aile yapısına sahip şehirdeki insanların alışkanlıklarına göre planı şekillenmiş olup binanın bulunduğu Ranchi'de iklimsel koşullara uygun olmasına da dikkat edilmiştir. Her oda için planlanan genişletilmiş teraslar iç mekanları yazın aşırı

sıcaktan korunurken aynı zamanda peyzajlı bir bahçe haline gelmektedir. Her daireye %20 açık alan sağlamakta, evdeki her odada çapraz havalandırma ile doğal ışık sağlamakta ve kullanıcıların alışık oldukları alçak yapılardaki açıklığı sağlayacak terasları ile planlanmıştır (İnternet, 42).

Dairelerde bulunan balkonların her biri kısmen kapalı olup, bir kısmı gökyüzüne açıktır. Alışılmış balkonların aksine bu tasarım geniş aile olarak yaşayan kent sakinlerinin bireyselleşmesini de sağlamaktadır (Şekil 3.26) (İnternet, 43).

Şekil 3.26. Isvatham 9 (İnternet, 43).

3.1.27. Argos

Avusturya'da 2018 yılında Zaha Hadid Architects tarafından tasarlanmış, otel olarak hizmet veren Argos binası, tasarım yaklaşımını adından almaktadır. Mitolojideki Yüz gözlü yunan devi Argos'un efsanesinden türetilmiştir. Dinamik olarak akan çizgiler ve şekiller Graz eski kentinin ortasında çağdaş bir tasarım olarak öne çıkmaktadır (İnternet, 44).

Cephe, ahşap konstrüksiyon üzerine monte edilen önceden imal edilmiş kısmen güneşten koruma, kısmen ısı koruma işlevlerine sahip çift yalıtım camdan yapılmış yük taşıyan camlardan oluşmaktadır (Şekil 3.27) (İnternet, 44).

Şekil 4.27. Argos (İnternet, 44).

3.1.28. Dancing Hotel

2018 yılında Budi Pradono Architects tarafından Endonezya’da tasarlanmış otel binası ticari binalar ve sivil yapıların bulunduğu bir merkezde yer almaktadır. Bina iki kule şeklinde inşa edilmiş olup kulelerin arasında küçük bir koridor oluşturularak doğal hava akışı sağlanmış ve klimanın aşırı kullanımı azaltılmıştır (İnternet, 45).

Otel binasının bulunduğu Batı java geleneksel Jaipong dansı ile tanınmaktadır. Mimar bu abartılı dans hareketini yapı kütesine çevirmiş olup, çevresinde bulunan geleneksel sanat formunun dışına çıkmıştır (Şekil 3.28) (İnternet, 45).

Şekil 3.28. Dancing Hotel (İnternet, 46).

3.1.29. Town Hall in Eysturkommuna

Henning Larsen Architect tarafından Danimarka'da 2018 yılında tasarlanan Eysturkommuna'nın yeşil çatılı belediye binası sadece bir bina değil, aynı zamanda vatandaşların nehri geçmesi için bir köprü görevi görüyor. Bina, tarihte başlı başına birer mekân haline gelen, insanların buluşup yerleştiği mekanlar haline gelen köprülerden esinlenerek sadece iki yakayı bir araya getirme amacı gütmeyen bir tasarımdır (İnternet, 47).

Geleneksel Faroe mimarisinde ana tema, doğa ile bina arasındaki bulanık çizgi, izleyicinin manzaranın nerede başlayıp nerede bittiğini ayırt etmekte güçlük çekmesidir. Belediye binası tasarımındaki ana kavramsal fikrin bina ve peyzajın arasındaki bu birleşim olduğunu belirtiyor Jacobsen (Şekil 3.29) (İnternet, 47).

Şekil 3.29. Town Hall in Eysturkommuna (İnternet, 47).

3.1.30. Kirsch Pharma Healthcare

SAOTA tarafından 2018 yılında Almanya’da tasarlanan fabrika binasının tasarımı büyük ölçüde fonksiyonel gereksinimlere göre yapılmıştır. Bina açık gri cephe kaplaması ile örtülü dikdörtgen bir yapıdan oluşur ve bir noktada yamuk kaplama tabakası devam eden cepheyi hafifçe böler, bina çizgilerini keserek bina kütesini parçalar. Bitişinde bulunan ofis ve resepsiyon binası ise endüstriyel formdan uzaklaşır. Ofis alanı da dikdörtgen formunu korurken akıcı iç mekan deneyimi sunar (İnternet, 48).

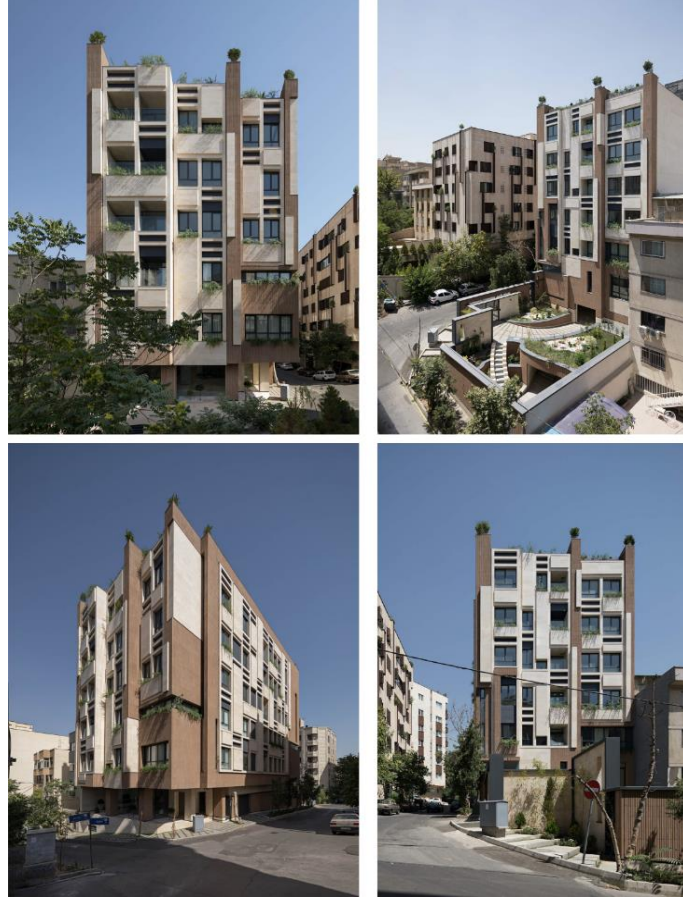
Kirsch Pharma HealthCare'in ofis binasının, genellikle içe dönük fabrika binalarının aksine dışa dönük olması, aynı zamanda, park benzeri peyzajlı ortamıyla bağlantı hissini kolaylaştıran manzaralar sunarken, iç mekana doğal ışık girmesine izin vermektedir (Şekil 3.30) (İnternet, 48).

Şekil 3.30. Kirsch Pharma HealthCare (İnternet, 48).

3.1.31. Paeiz 6

İran’da 2018 yılında Mimar Seyyed Hamed Hosseini tarafından tasarlanmış 5 katlı 15 daireden oluşan 3+1 konut projesi, çatı terası, oturma ve gezinti alanları içermektedir. Planda her dairedeki odaların yeterince ışık alabilmesi için dikey bahçe yerleştirilmiş olup ortak alanlar minimuma indirilmiştir. Cephede tuğla ve taş kombinasyonunun uyum içinde bütünleşmesi, şehrin mimarisine saygı duyulması ve çevredeki yapılara mümkün olduğu kadar eşlik etmesi amacıyla tasarlanmıştır. Alçak ve yüksek seviyeleri bulunan yapı kabuğu, izleyicinin günün farklı saatlerinde farklı ışık ve gölgeler görebilmesi için Nahaz o Nakhir’den (İran tarihi mimarisinde bir tür duvar örme yöntemi) esinlenilerek tasarlanmıştır. Cephedeki bu hareketlerin arasında bitki kullanımı da cepheye farklı bir boyut kazandırmıştır. Birbirinden farklı ve çeşitli boyutlarda tasarlanan pencereler klasik cephe tasarımlarına farklı bir bakış açısı kazandırmıştır (Şekil 3.31) (İnternet, 49).

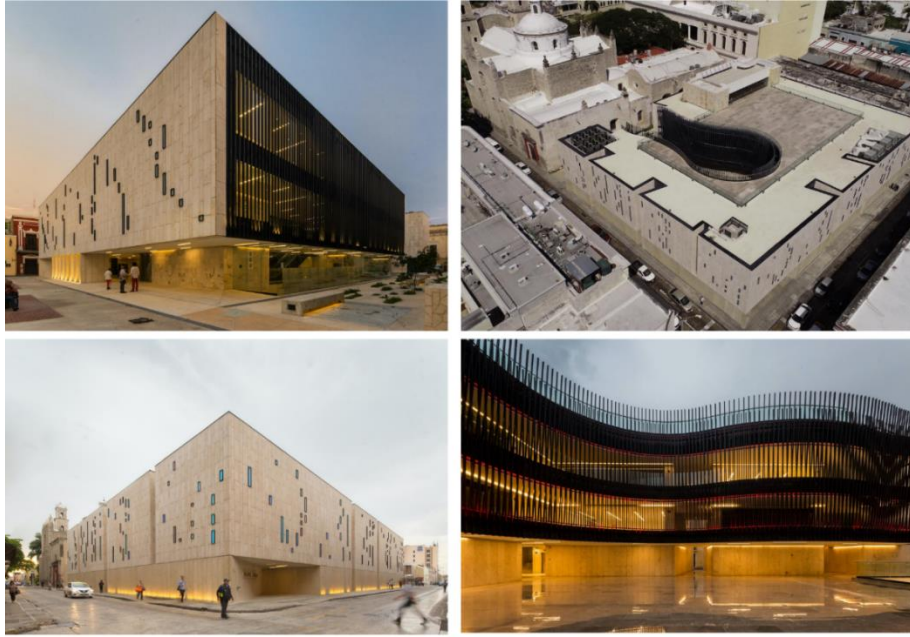

Şekil 3.31. Paeiz 6 (İnternet, 49).

3.1.32. Palacio de la Música Mexicana

Bina, Meksika’da 2018 yılında Alejandro Medina Arquitectura, Muñoz Arquitectos, Quesnel Arquitectos, Reyes Ríos + Larraín Arquitectos firmalarının ortak çalışması sonucu tasarlanmıştır. Meksika müzik sarayının mimari tasarımı tarihi değeri olan çevreye fiziksel bağlamına duyarlı modern bir binanın yerleştirilmesiyle tanımlanır. Müzik sarayı en başından beri kamusal işleri yapmak için bir katalizör hem de çevredeki mimari mirası geliştirmek için bir araç olarak tasarlanmıştır. Bunun için, bina bir bütün olarak hem kentsel avlu, hem odak noktası hem de yayaların serbestçe dolaşmaları için aynı zamanda bir teras olarak tasarlanmıştır.

8.800 metrekarelik bir alana sahip olan kompleks, kısmen sokak kotuna asılmış, bodrum ve daha yüksek kotlarda birbirine bağlanan iki ana hacim sunuyor. Bir ışık ve gölge oyununda, cephelerdeki delikler Amando Manzanero'nun popüler Meksika şarkısı Esta tarde vi lover'ın (İngilizce versiyonu: Dün I Heard the Rain) bazı notalarını temsil ediyor. Binanın iç kısmındaki kavisli şekil, programlanmış veya spontan olaylara uyum sağlamak için akustik görevine yanıt vermektedir (Şekil 3.32) (İnternet, 51).

Şekil 3.32. Palacio de la Música Mexicana (İnternet, 50).

3.1.33. Axis Vanam

Hindistan’da 2019 yılında The Purple Ink Studio tarafından tasarlanan Axis Vanam, bulunduğu çevredeki yeşil dokunun ve doğal kaynakların azalmasına bir tepki olarak doğmuştur. Yapının adını aldığı Vanam Sanskritçe orman anlamına gelmektedir. Bangalore’nin en işlek mahallelerinden birinde yer alan bina 5 katlı 20 yaşam birimiyle orta büyüklükte bir konut projesidir. Bol ışık alabilmek ve çapraz havalandırmayı sağlayabilmek için planlanan her birim cepheye sahiptir. Merkezi çekirdek terastaki çatı pencereleriyle iyi aydınlatılmış olup aynı zamanda baca havalandırmasına yardımcı olur ve mekanik havalandırma daha az kullanılmış olur. Yapıdaki her birim farklı planlara sahiptir, dairelerdeki açıklıklar hakim rüzgar yönüne göre planlanmıştır. Odalarda bulunan balkonlar çift yükseklikte hacimler sunmak için kademeli planlamış ve aynı zamanda bitki yetiştirmek için tasarlanmıştır. Projede balkonlar, toprağı ve döşemeyi bir arada tutan ‘bahçe güvertesi’ olarak tanımlanmış olup saksı formundan esinlenilerek geleneksel kutu formundan uzaklaşmış, böylelikle toprak dolgusu için bir alan yaratılmıştır (Şekil 3.33) (İnternet, 52).

Şekil 3.33. Axis Vanam (İnternet, 52).

3.1.34. Ban Villa

2019 yılında Çin’de B.L.U.E. Architecture Studio tarafından tasarlanan Ban Villa, butik otel olarak hizmet veren bir binadır. Tasarım ekibi, kırsal bölgede bulunan bu projenin köyün yeniden geliştirilmesini temel olarak almaktadır. Tasarımcılar villanın mimarisini geleneksel Jiangnan su kasabasının dokusu ve o dokudan nazikçe büyüyen, doğayla bütünleşmiş bir alan kurgulamak istemişlerdir. Yöntem olarak tüm hacmi küçük parçalara bölerek düzenlemek ve planlayarak tekrar yeni bir düzen oluşturmaktır. Düzenli bir şekilde dağınık hacimler birbirleriyle bağlantılıken uzamsal olarak bağımsızdır. Mimarideki bu boşluklar doğanın içeri girmesine fırsat sunmaktadır (İnternet, 53).

Genel yerleşim açısından ana konsept, geniş bir sürekli alan ile seri olarak birbirine bağlanan on bağımsız kutudan oluşmaktadır. Bu kutular, restoranların, çay salonunun ve misafir odalarının genel ve sosyal işlevlerini içerir. Bu arada bu kutularda villa sahibine özel yaşam alanı da bulunmaktadır (Şekil 3.34) (İnternet, 53).

Şekil 3.34. Ban Villa (İnternet, 53).

3.1.35. BBC Pavilion Cannes

2019 yılında Fransa’da Giles Miller Studio tarafından tasarlanan, ham ve geri dönüştürülebilir malzemelerden oluşan pavyon, 6 gün içerisinde inşa edilmiş olup, BBC’nin ihtiyaç duyduğu herhangi bir etkinlik için taşınabilir durumdadır.

Cephe tasarımı Giles Miller tarafından yapılmış olup Miller cepheyi bir tiyatro perdesini çağrıştırmaya adanmış hareketli ve dalgalı bir formdan oluşturmuştur. Binanın gölgelendirmesini sağlayan ikinci cephe çelik strüktüre sabitlenen alüminyum panellerden oluşmaktadır. Panellerin hareket kabiliyeti sayesinde pavyon gece ve gündüz farklı etkinliklere ev sahipliği yapabilmektedir (Şekil 3.35) (İnternet, 54).

Şekil 3.35. BBC Pavilion, Cannes (İnternet, 54).

3.1.36. Cloudscape of Haikou

MAD Architecture tarafından 2019 yılında Çin'de kütüphane olarak inşa edilen binada, kafe, açık ve kapalı oturma alanları ve çatı bahçesi bulunmaktadır. Binanın iç ve dış cephesinde hiçbir dik açı bulunmamakta ve akıcı bir form oluşturmaktadır. Binanın isminden de anlaşılacağı üzere bulutu andıran şekli ve içerisinde bulunan dairesel açıklıkları mimari ve doğa arasındaki sınırları kaldırmaktadır. Değişken açıklık boyutları doğal ışıklandırma sağlarken aynı anda sıcak iklimde yer alan Haiko'da yer alan bu binayı soğutmak için doğal bir havalandırma etkisi yaratır (Şekil 3.36) (İnternet, 55).

Şekil 3.36. The Cloudscape of Haikou (İnternet, 55).

3.1.37. Courbes Residential Building

Fransa'da 2019 yılında Christophe Rousselle Architecte tarafından tasarlanan Courbes, çevredeki kentsel yenilemenin bir parçasıdır. Kent dokusunun eklektik

mimarisi, 80-90'lardan kalma bungalovlar ve apartmanların arasında kolayca tanımlanabilir bir mimariye sahiptir. Zemin katta dükkanlar üst katlarda ise daireler şeklinde tasarlanan yapı, birbirine geçen hacimlerin esnekliği sayesinde üst katlarda görsel bir hafiflik oluşturmaktadır (İnternet, 56).

134 daireden oluşan projede amaç aynı anda bütün kullanıcıların konforuna saygı duyarak alanı tasarlamaktır. Her kat kendi özel konumuna uygun tasarlanırken aynı zamanda yön, komşu yapılar ve alt ve üst katların hacimlerine uygun tasarlanmıştır. Binanın görünümü, açık gökyüzü alanları sunan balkonlarla hafifletilmiştir. Balkonlar daire başına ortalama 22 metrekaredir. Binanın güney cephesi ise dışarıya bakan bir gemi pruvasına benzetilmiştir (Şekil 3.37) (İnternet, 56).

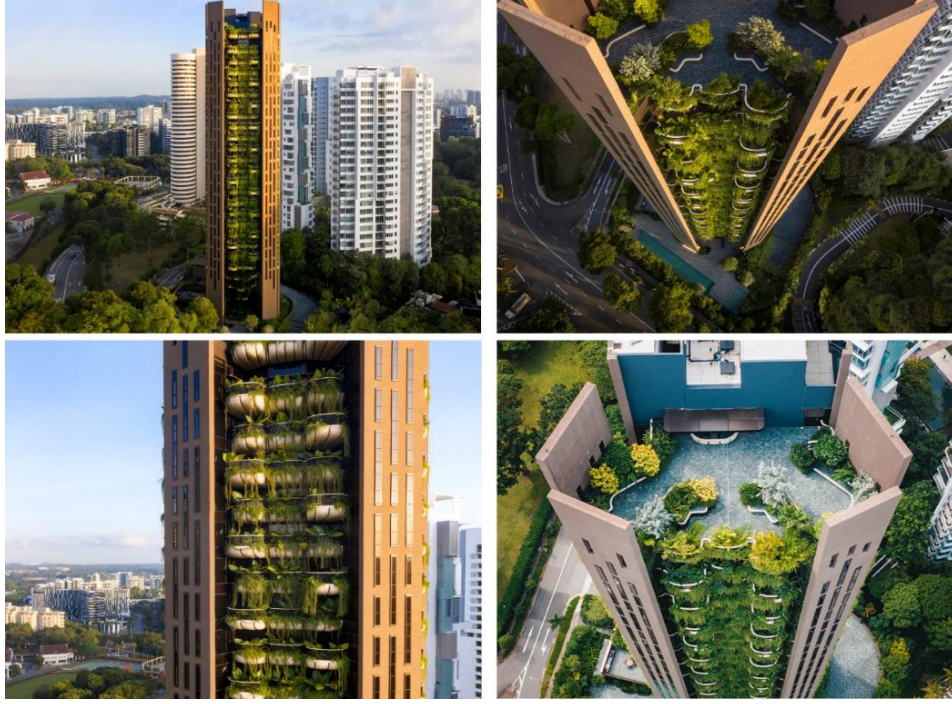

Şekil 3.37. Courbes Residential Building (İnternet, 56).

3.1.38. EDEN Singapore

Singapur'da 2019 yılında Thomas Heatherwick tarafından tasarlanan EDEN Singapur, omurga bıçağına benzetilerek tasarlanmıştır. Dikey doğrusal düzlüklerin arasında yer

alan bahçe balkonları ile bıçağı oluşturur. Bu yaklaşım binadaki dairelerin her biri için mahremiyet sağlar. Her daire için bir bahçe oluşturmaya odaklanması, Singapur'daki sokak seviyesindeki yüksek katlı daireler ve gür yeşillikler arasındaki kopukluğa dikkat çeker. Geleneksel olmayan beton duvarlar ise Singapur arazisinin topografik haritasıyla kalıplanmıştır (Şekil 3.38) (İnternet, 57).

Şekil 3.38. EDEN Singapore (İnternet, 57).

3.1.39. Infinitus Plaza

Infinitus Plaza ,2019 yılında Çin'de Zaha Hadid Architects tarafından tasarlanmıştır. Ofisler, spor salonları, restoranlar, kafeler ve dinlenme alanları ile bir çok farklı aktiviteye ev sahipliği yapan yapı tasarım fikri tüm departmanlar arasındaki etkileşimi ve iletişimi artıran bir dizi sonsuz halka fikrinden ortaya çıkmış ve sonsuzluk sembolünü “∞” yansıtan tasarımıyla ortak iç ve dış mekanlar yaratmaktadır (İnternet, 58).

Infinitus plaza'nın yapımında öncelikle çelik, bakır, cam, alüminyum alaşımlı profiller ve ahşap olmak üzere geri dönüştürülmüş malzemeler kullanılmıştır. Binanın dış

terasları binanın kendi kendini gölgelemesi amacıyla genişliğini belirlenmiştir. Bina akıllı bina olarak tasarlanmış olup, yağmur suyu geri dönüşümü sistemi, low-e camlar, harici delikli alüminyum gölgelendirme panelleri, yeşil çatı sistemi ve güneş enerji sistemleri ile LEED Gold sertifikası almış sürdürülebilir bir binadır (Şekil 3.39) (İnternet, 58).

Şekil 3.39. Infinitus Plaza (İnternet, 58).

3.1.40. Le Stella

2019 yılında Fransa'da Mimar Jean Pierre Lott tarafından tasarlanan Le Stella, Monaco'da ana liman olan Port Hercules'e bakan iki villa ve 99 dubleks daireden oluşan bir yapıdır. Binanın arka cephesi Prens'in sarayına ve eski şehrin manzarasına dönüktür. İki blok olarak inşa edilen Le Stella, daireler arası bağlantı yollarıyla bloklar arası geçişi sağlar. Alt katlar ticari ve ofis alanlarının yanı sıra anaokuluna ayrılmış olup üst katlarda daireler yer almaktadır (İnternet, 59).

Heykelsi ve kurdele benzeri cephe geometrisi sayesinde cephede ritmik hareketlilik mevcuttur. Binanın eğrileri ve kıvrımları izleyicilere organik ve sürekli olarak değişen bir perspektif sunmaktadır. Tasarımda cephedeki yatay kıvrımlar kullanıcılar için mahremiyet oluştururken aynı zamanda projenin ‘kentsel heykelsi yönünü’ ortaya çıkarmaya da hizmet etmektedir (Şekil 3.40) (İnternet, 60).

Şekil 3.40. Le Stella (İnternet, 61).

3.1.41. Presence in Hormuz 2

Yapı, 2019 yılında İran’da ZAV Architects tarafından tasarlanmıştır. Hürmüz, İran’a bağlı, Basra körfezinde bulunan tarihi, turistik ve stratejik bir konuma sahip liman kentidir. Fakat adanın ekonomik ve politik olarak sorunlarla boğuşması yerel halkın adanın stratejik konumundan faydalanarak, teknelerini kullanarak kaçakçılık faaliyetlerine başlamasıyla sonuçlanmıştır. Bu durumun önüne geçmek ve adanın yerel

toplumunu güçlendirmek için Majara konutları hem yerel halkı hem de ziyaretçileri birbirine bağlayan çok amaçlı kültürel konut projesidir (İnternet, 62).

Yerel halkın yararına olarak pahalı malzemelerle bir yapı inşa etmek yerine işçilik maliyetlerine daha çok bütçe ayırarak ve inşaat becerileri için eğitim vererek yerel halkı güçlendirmek, adanın yararına olacak, uyarlanabilir ve geleceğe dönük bir mekan inşa etmek, inşaat ve nakliye maliyetlerini azaltmak projenin ortaya çıkmasında çözülmesi gereken problemlerdi (İnternet, 62).

Proje, Nader Khalili'nin sıkıştırılmış toprak ve kum kullanarak yenilikçi ve basit bir teknik olan "süper kerpiç tekniği" kullanılarak inşa edilmiş çok sayıda küçük ölçekli kubbelerden oluşmaktadır. Proje, Hürmüz adasının renkli toprak yapısından ve gökkuşağı gibi rengarenk olan topografyasından esinlenerek uygun form ve renkte tasarlanmıştır. Yumurta formunda binaların tercih edilmesi ise bölgede yaygın olarak kullanılan geleneksel kubbe formundan gelmektedir (Şekil 3.41) (İnternet, 62).

Şekil 3.41. Presence In Hormuz 2 (İnternet, 62).

3.1.42. Pla 2

Yapı, 2019 yılında Dersyn Studio tarafından tasarlanmıştır. Tayland'da Z9 tatil köyünün bir uzantısı olarak tasarlanmış özel yüzen villa Pla 2, yanında bulunan Z9'un yuvarlatılmış eğrilerinden ve gölde yüzen dişi ve erkek yılan balıklarının doğasından da ilham alınarak iki ayrı çizgi üzerinde tasarlanmış olup, bir cephesi daha akışkan diğer cephesi ise atmosferik olaylara dayanıklı olması açısından malzeme seçimine dikkat edilerek tasarlanmıştır. İç tasarımı ise denizaltından ilham alınmıştır (İnternet, 63).

Malzeme seçiminde ise ana malzeme ahşap seçilmiş olup, renk seçiminde ise tatlı su balığının solungaç bölgesindeki organik elemente bağlanmak için çelik plaka kullanılmıştır. Ana yapıyı daha hafif hale getirmek için balon çerçevesi kullanılmış ve tank sistemi kurulmuştur. Yapıyı yakındaki iskeleye hareket ettirmek için bir römorkör sistemi kurulmuştur (Şekil 3.42) (İnternet, 63).

Şekil 3.42. Pla 2 (İnternet, 63).

3.1.43. House in the Landscape

Yapı, Niko Architect tarafından 2019 yılında Rusya’da tasarlanmıştır. Tasarımın temel kavramı, binanın yapay olarak oluşturulmuş peyzaja entegrasyonu ve açık avlulu planın peyzaja bağlanmasıdır. Binanın mimari tasarımı dışarıdan içeriye doğru gelişmiştir. Metabolizma felsefesinden esinlenilerek çevresiyle bağlantılı organik bir mimari oluşturulmuştur (İnternet, 64).

Doğal bir uzantı olan görsel yapıda her şey canlı bir organizmada olduğu gibi dengelenmiştir. Peyzajın binaya karşı ve bina dışındaki akışı, üzerindeki bitkilendirme ile yeşil çatı olarak geliştirilmiş, güneşin gün içerisindeki hareketi baz alınarak oluşturulmuş çatı lambaları ise doğal aydınlatmayı sağlamaktadır. Panoramik pencereler ise evin dış mekanla bütünleşmesini sağlamaktadır (Şekil 3.43) (İnternet, 65).

Şekil 3.43. House in the Landscape (İnternet, 65).

3.1.44. The Hometown Moon

2019 yılında SYN Architects tarafından tasarlanan yapı Çin’de bulunmaktadır. Projenin ortaya çıkış fikri hiç batmayan bir ay sembolüdür. Proje iki yapıya sahiptir, Ay şapeli ve bulut gözlem güvertesi. Ziyaretçilerin park alanından önce bulut gözlem güvertesine daha sonra ise şapele yürümleri için proje yönlendirmektedir. Şapelin yarım küre şekli bir su kütlesinden yükseliyormuş görüntüsü verecek şekilde bir yansıma sağlar. Yapının diğer yarısı yer altına inmekte burada mağara benzeri bir alan kütlelerin diğer yarısını ortaya çıkarmaktadır. Hiç batmayan bir ayı andıran projedeki ana fikir gelenekçilerden kaçmak için tasarlanmış bir tören salonu yaratmaktır (Şekil 3.44) (İnternet, 65).

Şekil 3.44. The Hometown Moon (İnternet, 65).

3.1.45. Turtle Bay

Yapı, Dersyn Studio Co. Tarafından 2019 yılında Tayland'da tasarlanmıştır. Tasarımcıların düşüncesi mevcut büyük ağaç, mevcut nilüfer göleti ve mevcut doğal ortamı ana tasarım kriterleri olarak kullanmaktır. Binanın bulunduğu yerin adı olan Khao Tao, tayca “kaplumbağa dağı” anlamına gelmektedir. Projenin çatı yüzeyi olarak kaplumbağa kabuğunun şekli seçilmiştir. Mevcut büyük nilüfer göleti, mekan hissini korumak için korunmuştur (İnternet, 66).

Malzeme seçimleri doğayla uyumlu basit kriterlere göre yapılmıştır. Ana çatı malzemesi olarak da kaplumbağanın kabuk benzeri yüzeyini oluşturma yeteneğine de sahiptir. Duvar yüzeyinin yanı sıra bir diğer ana çatı malzemesi olarak yerel bambu seçilmiştir. Malzeme seçim kriterleri eğilme kabiliyetine dayanmaktadır (Şekil 3.45) (İnternet, 66).

Şekil 3.45. Turtle Bay (İnternet, 66).

3.1.46. 1000 m² Prefabricated

2019 yılında SUMMARY tarafından tasarlanan yapı Portekiz’de bulunmaktadır. Binanın bulunduğu konum net mimari referansları olmayan bir bölgedir. Mahalle konutlar, toplu konutlar, ticari ve endüstriyel tesis binası gibi tamamen birbirinden farklı yapılardan oluşmaktadır ve herhangi bir bina hizalamasında olmayıp dağınık yapılaşmıştır. Bina tasarlanırken çevresel uyum göz önüne alınmamış olup, ilk gereksinimler olarak hızlı inşaat, uygun maliyet ve esneklik göz önüne alınmıştır. Esneklik tanımından dolayı binada precast elamanlar kullanılmıştır (İnternet, 67).

Zemin katında fırın ve etkinlikler için bırakılan özel bir alan, birinci katta ise kişiselleştirilmiş girişlere sahip 6 adet ayrı daire bulunmaktadır. Zemin ve birinci kat arasında herhangi bir bağlantı yoktur. Tüm binada prekast beton kullanımı insan gücü, inşaat hızı ve kaynakların korunumu yönlerinden yapının hızlı şekilde bitirilmesine olanak sağlamıştır (Şekil 3.46) (İnternet, 67).

Şekil 3.46. 1000 m² Prefabricated (İnternet, 67).

3.1.47. Cote Rocheuse Winery

Rusya’da Severin Project tasarından 2020 yılında tasarlanan yapının tasarım fikri manzara ve deniz hakkında özgür bir fanteziye dayanmaktadır. Şaraphane kompleksi algısı, “dikdörtgen ile biyonik” ve ya “teknokratik ile doğal” karşıt fikirleri tarafından belirlenir (İnternet, 68).

Mimar önemli bir yüksekliğe ihtiyaç duyan yerçekimi şarap yapım tekniğini kullanabilmek için sahadaki eğime entegre edilmiş bir dörtgen hacmin içine yerleştirmiştir. Bu şarap yapım tekniği üzüm pompalamak için mekanik araç yerine yer çekiminin kullanılması fikrine dayanır. Böylelikle mahzen içerisindeki tanklar yerçekimiyle dolar. Bu sebepten üretim alanlarının farklı seviyelerde olması gerekmektedir. Kıvrımlı hatlara sahip üst kat ise yerel kıyıya özgü plaj çakıllarından esinlenilmiştir. Alt katlar tüm şarap üretim teknolojisini içerirken üst kattaki kapsül alanda restoran, kafe ve panoramik teras bulunmaktadır (Şekil 3.47) (İnternet, 68).

Şekil 3.47. Cote Rocheuse Winery (İnternet, 68).

3.1.48. Vanke Waterfront City

Çin’de bulunan yapı 2020 yılında Nordic Office of Architecture tarafından tasarlanmıştır. Proje, tasarıma ilham veren Elephant Lake Wetland Park’ın yanında yer almaktadır. Tasarım konsepti, sulak alanların doğal niteliklerini projeye dahil ederek, bina ve peyzajın harmanlandığı bir mekansal deneyim yaratmaktır. Tasarım, üç işlevsel alana karşılık gelen su, toprak ve gökyüzü olmak üzere üç doğal unsurdan oluşuyor: ön meydan, ticari tesisler ve gözetleme kulesi. Nanchang’ın antik su kültürü ve Elephant Gölü’nün peyzaj kaynaklarını bütünleştirerek, Çinli ressam Ma Yuan’ın su resimlerinden olan suyun on iki ifadesine ulaşmak amaçlanmıştır. Binanın peyzajı her yaşta insanların ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla oluşturulmuştur. Yapının ana gövdesi, gerilmiş eğriler ve dalgalar peyzajın üç boyutlu bir devamı şeklindedir. Bir amfi tiyatro ve ticari işlevlerin, yürüme alanlarının yer aldığı binada en son olarak gözetleme kulesine ulaşılır. Bu gözetleme kulesi bulunduğu bölgedeki en ünlü üç binadan ilham alıp kule şeklinde tasarlanmıştır. Kuleye çıkan çift spiral merdiven ise yukarı ve aşağı hareket deneyimini eğlenceli bir hale getirmiştir (Şekil 3.48) (İnternet, 69).

Şekil 3.48. Vanke Waterfront City (İnternet, 69).

3.1.49. Shibori

Yapı, GRID Architecture tarafından Hindistan'da 2020 yılında tasarlanmıştır. Gayrimenkul Ofisi olarak kullanılan binanın tasarım aşamasında biyofili temel felsefesi kullanılmıştır. Mekan ve kullanıcılar arasında bir ilişki sağlamak amaçlanmış olup ışığın dinamik etkisini bina içerisinde kullanmak için güneş ışığını geçiren delikli bir kabuk tasarlanmıştır (İnternet, 70).

Delikli bir kabuk fikri daire ve dairesel formlarla karakterize edilen Japon boyama tekniği Shibori'yi akıllara getirmiştir. Mekansal olarak daireler güneş ışığını karşılayan ve gün boyunca hareketli desenler yaratan delikli bir giriş olup deliklerin derecelendirilmesi güneş ışığının kontrollü bir şekilde girmesini sağlamak amacıyla altta daha büyük üstte ise daha küçük deliklerle tasarlanmıştır (Şekil 3.49) (İnternet, 70).

Şekil 3.49. Shibori (İnternet, 70).

3.1.50. Sky Yards Hotel

Yapı, 2020 yılında Çin’de Domain Architects tarafından tasarlanmıştır. Genel olarak bir otel odası dışarı açılan, manzarayı maksimum kullanacak şekilde tasarlanır. Bu otel tasarımında geleneklerin dışına çıkılarak oda içerisinde göz seviyesinin altındaki dış görünüm engellenirken yukarıdaki görünüm açık bırakılır, daha sonra daha fazla açıklık, ışık ve havayı içeri almak için üst döşeme kaldırılır ve ya büyütülür. Son olarak tam boy cam kapı ve ya pencereler bu üniteyi iç oda ve dış avlu kombinasyonuna çevirir (İnternet, 71).

Çin veya yerel kültürün yüzeysel görsel unsurlarından yoksun olan Sky Yards, geleneksel Çin bahçe yapımı gizleme ve açığa çıkarma metodolojisini çağrıştırmaktadır (Şekil 3.50) (İnternet, 71).

Şekil 3.50. Sky Yards Hotel (İnternet, 71).

3.2. ANALİZ VE DEĞERLENDİRME

Tez çalışması kapsamında, son dönem ilginç mimari yapılar üzerine yapılmış çalışmalar incelenmiş, çalışmanın giriş kısmında ifade edilen yöntem ve sınırlara göre 50 adet mimari esere yer verilmiştir. Bu bölümde incelenen yapılarda kullanılan tasarım yöntemleri analiz edilmiştir. Yapıların tamamını kolaylıkla görebilmek için tablo hazırlanmış olup bu tablo üzerinden binalarda kullanılan etkin tasarım yaklaşımları incelenmiştir (Çizelge 3.1).

Burning Bush Sinagogu'nda tasarımın kutsal kitapta peygamber ve yaratıcının birbirleri ile konuştukları yanan çalılardan esinlenerek yapılması analogik tasarım yaklaşımını ortaya çıkarmaktadır.

Tao Zhu Yin Yuan binası incelendiğinde tasarımcının kendi enerjisini kendi üreten bir bina tasarlaması pragmatik tasarım yaklaşımının, dna sarmalından ilham alması ise tasarımda analogik tasarım yaklaşımının kullanıldığını göstermektedir.

AS Building' da projenin ana fikri, içerisinde boşluklar ve doluluklar oluşturulan bir prizma olarak belirlenmiş olup kullanılan tasarım yöntemi kanonik tasarımdır.

Barin Ski Resort bina tasarımında kullanılan doğadan esinlenme yaklaşımı analogik tasarımı yansıtmaktadır.

Kaohsiung Pop Music Centre kulelerinde tasarımında görsel etkiden çok çevredeki binaların akustik olarak etkilenmemesi amaçlanmış bu yönüyle tasarımda pragmatik yaklaşımı görülmektedir. Frei Otto'nun çatı strüktürlerinden ilham alınarak altıgen formda çatı tasarlanması da hem analogik hem de kanonik tasarım yaklaşımlarının kullanıldığını göstermektedir.

Marmara Üniversitesi ilahiyat fakültesi cami projesi içerisinde klasik cami tipolojisinden çokça yararlandığı görülmüş olup aynı zamanda geometrik şekiller de çokça kullanılmıştır. Evrenin dönme hareketinden esinlenerek kubbedeki sarmal şekil

analojik, cami tipolojisinin kullanılması tipolojik, geometrik şekillerin sıkça kullanılması kanonik tasarım yaklaşımları öne çıkmaktadır.

30 Houses binası, tasarımda çevre dokudan kopmadan ve doğal formlardan etkilenecek tasarlanması analojik tasarım yöntemini, kullanıcı kullanımına ve seçilen yerel malzemeler pragmatik tasarım yaklaşımını doğurmuştur.

Royal Arena cephe tasarımında kullanılan minimalist İskandinav tarzı tipolojik tasarım yaklaşımını, geniş cam kullanımı kaynaklı maliyetleri ve karbon ayak izini azaltması amacı ise pragmatik tasarım yaklaşımını öne çıkarır.

Statoil binasının çevresel koşullara uyumu, enerji korunumlu ve ihtiyaca cevap veren niteliklerle tasarlanması pragmatik tasarım yaklaşımının, çatıda ve bina kütesinde kullanılan geometrik formlar kanonik yaklaşımın tasarımda kullanıldığını göstermektedir.

iADC Design Museum tasarımı kübün belirli şekillerde kıvrılıp kapanarak yapıdaki hareketliliği sağlamasıyla oluşturulmuş ve bu yönelimle tasarımdaki kanonik yaklaşımı ortaya çıkarmaktadır.

Rock House tasarım konsepti olarak mahremiyet algısından yola çıkılması pragmatik yaklaşımı, katlanmış bir kağıttan esinlenilmesi binada analojik tasarım yaklaşımını ortaya koymaktadır.

Softstone ofis binası tasarımında açıklık, giriş ve pencerelerin vurgulanması için şekillenen taşlar belirli bir amaca hizmet etmesiyle pragmatik tasarımı ortaya çıkarmaktadır. Eğri yüzeylerde kullanılan ayırıklaştırma yöntemi ise kanonik tasarımı öne çıkarmaktadır.

Culture and Congress Centre - CKK Jordanki binanın cephe oluşumunda kullanılan gömülü kaya etkisi analojik tasarımın, geleneksel cephelerdeki tuğla kullanımının binaya yansması ise tipolojik tasarım yaklaşımının etkisidir.

Greenland Convention Centre sergi salonunun cephesinin kübik formla şekillenmiş kafe binasına atıfta bulunarak bu kübik formların şekil değiştirmesiyle ortaya çıkması, hem kafe binasına yapılan analogik yaklaşımı hem de kullanılan geometri kanonik yaklaşımı desteklemektedir.

Guizhou Modoo Shopping Mall tasarımında binanın araziyle uyumluluğu ve kazı maliyetinin daha aza düşürmek için yapıldığı göz önüne alındığında Pragmatik bir yaklaşımla tasarlandığı görülmektedir. Cephede kullanılan farklı şekil ve büyüklükteki geometrik şekiller kanonik tasarımdan yararlanıldığına işaret etmektedir.

Messner Mountain Museum Coronas çevresindeki peyzajdan esinlenerek yapılması pragmatik yaklaşımı, dağın zirvesine batmış kaya metaforundan esinlenilmesi ise analogik tasarım yaklaşımının kullanıldığını göstermektedir.

Ayla Golf Academy & Clubhouse'da yapının genel strüktüründeki kum tepelerine benzetilerek yapılmış açıklıklar analogik tasarım yaklaşımını, antik bedevi mimarisinden ilham alınarak tasarıma yön verilmesi tipolojik yaklaşımın kullanıldığını göstermektedir.

Bahai Temple tasarımında, sufilerden, japon bamboo sepetlerinden, kırık cam parçaları gibi birden fazla benzetme ögesi kullanılmış olup analogik tasarım yaklaşımı kullanılmıştır.

Flavia apartmanının 5.50 m yol cephesi bulunan bina tasarımında fonksiyonellik göz önüne alınmış olup, pragmatik tasarım yaklaşımı kullanılmıştır.

Mausoleum of the Martyrdom of Polish Villages tasarımında belirli bir tarihsel yıkıma şahit olmuş olan Polonya evlerinden esinlendiği için analogik tasarım yaklaşımı benimsenmiştir.

Planstone Industrial Pavilion dikdörtgen şeklindeki geometrik tasarımdan, şirketin depolamasını yaptığı malzemelerin tekniğinden esinlenerek cephe tasarlanması binada kanonik ve analogik tasarım yaklaşımlarını vurgulamaktadır.

Zemelný Office Building tasarımında hiperboloid yapılara yapılan atıf ve balık ağı benzetmeleri analogik tasarım yaklaşımını, dikey bahçeler oluşturarak karbon seviyesini azaltmak ise pragmatik tasarım yaklaşımına örnektir.

'0914' Flagship Store binasının tasarım fikri bir köy düşüncesinden ortaya çıkmış ve tasarımda da bunu yansıtmayı amaçladığı için analogik tasarım yaklaşımı bu tasarımda öne çıkan yaklaşımdır.

Casa Etérea binası tasarımında dağ yamacından doğmuş imgesi tasarımda analogiyi, sürdürülebilirlik kriterleri ise pragmatik yaklaşımın kullanıldığını göstermektedir.

Castle Lane İngiliz mimarisinde kullanılan tipik kavisli cumbanın farklı bir yorumu olan bina cephesi tipolojik tasarım yaklaşımının, binanın sürdürülebilirlik kriterlerine uyması ise pragmatik tasarım yaklaşımının projede uygulanmış olduğunu göstermektedir.

Isvatham 9 binası tasarımında, kentteki müstakil yapıları çok katlı bir apartmanda taklit etmeye çalışan yönelim analogik tasarım yaklaşımı olarak karşımıza çıkmaktadır. Daire içerisindeki havalandırma, güneş ve sıcaklık kontrolü düşünülerek tasarlanan plan ve cephe tasarımında ise pragmatik tasarım yaklaşımı kullanılmıştır.

Argos binası mitolojideki çok gözlü Argos adlı bir devden esinlenerek tasarlanmış ve bu analogik tasarım yaklaşımını, cephedeki kısmen güneş kontrolü sağlayan camlar taşıyıcılık görevi de üstlendiği için pragmatik tasarım yaklaşımını öne çıkarmaktadır.

Dancing Hotel tasarımında, binada doğal hava akışını sağlamak için koridor oluşturulması ve kütlelerin ikiye bölünmesi pragmatik yaklaşımı, geleneksel Jaipong dansından esinlenilerek binanın formunun hareketlendirilmesi analogik tasarım yaklaşımının kullanıldığını göstermektedir.

Town Hall in Eysturkommuna binasında mimarın Faroe mimarisi tipolojisi üzerinden yeni bir bina tasarlaması analogik tasarımı, binanın aynı zamanda nehrin iki yakasını birbirine bağlayan bir köprü görevi görmesi ise pragmatik tasarım yaklaşımının kullanıldığını göstermektedir.

Kirsch Pharma Health Care binasındaki tasarım kararları, genellikle içe dönük fabrika binalarının aksine dışa dönük olması, aynı zamanda, park benzeri peyzajlı ortamıyla bağlantı hissini kolaylaştıran manzaralar sunarken, iç mekana doğal ışık girmesine izin vermesi gibi fonksiyona yönelik alındığı için pragmatik tasarım yönteminin kullanıldığını görülmektedir.

Paeiz 6 binası tasarımında her ünitenin kazanımını düşünerek plansal kararların verilmesi pragmatik tasarım yaklaşımını, cephedeki tasarımın ise İran mimarisindeki duvar örme tekniğinden esinlenilmesi analogik yaklaşımı içermektedir.

Palacio de la Musica Mexicana binasının tasarım ilkelerine baktığımızda amaca hizmet etmeye yönelik bölümler tasarlanmış olup pragmatik tasarım yaklaşımının kullanıldığını görmekteyiz. Cephede kullanılan delikler ise şarkı notalarına atıf olup, analogik tasarım yaklaşımı kullanılmıştır.

Axis Vanam'da balkonların oval formu tasarımcının hem saksı formundan esinlenerek hem de projede katman sağlamak amacıyla tasarlanması analogik ve pragmatik yaklaşımı birlikte getirmektedir.

Ban villa, geleneksel su kasabasının dokusuna yapılan atıfla tipolojik tasarımı, su kasabası dokusundan doğayla bütünleşmiş bir alan kurgulanması ise pragmatik tasarım yaklaşımının kullanıldığını göstermektedir.

BBC Pavilion Cannes tasarımının sürdürülebilir olması pragmatik tasarımı, cephenin bir tiyatro perdesindeki dalgalanmaları anımsatıcı bir formda tasarlanması ise analogik tasarımı bu binada ön plana çıkarmıştır.

Cloudscape of Haikou binasının dış cephesinin bulut şeklinden ilham alarak oluşturulması analogik yaklaşımı, bina içerisinde bulunan boşlukların bina havalandırması ve ışıklandırması göz önünde bulunarak bırakılması ise pragmatik tasarım yaklaşımının binada kullanıldığını göstermektedir.

Courbes Residential Building tasarımında mimari estetikten ödün vermeden fonksiyonelliğin ön planda olması pragmatik yaklaşımının, binanın güney cephesindeki gemi pruvası benzetmesi ise analogik tasarım yaklaşımının kullanıldığını göstermektedir.

EDEN Singapore binasının tasarımındaki omurga bıçağı benzetmesi ve beton duvarların araziye atıf yapması bina tasarımındaki analogik yaklaşımı öne çıkarmaktadır.

Infinitus Plaza'da binada kullanılan sürdürülebilir sistemler pragmatik tasarım yaklaşımının, plandaki sonsuzluk simgesine yapılan atıf ise analogik tasarım yaklaşımının kullanıldığını göstermektedir.

Le Stella cephe tasarımında kullanılan kıvrımların kurdeleye benzetilmesi analogik yaklaşımı aynı zamanda mahremiyete ve binanın heykelsi duruşunu tanımlaması ise pragmatik yaklaşımın kullanıldığını göstermektedir.

Presence in Hormuz 2 tasarımında yerel halkı bir araya getirme, maliyeti aza indirme gibi sebepler tasarımdaki pragmatik yaklaşımları göstermektedir. Bu yaklaşımın yanı sıra bölgenin toprak yapısından ve kubbe formundan esinlenilerek yapılan form ve renk yaklaşımı ise analogik tasarımı canlandırmaktadır. Binalarda kullanılan yumurta formunun geleneksel Hürmüz kubbe formundan gelmesi ise tipolojik yaklaşımın kullanıldığını göstermektedir.

Pla 2 yapısının tasarımında göl içerisindeki balıklardan ilham alınarak tasarım şekillenmiş ve balık solungaçlarının renginden dolayı paslandırılmış çelik plakalar kullanılarak yapı kabuğu oluşturulması yapıdaki analogik yaklaşımları göstermektedir.

Binanın malzeme seçimlerinde çevresel etmenlere dayanıklılık göstermesinin amaçlanması ise pragmatik tasarım yaklaşımının kullanıldığını göstermektedir.

House in the landscape tasarımında kullanılan yaşayan bir metabolizma fikri analogik tasarım yaklaşımının kullanıldığını göstermektedir. Tasarım kavramının üstüne oturtulduğu çevresiyle uyumlu yapı fikri ise pragmatik tasarım yaklaşımını öne çıkarmaktadır.

The Hometown Moon binasının, batmayan ay metaforunu gerçekleştirmek üzere tasarlanması analogik tasarım yaklaşımına işaret etmektedir.

Turtle bay tasarımında kullanılan kaplumbağa imgesi yapının bulunduğu yerin ismine bir atıf olup, analogik tasarım yaklaşımının kullanıldığını göstermektedir. Aynı zamanda malzeme seçimlerindeki yerel ve sürdürülebilirlik pragmatik tasarım yaklaşımını öne çıkarmaktadır.

1000 m² prefabricated adlı yapıda, bina tasarımında tamamen inşaat hızını artırmak ve maliyetini düşürmek için prekast yapı elemanları kullanılmış olup pragmatik tasarım yaklaşımı hakimdir.

Cote Rocheuse Winery tasarımında, basit bir dikdörtgen şekilden başlayan tasarım fikri kanonik yaklaşımı, yuvarlak hatlara sahip ve çakıl taşlarından ilham alan üst kat ise analogik tasarım yaklaşımını içermektedir. Yapının bulunduğu arazinin sahip olduğu eğimi şarap yapım tekniği için kullanılması da pragmatik tasarım yaklaşımının da kullanıldığını göstermektedir.

Vanke Waterfront City bina tasarımında Nanchang'ın antik su kültürü ve Elephant Gölü'nün peyzaj kaynaklarını bütünleştirerek Ma yuan'ın su resimlerine ulaşmak amaçlanıp pragmatik ve analogik tasarım yaklaşımları kullanılmıştır.

Shibori tasarlanırken, güneş ışığının kontrollü ve tasarım öğesi olarak kullanımı ve biyofili temel felsefesinin projede kullanımı pragmatik tasarım yaklaşımını, Japon

boyama tekniği Shibori'nin kullanımı ise analogik tasarım yaklaşımını öne çıkarmaktadır.

Sky Yards Hotel binası tasarımında cephelerde kullanılan tasarım geleneksel çin bahçe yapımı tekniğine benzetilerek kullanıldığı için tipolojik tasarım yaklaşımı bulunmaktadır.

İncelenen bu 50 yapıya bakıldığında; mimari eserlerin sadece bir amaca yönelik hazırlanmış yapılarda karşımıza çıkmadığı görölmektedir. Dini mekanlardan evlere, çalışma ofislerinden yaşam alanlarına, askeri yapılardan tatil köylerine farklı amaçlara yönelik son dönemde tasarlanmış ve inşa edilmiş ilginç mimari yapılar tespit edilmiştir.

Çalışma kapsamındaki bu yapılar incelendiğinde bir başka farklılığın alanlarda olduğu görölmüştür. Birkaç yüz metrelik ilginç mimari yapılar olduğu gibi, birkaç dönüm alana yayılmış binalar da bulunmaktadır.

Son dönem mimari yapılarda görölen önemli benzerliklerin başında doğaya uygunluk veya doğal şekiller olduğu görölmektedir. Çalışmanın ilgili yerlerinde ifade edildiği gibi, insanlar kendilerine dayatılan “kent” kavramına uygun, zaman – mekan sıkışması hissi yaratmayan binaları ilginç bulmaktadır.

Son dönemde inşa edilmiş ilginç mimari yapıların bir başka ortak yönü, eserlerde geri dönüşüm ürünlerinin öncelikli olarak tercih edilmesidir. Özellikle son yıllarda yapılan mimari eserlerde, çevreye olan duyarlılık dikkat çekmektedir. Bu yapılara örnek olarak, BBC Beach-Front Pavilion binası gösterilebilir.

Son dönem mimari projelerde gözlenen ortak noktalardan dikkat çekici olanlardan biri, bu eserlerde kullanılan açılardır. Bu projelerde dik açılara fazla yer verilmemektedir. Örneğin Cloudscape of Haikou isimli yapıda hiçbir dik açı bulunmamaktadır. Ayla Golf Academy ve Clubhouse ile Barin Ski Resort gibi yapılarda da dik açuya sınırlı sayıda yer verilmiştir.

Kent baskısı altında genellikle kare ve dikdörtgen yapılar ve şekiller kullanılırken, tez kapsamında incelenen son dönem ilginç mimari yapılarda farklı geometrik şekillerin kullanıldığı görülmektedir. Örneğin; Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Camii planında onikigen planlı olan cami içerisinde Selçuklu ve Osmanlı mimarisinde çokça kullanılan geçiş ögesi Türk üçgeni de kullanılmıştır. Kullanılma ihtiyacı ortaya çıkması halinde ise ilginç mimari eserlerde, çizgiler, dörtgenler; Argos binasında görüldüğü üzere alışlagelmişin dışında simetri oluşturmayacak şekilde kullanıldığı görülmektedir.

Çalışma kapsamında incelenen 50 adet binada kullanılan tasarım yaklaşımları Çizelge 3.1’de görülmektedir.

Çizelge 3.1. Yapılar ve Tasarım Yaklaşımları Analiz Tablosu

Yapı Bilgileri					Tasarım Yaklaşımı			
Fotoğraf	İsim	Yıl	Yer	Mimar	Pragmatik	Tipolojik	Analojik	Kanonik
	Burning Bush Synagogue	2010	İsrail	Eliezer Armon Architect			●	
	Tao Zhu Yin Yuan	2010	Tayvan	Vincent Callebaut	●		●	
	AS Building	2011	Meksika	AS Architect				●
	Barin Ski Resort	2011	İran	RYRA Studio			●	
	Kaohsiung Pop Music Centre	2011	Tayvan	MADE IN	●		●	●
	Marmara Uni. Theology Fac. Mosque	2011	Türkiye	Hassa Mimarlık		●	●	●

Çizelge 3.1 (devam ediyor).

Yapı Bilgileri					Tasarım Yaklaşımı			
Fotoğraf	İsim	Yıl	Yer	Mimar	Pragmatik	Tipolojik	Analojik	Kanonik
	30 Houses	2011	İran	Alireza Mashhadimirza	●		●	
	Royal Arena	2012	Danimarka	3XN Architecture	●	●		
	Statoil	2012	Norveç	A-Lab Architecture	●			●
	iADC Design Museum	2014	Çin	Rocco Design Architecture				●
	Rock House	2014	Kuveyt	AGI Architecture	●		●	
	Softstone	2014	İran	SETUP Architecture	●			●
	Ckk Jordanki	2015	Polonya	Fernando Menis		●	●	
	Greenland Convention Centre	2015	İran	Mehrdad Iranian Architects			●	●
	Guizhou Modoo Mall	2015	Çin	Public Work Department	●			●
	Messner Mountain Museum	2015	İtalya	Zaha Hadid Architects	●		●	
	Ayla Golf Academy	2016	Ürdün	Oppenheim Architecture		●	●	
	Baha'i Temple	2016	Şili	Hariri Pontarini Architects			●	
	Flavia	2016	Meksika	Rafael Pordo Ramos	●			
	Mausoleum of Martyrdom of Polish Vil.	2016	Polonya	Miroslav Nizio			●	
	Planstone Industrial Pavillion	2016	Portekiz	Paulo Martins			●	●
	Zemelny Office Building	2016	Rusya	UNK Architecture	●		●	

Çizelge 3.1 (devam ediyor).

Yapı Bilgileri					Tasarım Yaklaşımı			
Fotoğraf	İsim	Yıl	Yer	Mimar	Pragmatik	Tipolojik	Analojik	Kanonik
	'0914' Flagship Store	2017	G. Kore	TRU Architects			●	
	Casa Eterea	2017	Meksika	Prashant Ashoka	●		●	
	Castle Lane	2017	İngiltere	DROO Architecture	●	●		
	Isvatham 9	2017	Hindistan	Sanjay Puri Architects	●		●	
	Argos	2018	Avusturya	Zaha Hadid Architects	●		●	
	Dancing Hotel	2018	Endonezya	Budi Prano Architects	●		●	
	Town Hall in Eysturkommuna	2018	Danimarka	Henning Larsen Architects	●		●	
	Kirsch Pharma Healthcare	2018	Almanya	SAOTA	●			
	Paeiz 6	2018	İran	Seyyed Hamed Hosseini	●		●	
	Palacio de la Música Mexicana	2018	Meksika	(bkz. 3.1.32)	●		●	
	Axis Vanam	2019	Hindistan	The Purple Ink Studio	●		●	
	Ban Villa	2019	Çin	BLUE Architecture Studio	●	●		
	BBC Pavilion Cannes	2019	Fransa	Giles Miller Studio	●		●	
	Cloudscape of Haikou	2019	Çin	MAD Architecture	●		●	
	Courbes Residential Building	2019	Fransa	Christophe Rousselle Architecte	●		●	
	EDEN Singapore	2019	Singapur	Thomas Heatherwick			●	

Çizelge 3.1 (devam ediyor).

Bina Bilgileri					Tasarım Yaklaşımları			
Fotoğraf	İsim	Yıl	Yer	Mimar	Pragmatik	Tipolojik	Analojik	Kanonik
	Infinitus Plaza	2019	Çin	Zaha Hadid Architects	●		●	
	Le Stella	2019	Fransa	Jean Pierre Lott	●		●	
	Presence in Hormuz 2	2019	İran	ZAV Architects	●	●	●	
	Pla 2	2019	Tayland	Dersyn Studio	●		●	
	House in The Landscape	2019	Rusya	Niko Architect	●		●	
	The Hometown Moon	2019	Çin	SYN Architects			●	
	Turtle Bay	2019	Tayland	Dersyn Studio	●		●	
	1000 m² Prefabricated	2019	Portekiz	SUMMARY	●			
	Cote Rocheuse Winery	2020	Rusya	Severin Project	●		●	●
	Vanke Waterfront City	2020	Çin	Nordic Office of Architecture	●		●	
	Shibori	2020	Hindistan	GRID Architecture	●		●	
	Sky Yards Hotel	2020	Çin	Domain Architects		●		

Tablo incelendiğinde seçilen binalar arasında, pragmatik tasarım yaklaşımının 35, tipolojik tasarım yaklaşımının 8, kanonik tasarım yaklaşımının 10, analojik tasarım yaklaşımının 38 binada kullanıldığı görülmektedir.

Yapılan incelemede bazı yapılarda bir tane tasarım yaklaşımı kullanılırken bazı yapılarda ikişer ve üçer tane yaklaşımın birlikte kullanıldığı görülmüştür. Buna göre; tek tasarım yaklaşımı kullanılan bina sayısı 13, iki adet tasarım yaklaşımı kullanılan bina sayısı 33, üç tasarım yaklaşımının bir arada kullanıldığını bina sayısı ise 4'tir.

Tablo incelendiğinde 17 adet konut yapısı bulunmakta olup bu yapılar; 2, 7, 11, 19, 24, 25, 26, 27, 31, 33, 34, 37, 38, 40, 41, 43, 46 numaralı yapılardır. İncelenen konut yapılarında; 2 adet yapıda pragmatik tasarım yaklaşımı tek yaklaşım olarak kullanılmış, 1 adet yapıda analogik tasarım yaklaşımı tek yaklaşım olarak kullanılmış olup toplam 3 binada tek tasarım yaklaşımı kullanılmıştır. 11 adet yapıda pragmatik ve analogik tasarım yaklaşımı bir arada, 2 adet yapıda pragmatik ve tipolojik tasarım yaklaşımları bir arada olmak üzere toplam 13 adet binada iki adet tasarım yaklaşımı kullanılmıştır. 1 adet yapıda pragmatik, tipolojik ve analogik tasarım yaklaşımları bir arada olmak üzere üç tasarım yaklaşımı birlikte kullanılmıştır. Konut yapıları arasında; 16 adet binada pragmatik, 13 adet binada analogik, 3 adet binada ise tipolojik tasarım yaklaşımının kullanıldığı görülmüştür.

Tabloya bakıldığında 4 adet dini yapı bulunmakta olup bu yapılar; 1, 6, 18 ve 44 numaralı yapılardır. Bu yapılarda, 4 adet binanın tümünde de analogik yaklaşımın kullanıldığı, 1 adet yapıda ise analogik, tipolojik ve kanonik yaklaşımın birlikte kullanıldığı görülmüştür. İncelenen yapılara bakıldığında; 3 adet binada analogik tasarım yaklaşımı tek tasarım yaklaşımı olarak kullanılmış, 1 adet yapıda ise analogik, tipolojik, kanonik tasarım yaklaşımları olmak üzere üç tasarım yaklaşımının kullanıldığı görülmüştür.

Tablo incelendiğinde 6 adet ofis yapısı görülmekte olup bu yapılar; 3, 9, 12, 22, 39, 49 numaralı yapılardır. İncelenen yapılarda; 2 adet yapıda pragmatik ve kanonik tasarım yaklaşımı bir arada, 3 adet binada pragmatik ve analogik tasarım yaklaşımları bir arada olmak üzere toplam 5 adet binada iki tasarım yaklaşımının birlikte, 1 adet yapıda kanonik tasarım yaklaşımının tek tasarım yaklaşımı olarak kullanıldığı görülmüştür. Bu yapılarda 5 adet binada pragmatik, 3 adet binada, analogik, 3 adet binada ise kanonik tasarım yaklaşımının kullanıldığı görülmüştür.

Tablodaki konaklama- otel yapıları incelendiğinde 5 adet bina görülmekte olup bunlar; 4, 28, 42, 45, 50 numaralı yapılardır. İncelenen yapılarda; 3 adet yapıda pragmatik ve analogik tasarım yaklaşımları bir arada olmak üzere iki tasarım yaklaşımının birlikte kullanıldığı görülmüştür. 1 adet yapıda analogik tasarım yaklaşımı, 1 adet yapıda ise tipolojik tasarım yaklaşımı tek tasarım yaklaşımı olarak kullanılmıştır. Bu yapıların 4

tanesinde analogik, 3 tanesinde pragmatik, 1 tanesinde ise tipolojik tasarım yaklaşımının kullanıldığı görülmüştür.

BÖLÜM 4

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Türk Dil Kurumu sözlüğünde mimar, “yapıların planını hazırlayıp bunların gerçekleşmesini sağlayan kimse” olarak tanımlanmaktadır. Önemli sözlüklerde yer alan bu ve benzeri tanımlamalar mimarlar için yeterli olamamaktadır. Çünkü bu tanımlarda sadece mimarın yaptığı iş tanımlanmaktadır. Bu işin ardında yatan süreçleri ve mimarın yeteneklerini dışarıda bırakmakta ve mimar kavramını statik bir hale getirmektedir. Unutulmamalıdır ki somut ihtiyaçtan ortaya çıkan üretim süreci, ürünün meydana gelmesi ile sona erer. Sonuçta ortaya çıkan ürün ile cismani bir nitelik kazanan üretim süreci, başlangıç aşamasından itibaren soyuttur. Ürünün şekli ve niteliği, tasarımcı tarafında önce zihninde, soyut olarak tasarlanır ve daha sonra hayata geçirilir.

Diğer tüm alan ve mesleklerde olduğu gibi küreselleşme, mimarlık alanında etkili olmaktadır. Küreselleşmenin temelinde yer alan sanayi ve teknoloji mimarlığın temel faaliyet alanlarını doğrudan etkilendiğinden dolayı, günümüzde mimarlığı etkileyen en önemli faktörlerden biri haline gelmiştir.

Çalışma içerisinde 2010-2020 yılları arasındaki son dönemde tasarlanmış ve yapımı tamamlanmış ilginç mimari eserler incelenmiştir.

Binaların tasarımları incelenirken, tasarım yöntemlerinin tasnifi çalışmanın önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Mimarlıkta farklı bakış açıları bulunmaktadır. Bu çalışma Broadbent’in tasarım yaklaşımlarına göre değerlendirilmiştir.

Tasarım yaklaşımları incelenirken Broadbent'in seçilmesinin nedeni, mimarlığa bakış açısından kaynaklanmaktadır. Broadbent'in bir mimarda olması gereken özelliklerinden bahsettiği çalışmaları dikkate alındığında, özellikle mimarların binaların 3 boyutlu hallerinin zihinlerinde tasavvur edebilme yeteneklerine vurgu yaptığı görülmektedir. Mimari eserlerde bu farklılaşma mimarın iletişim dili ortaya çıkmaktadır.

Mimari tasarım basit ve tek boyutlu bir faaliyet değildir. Son derece karmaşıktır ve sadece objektif kriterlerden oluşmaz. Sosyal ve estetik düşünceler gibi subjektif kriterler, teknik rasyonel konular ile birleşerek tasarım fikirleri ortaya çıkmaktadır. Soyuttan somuta doğru giden bir süreç olan mimari tasarım, objektif ve subjektif hususların dengeli bir şekilde göz önünde tutulması ve projeye en az iş sahiplerini ve kullanıcıları tatmin edecek kadar yansıtılması halinde başarı sağlanabilir.

Yaratıcı olan mimar, geçen zaman ve değişen çevre içerisinde zaman mekan sıkışması altında bunalan insanlara farklı alternatifler geliştirir. Onları durağanlıktan çıkarır. Zaman zaman bu eserler diğerlerine nazaran toplumun geniş kesimlerince ilginç olarak isimlendirilir. Bu değişimler insanların hayal güçlerini aktif hale getirip belirli bir zamanın içerisinde sıkışan mekanlardan çıkıp farklı alternatifler geliştirmeye teşvik etmektedir.

Yapıları sıfatlandıran ilginç kavramından hareketle mimari yapıların tasarım yöntemlerinin Broadbent'in tasnifine uygun bir şekilde yapılmasına karar verilmiştir. Broadbent'e göre mimarlar çalışmalarında 4 farklı tasarım yaklaşımını kullanmaktadır. Bu yaklaşımlar şunlardır: Pragmatik Tasarım, Tipolojik Tasarım, Analogik Tasarım, Kanonik Tasarım. Her ne kadar bu tasarım yaklaşımlarını, tam olarak belirli sınırlar ile ayırmak her zaman mümkün olmasa da mimari formun analizi açısından büyük kolaylık sağladığı söylenebilir.

Çalışma kapsamında incelenen 50 adet binanın tanıtımı yapılmış ve kullanılan tasarım yöntemlerinin hangileri olduğu çalışmanın analiz kısmında belirtilmiş ve bütün binaları bir arada görmek adına tablo eklenmiştir. Tablo incelendiğinde seçilen binalar

arasında en çok kullanılan tasarım yöntemleri sırasıyla, analogik, pragmatik, kanonik ve tipolojiktir.

Yapılan incelemede bazı yapılarda bir tane tasarım yaklaşımının kullanıldığını bazı yapılarda ikişer ve üçer tane yaklaşımın birlikte kullanıldığı görülmüştür. Buna göre; tek tasarım yaklaşımı kullanılan bina sayısı 13, iki adet tasarım yaklaşımı kullanılan bina sayısı 33, üç tasarım yaklaşımının bir arada kullanıldığını bina sayısı ise 4'tir.

Elde edilen sonuçlara göre 2010 – 2020 arasındaki son dönemde tasarlanmış, farklı kullanımlara ve alanlara sahip ilginç 50 adet bina arasında ağırlıklı olarak analogik tasarım yaklaşımı kullanılmıştır.

Çalışma kapsamında bulunan konut yapılarında en çok kullanılan tasarım yöntemleri sırasıyla, pragmatik, analogik ve tipolojiktir. İncelenen binalar arasında kanonik tasarım yaklaşımı kullanılarak tasarlanmış bir örnek bulunmamaktadır. Buradan hareketle, konut yapılarında en çok kullanılan tasarım yönteminin pragmatik tasarım yöntemi olduğu söylenebilir.

Yine konut yapılarına bakıldığında, incelenen yapılarda iki tasarım yaklaşımının birlikte kullanıldığı yapıların çoğunlukta olduğu görülmüştür. Buna göre, konut yapıları tasarlanırken genellikle iki tasarım yaklaşımının birlikte kullanıldığı söylenebilir. Tablo incelendiğinde konut yapılarında genellikle pragmatik ve analogik tasarım yaklaşımlarının birlikte kullanılarak tasarım yapıldığı söylenebilir.

Çalışma kapsamında incelenen dini yapıların analiz sonuçlarına bakıldığında, en çok kullanılan tasarım yönteminin analogik tasarım yöntemi olduğu ve bu yapılar tasarlanırken genellikle tek tasarım yaklaşımı kullanılarak tasarıma yön verildiği söylenebilir.

Araştırma kapsamında incelenen ofis yapılarından elde edilen analiz sonuçlarına göre, ofis binaları tasarımında en çok kullanılan tasarım yaklaşımının pragmatik tasarım yaklaşımı olduğu ve çalışma kapsamındaki ofis binaları tasarımlarında genellikle iki tasarım yaklaşımının birlikte kullanılarak tasarlandığı söylenebilir.

Konaklama-otel yapıları incelendiğinde; yapılar arasında analogik tasarım yaklaşımının daha çok kullanıldığı, pragmatik tasarım yaklaşımının kullanımının da analogik yaklaşım kadar tercih edildiği söylenebilir. Elde edilen analiz sonuçlarına göre; konaklama-otel tipi yapılar tasarlanırken genellikle iki tasarım yaklaşımının bir arada kullanıldığı fakat tek tasarım yaklaşımının kullanımının da tercih edildiği söylenebilir.

Elde edilen bütün veriler ışığında, son yıllarda bina tasarımlarında kullanılan sürdürülebilirlik ve doğayla uyumlu binalar tasarlanması pragmatik tasarım yaklaşımının da analogik tasarım yaklaşımına kadar çok kullanılmasına neden gösterilebilir. Çalışma sonucunda elde edilen bilgilere göre son dönemde tasarlanan ilginç binalar arasında en çok kullanılan tasarım yöntemi analogik tasarım yöntemi olmasına karşın, dünyadaki doğal kaynakların tükenmeye doğru gitmesi sebebiyle kendi enerjisini kendi üretebilen bina tasarımlarının ve kullanımlarının tercih edilebileceği öngörüsü azımsanmamalıdır. Zamanı verimli kullanmak adına binalardaki birçok işlemin otomatikleşmesi ve daha da teknolojikleşmesi akıllı binaların sayısındaki artış gibi birçok faktör ilerleyen zamanlarda binalarda en çok kullanılacak tasarım yaklaşımının pragmatik tasarım yaklaşımı olacağı bakış açısını güçlendirmektedir.

Çalışma kapsamındaki sonuçlardan son yıllarda tasarlanmış ilginç binalarda tipolojik ve kanonik tasarım yaklaşımlarının çok fazla tercih edilmediği sonucu çıkarılabilir. Binaları ilginç kılan tasarım yönteminin analogik tasarım yöntemi olduğu ve yakın gelecekte bu ilginçlik kriterini sağlayan tasarım yaklaşımlarından birinin de pragmatik tasarım yaklaşımı olacağı söylenebilir. Binaları ilgi çekici kılan bir diğer bulgunun da bu binaların tasarımlarında genellikle iki tasarım yaklaşımının birlikte kullanıldığı görülmüştür.

Son dönemde tasarlanmış ve inşa edilmiş ilginç yapıları inceleyen bu çalışmadan hareketle, yıl aralığı değiştirilerek araştırma yapıp, zaman içerisinde kullanılan tasarım yöntemlerinin değişkenliği ve insanların zamana göre ilginçlik algısı sorgulanabilir.

Bu yöntemden hareketle, farklı bir mimari web sitesinden seçilip gruplandırılmış örnekler, yapı türü bağlamında sayı artırılarak incelenebilir, böylece belirli zaman aralığında tek bir yapı türü üzerinde kullanılan tasarım yöntemlerini incelemek mümkün olabilecektir.

Çalışma kapsamında kullanılan yöntemden faydalanarak, nitelendirilmiş her türlü yapı için mekânsal bağlamda inceleme yapıp, mekânsal kurgunun tasarım yöntemleriyle bağlantısı araştırılıp ilginçlik derecesi anketle ölçülebilir.

Son dönemde tasarlanmış ve inşa edilmiş yapıların ilginçliğine değinen bu çalışmada, tasarımlarda sıklıkla kullanılan tasarım yöntemlerinin zaman içerisinde değişiklik gösterdiğini ve ilerleyen zamanlarda değişime girebileceğini görmekteyiz. Mimarlığın, toplumsal çevre ve teknolojik gelişmelerden etkilenerek gelişmesi değişmesinin kaçınılmaz olduğu gerçeğini de bu sonuçlardan çıkarabiliriz.

KAYNAKLAR

- Alexander, C. A., “Notes on the Synthesis of Form, Cambridge Mass.”, *Harvard U.P. Systems Generating Systems in Architectural Design*, USA, 12-68 (1964).
- Allen, S., “From Object to Field: Field Conditions in Architecture and Urbanism”, M. Hensel, A. Menges, & C. Hight (Dü), *Space Reader: Heterogeneous Space in Architecture* (2009).
- Andarood, F.G., “İç Mimarlık Alanında Görsel İletişim Temelli Grafik Tasarım Çözümlenmeleri”, Yüksek Lisans Tezi, *Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü*, Ankara, 107 (2014)
- Avkovan, E.N., “İstanbul Tatavla/Kurtuluş Sırtı'nın Kültürel Ve Mimari Kimlik Değişimi”, Yüksek Lisans Tezi, *Maltepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul, 7 (2019)
- Aydınlı, S., “Mimarlıkta Estetik Değerler”, *İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi*, İstanbul (1993)
- Banham, K., “Activity level of retarded cerebral palsied children”, *Exceptional Children*, 38(8), 641–642 (1973).
- Bártolo, H. M. G., “Value by design: A qualitative approach, Value through design”, *Proceedings of the CIB W96 Commission on Architectural Management, Rotterdam: CIB*, Rotterdam, 9-15 (2001).
- Bayazıt, N., “Alvar Aalto'nun lambaları”, *Yapı Dergisi*, İstanbul (1994)
- Birgönül, T. ve Dikmen, İ., “İnşaat projelerinin risk yönetimi”, *İMO Teknik Dergi*, 1305–1326 (1996).
- Broadbent, G., “Design in architecture: architecture and the human sciences”, *Chichester: Wiley* (1973).
- Broadbent, G., “Building Design as an Iconic Sign System”, *Bibliography of Semiotics 1975-1985*, 904-909 (1980).
- Broadbent, G., “Design in Architecture: Architecture and the Human Science”, *London: David Fulton*, (1988).
- Bunt, R. and Jencks, C. (eds.) “Signs, Symbols and Architecture”, *John Wiley & Sons*, New York (NY), 311-316, 324-331 (1980).

CABE, “Value of a Good Design: How buildings and spaces create economic and social value”, *Commission for Architecture and the Built Environment*, London (2002).

CABE, “Design Review: How CABE evaluates quality in architecture and urban design”, *Commission for Architecture and the Built Environment*, London (2006).

Carmona, M., de Magalhaes, C., ve Edwards, M., “What value urban design?”, *Urban Design International*, 7(2), 63–81 (2002).

Chu, K., “Metaphysics of genetic architecture and computation”, https://www.researchgate.net/publication/229505628_Metaphysics_of_genetic_architecture_and_computation (2006)

Cordan, Ö., “Mimari Formun Kavramsal Analizi”, Doktora Tezi, *Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Trabzon (2002).

Cross, N., “Design Cognition: Results From Protocol And Other Empirical From Protocol And Other Empirical”, In C. Eastman, M. McCracken, & W. Newstatter, *Design Knowing and Learning: Cognition in Design Education*, 79-103 (2001).

Çotusöken, B., “Etik ve İş Dünyası”, *Temaşa Erciyes Üniversitesi Felsefe Bölümü Dergisi*, (1), 24-38 (2014).

Dewulf, G., ve Van Meel, J., “Sense and nonsense of measuring design quality”, *Building Research and Information*, 32(3), 247–250 (2004).

Eldem, S.H., “Türk Evi Plan Tipleri”, *Pulhan Matbaası*, İstanbul (1954).

Erikson, H. E., “Identity, youth and crisis”, *New York: W. W. Norton Company*, New York (1968).

Erişti, S.D., Uluuysal, B. Ve Dindar, M., “Görsel Algı Kuramlarına Dayalı Etkileşimli Bir Öğretim Ortamı Tasarımı ve Ortama İlişkin Öğrenci Görüşleri”, *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 3 (1) (2013).

Evans, G. W., “The Built environment and mental Health”, *Journal of Urban Health*, 80(4), 536–555 (2003).

Eveno, C. (ed.), “Le Corbusier: une encyclopédie”, *Centre Georges Pompidou*, Paris (France) (1987)

Fewings P., “Construction Project Management: An Integrated Approach”, *London: Taylor & Francis*, Londra (2005).

Foster, N., “Building for the future conference”, *Commission for Architecture and the Built Environment*, Londra (2001).

Gann, D., ve Whyte, J., “Design quality, its measurement and management in the built environment” *Building Research & Information*, 31(5), 314–317 (2003).

Giaccardi, E. ve Fischer, G., “Creativity and evolution: A metadesign perspective” https://www.researchgate.net/publication/251194167_Creativity_and_evolution_A_metadesign_perspective (2008).

Güvenç, B., “Mimarlık: Zaman, Mekan ve Değişim”, *Uluslararası Felsefe ve Mimarlık Sempozyumu*, İstanbul (2005).

Hadid, Z., https://www.archdaily.com/896433/morpheus-hotel-zaha-hadid-architects?ad_source=search&ad_medium=search_result_all (1994),

Harvey, D., “Kent deneyimi” (Çev. Esin Soğancılar), *Sel Yayıncılık*, İstanbul (2017).

Hasol, D., “Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü”, *Yapı Endüstri Merkezi Yayınları*, 8. Baskı, İstanbul, 323 (2002)

Heidegger, M., “Building, Dwelling, Thinking”, Poetry, Language, Thought, Çeviri: Albert Hofstadter, *Harper and Row*, New York, 100-109 (1971).

Heintz, J., “Value addition through value adoption”, *Value Through Design Proceedings of the CIB W96 Commission on Architectural Management*, Rotterdam, 18-26 (2001).

Horvath, A., “Construction materials and the environment”, *Annual Review of Energy and The Environment* 29: 181-204 (2004).

Indurkha, B., “Metaphor and cognition”, *Dordrecht: Kluwer Academic Publishers*, Hollanda, 553-556 (1992).

İnternet, 1: Türk Dil Kurumu, “Mimar tanımı”, <http://www.tdk.gov.tr> (2021).

İnternet, 2: “Mamut Kemik Çadırı” <https://pdfcoffee.com/archi-theory-geoffrey-broadbent-others-pdf-free.html> (2021).

İnternet, 3: “Eskimo İglosu” <https://www.ekoyapidergisi.org/4105-sira-disi-yasam-alanlari-buz-mimarisi.html> (2020).

İnternet, 4: “Geleneksel Artvin Evi” <http://www.patikaa.com/yeni-yusufelide-yoresel-mimari/> (2020).

İnternet, 5: “York House Senior School, Vancouver, Kanada” <https://www.ekoyapidergisi.org/1212-10-secilmis-ornek.html> (2020).

İnternet, 6: “Stadthaods M1- Ekoevler, Freiburg, Almanya”

<https://www.ekoyapidergisi.org/1212-10-secilmis-ornek.html> (2020).

İnternet, 7: “Bunshaft's Lever House 1952, New York, Amerika”

<https://www.archdaily.com/61162/ad-classics-lever-house-skidmore-owings-merrill> (2021).

İnternet, 8: “Sydney Opera Binası”

<https://bulelwa2.carbonmade.com/projects/2823603/6786798> (2019).

İnternet, 9: “Twa Terminal Binası”

<https://www.arkitektuel.com/twa-terminali/> (2019).

İnternet, 10: “Ronchamp Şapeli”

<https://www.arkitektuel.com/ronchamp/> (2019).

İnternet, 11: “Guggenheim Müzesi tasarım eskizi”

<https://twitter.com/guggenheim/status/581103156760809473> (2019).

İnternet, 12: “Guggenheim Müzesi”, <https://www.dezeen.com/2017/06/09/solomon-r-guggenheim-museum-frank-lloyd-wright-new-york-city/> (2019).

İnternet, 13: “Marsilya Bloğu, Fransa”,

<https://www.arkitektuel.com/unite-dhabitation/> (2019).

İnternet, 14: “Farnsworth Evi, Amerika”

<https://www.arkitektuel.com/farnsworth-evi/> (2019).

İnternet, 15: “Burning Bush Synagogue”,

<https://divisare.com/projects/387001-eliezer-armon-architects-bahad-1-synagogue> (2021).

İnternet, 16: “Burning Bush Synagogue”,

https://www.instagram.com/p/B_Tsj1MI3Bi/ (2021).

İnternet, 17: “Tao Zhu Yin Yuan”,

<https://amazingarchitecture.com/residential-building/tao-zhu-yin-yuan-a-carbon-absorbing-vertical-forest-in-taipei-taiwan-by-vincent-callebaut-architectures> (2021).

İnternet, 18: “AS Building”,

<https://amazingarchitecture.com/office/as-building-in-merida-yucatan-designed-by-as-arquitectura> (2021).

İnternet, 19: “Barin ski resort”,

<https://amazingarchitecture.com/resort/barin-ski-resort-in-tehran-designed-by-ryra-studio> (2021).

Internet, 20: “Kaohsiung pop music centre”,
<https://amazingarchitecture.com/music-center/kaohsiung-pop-music-center-in-taiwan-by-manuel-monteserin> (2021).

Internet, 21: “Marmara Üniversitesi Teology Faculty Mosque”,
<https://amazingarchitecture.com/mosque/marmara-university-theology-faculty-mosque-designed-by-by-hassa-architecture> (2021).

Internet, 22: “30 Houses”,
<https://amazingarchitecture.com/apartments/30-houses-residential-building-by-alireza-mashhadimirza> (2021).

Internet, 23: “Royal arena”,
<https://amazingarchitecture.com/theater/3xn-completes-the-royal-arena-in-copenhagen> (2021).

Internet, 24: “Statoil regional and international offices”,
<https://www.archdaily.com/359599/statoil-regional-and-international-offices-a-lab> (2021).

Internet, 25: “IADC design museum”,
<https://amazingarchitecture.com/museum/rocco-design-architects-associates-completes-iadc-design-museum> (2021).

Internet, 26: “Rock House”,
<https://amazingarchitecture.com/concrete-houses/rock-house-designed-by-agi-architects> (2021).

Internet, 27: “Softstone”, <https://amazingarchitecture.com/office/softstone-mid-rise-office-building-in-tehran-designed-by-setup-architecture-studio> (2021).

Internet, 28: “Culture and congress centre- CKK Jordanki”,
<https://amazingarchitecture.com/concert-hall/culture-and-congress-centre-ckk-jordanki-in-poland-by-fernando-menis> (2021).

Internet, 29: “Greenland convention centre”,
<https://amazingarchitecture.com/exhibitions/greenland-convention-center-in-shiraz-iran-by-mehrdad-iravani-architects> (2021).

Internet, 30: “Guizhou Modoo shopping mall”,
<https://amazingarchitecture.com/shopping-centers/guizhou-modoo-shopping-mall-in-china-by-public-work-department-pwd> (2021).

Internet, 31: “Messner mountain museum coronas”,
<https://amazingarchitecture.com/museum/messner-mountain-museum-corones-by-zaha-hadid-architects> (2021).

Internet, 32: “Ayla golf academy and clubhouse”,
<https://amazingarchitecture.com/sports-center/ayla-golf-academy-clubhouse-in-aqaba-jordan-by-oppenheim-architecture> (2021).

Internet, 33: “Bahai temple”,
<https://www.archdaily.com/797194/bahai-temple-hariri-pontarini-architects> (2021).

Internet, 34: “Bahai Temple”,
<https://www.dezeen.com/2017/04/10/bahai-temple-south-america-chile-hariri-pontarini-architects-features-torqued-wings-steel-glass/> (2021).

Internet, 35: “Flavia”,
<https://amazingarchitecture.com/apartments/flavia-in-xalapa-mexico-designed-by-rafael-pardo-arquitectos> (2021).

Internet, 36: “Mausoleum of the Martyrdom of Polish Villages”,
<https://amazingarchitecture.com/mausoleum/mausoleum-of-the-martyrdom-of-polish-villages-in-michniow-by-nizio-design-international> (2021).

Internet, 37: “Planstone industrial pavilion”,
<https://amazingarchitecture.com/warehouse/planstone-industrial-pavilion-designed-by-paulo-martins-arquitectura-design> (2021).

Internet, 38: “Zemelny office building”,
<https://amazingarchitecture.com/office-buildings/zemelny-office-building-in-moscow-by-unk-architects> (2021).

Internet, 39: “0914' flagship store”,
<https://www.archdaily.com/944421/0914-flagship-store-tru-architects> (2021).

Internet, 40: “Casa Etérea”,
<https://amazingarchitecture.com/houses/casa-eterea-a-glass-house-in-san-miguel-de-allende-mexico-by-prashant-ashoka> (2021).

Internet, 41: “Castle lane”,
<https://amazingarchitecture.com/apartments/castle-lane-designed-by-droo> (2021).

Internet, 42: “Isvatham 9”,
<https://realtynxt.com/2019/09/01/the-splendid-architecture-of-ishatvam-9/> (2021).

Internet, 43: “Isvatham 9”,
<https://www.archdaily.com/869095/ishatvam-9-sanjay-puri-architects> (2021).

Internet, 44: “Argos”,
<https://amazingarchitecture.com/apartments/argos-by-zaha-hadid-architects> (2021).

Internet, 45: “Dancing Hotel”,
<https://amazingarchitecture.com/hotel/dancing-hotel-designed-by-budi-pradono-architects> (2021).

Internet, 46: “Dancing Hotel”,
<https://budipradono.com/u-janevalla/> (2021).

Internet, 47: “Town Hall in Eysturkommuna”,
<https://amazingarchitecture.com/city-hall/the-world-s-most-scenic-town-hall-by-henning-larsen-architects> (2021).

Internet, 48: “Kirsch Pharma HealthCare”,
<https://amazingarchitecture.com/factory/kirsch-pharma-healthcares-new-factory-in-germany-designed-by-saota> (2021).

Internet, 49: “Paeiz 6”
<https://amazingarchitecture.com/residential-building/paeiz-6-residential-building-in-tehran-iran-by-hamed-art-studio-seyyed-hamed-hosseini> (2021).

Internet, 50: “Palacio de la musica Mexicana”
<https://www.archdaily.com/901335/palace-for-mexican-music-alejandra-medina-arquitectura-plus-reyes-rios-plus-larrain-arquitectos-plus-munoz-arquitectos-plus-quesnel-arquitectos> (2021).

Internet, 51: “Palacio de la musica Mexicana”,
<https://arquitecturaviva.com/works/palacio-de-la-musica-mexicana-1> (2021).

Internet, 52: “Axis Vanam”,
<https://www.archdaily.com/932136/axis-vanam-the-purple-ink-studio> (2021).

Internet, 53: “Ban Villa”,
<https://amazingarchitecture.com/houses/ban-villa-in-jijiadun-village-china-by-blue-architecture-studio> (2021).

Internet, 54: “BBC pavilion Cannes”,
<https://amazingarchitecture.com/pavilion/bbc-beach-front-pavilion-in-cannes-france-universal-design-studio-giles-miller-studio> (2021).

Internet, 55: “Cloudscape of Haikou”,
<https://amazingarchitecture.com/library/mad-architects-completes-the-cloudscape-of-haikou-in-hainan-province-china> (2021).

Internet, 56: “Courbes residential building”,
<https://amazingarchitecture.com/residential-building/courbes-residential-building-in-colombes-france-by-christophe-rousselle-architecte> (2021).

Internet, 57: “Eden Singapore”,
<https://amazingarchitecture.com/apartments/eden-tower-in-singapore-by-heatherwick-studio> (2021).

Internet, 58: “Infinitus Plaza”,
<https://amazingarchitecture.com/headquarter/zaha-hadid-architects-infinitus-plaza-inaugurated-today-in-guangzhou-china> (2021).

Internet, 59: “Le Stella”,
<https://www.arcadata.com/en/focus/le-stella-monaco-principality-of-monaco-34.html> (2021).

Internet, 60: “Le Stella”,
<https://www.designboom.com/architecture/stella-monaco-jean-pierre-lott-10-27-19/> (2021).

Internet, 61: “Le Stella”,
<https://www.architectureartdesigns.com/le-stella-by-jean-pierre-lott-in-monaco/> (2021).

Internet, 62: “Presence in Hormuz 2”,
<https://amazingarchitecture.com/houses/presence-in-hormuz-2-a-multitude-of-small-scale-domes-built-with-the-superadobe-technique-by-zav-architects> (2021).

Internet, 63: “Pla 2”,
<https://amazingarchitecture.com/resort/pla-2-a-private-floating-resort-in-si-sawat-thailand-by-dersyn-studio-co-ltd> (2021).

Internet, 64: “House in the landscape”,
<https://amazingarchitecture.com/organic-house/amazing-organic-house-in-moscow-designed-by-niko-architect> (2021).

Internet, 65: “House in the landscape”,
<https://www.dezeen.com/2020/02/06/niko-architect-house-landscape-russia-architecture/> (2021).

Internet, 66: “The Hometown Moon”,
<https://amazingarchitecture.com/chapel/taians-ceremony-hall-the-hometown-moon-shandong-province-china-designed-by-syn-architects> (2021).

Internet, 67: “Turtle Bay”,
<https://amazingarchitecture.com/restaurant/turtle-bay-an-eco-tourist-destination-in-hua-hin-thailand-by-dersyn-studio-co-ltd> (2021).

Internet, 68: “1000 m² prefabric”,
<https://amazingarchitecture.com/apartments/summary-studio-unveils-the-newest-project-using-their-prefab-and-modular-building-systems> (2021).

Internet, 69: “Cote Rocheuse winery”,
<https://amazingarchitecture.com/winery/bionic-and-technocratic-cote-rocheuse-winery-in-anapa-russia-by-alexander-balabin-severin-proekt> (2021).

İnternet, 70: “Vanke waterfront city”,
<https://www.archdaily.com/940583/oct-star-vanke-waterfront-city-the-floating-pier-nordic-office-of-architecture> (2021).

İnternet, 71: “Shibori”,
<https://amazingarchitecture.com/office-buildings/shibori-site-office-in-ahmedabad-india-by-the-grid-architects> (2021).

İnternet, 72: “Sky Yards hotel”,
<https://amazingarchitecture.com/hotel/sky-yards-hotel-in-xiuwu-county-china-designed-by-domain-architects> (2021).

Jencks, C.A., “The Language of Post Modern Architecture”, *Academy Editions*, London (1977).

Jonas, W., “Design as problem-solving? Or: here is the solution what was the problem?” *Design Studies*, 4(2), 157-170 (1993).

Kayhan, P., “Simge Yapıların Tasarımcı – Kullanıcı Bağlamında İmgesel Analizi”, Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul (2015).

Kotler, P., “A Framework For Marketing Management”, *Prentice Hall*, New Jersey (2001).

Kwinter, S. “Virtual City, or the Wiring and Waning of the World,” *Assemblage (April, 1996)*, 86 – 101 (1996)

Latham, M., “Joint review of procurement and contractual arrangements in the United Kingdom construction industry”, *Constructing the team, final report*, London: Department of the Environment, London (1994).

Lawson, B., “How Designers Think: The Design Process Demystified”, 1980 4.baskısı, *Oxford: Architectural Press* (2005).

Lawson, B., “How Designers Think: The Design Process Demystified” *Oxford: Architectural Press* (1980).

Lawson, B., “How Designers Think: The Design Process Demystified” Translated into Persian by Mojtaba Dolatkah and Hoorie Piri, *Saeideh & Dolatmand* İran (2010).

Lawson, B., “Design in mind”, *Butterworth Architecture*, London (1994).

Leaman, A. ve Bordass, B., “Productivity in Buildings: The “Killer” Variables”, *Creating the Productive Workplace*, London (2000).

Lichfield, D., “Urban Regeneration for the 1990’s”, *London Planning Advisory Committee*, London (1992).

Loe, E., "The Value of Architecture Context and Current Thinking", *RIBA Future Studies*, Londra (2000).

Loeckx, A., "'Model en Metafoor" Bijdragen tot een semantisch-praxiologische benadering van bouwen en wonen", Doktora Tezi, *Katholieke Universiteit Leuven Mimarlık Bölümü*, Belçika (1982).

Macmillan, S., "The Value Handbook: Getting The Most From Your Buildings and Spaces" <https://www.designcouncil.org.uk/sites/default/files/asset/document/the-value-handbook.pdf> (2006).

McIntyre, M., "A literature review of the social, economic and environmental impact of architecture and design" *Scottish Executive Social Research*, <http://www.culturehive.co.uk/wp-content/uploads/2013/04/Scot-Exec-architecture.pdf> (2006).

Mezhapoğlu, M., "Eero Saarinen", *Mimarlık Dergisi*, Sayı 2 (1963).

Munasinghe, H., "Introduction to an Architectural Theory: Design as Theory Application", https://www.researchgate.net/publication/274691054_Introduction_to_an_Architectural_Theory_Design_as_Theory_Application (2007).

Owens, C., "Domain-independent Prototype Cases for Planning", *Proceedings of the DARPA Case-Based Reasoning Workshop*, San Mateo (1988).

Özden, P. P., "Kentsel Yenileme: Yasal Yönetmelik Boyut, Planlama, Uygulama", 2. Baskı, *İmge Kitabevi Yayınları*, Ankara (2008).

Pamir, H., "Vaziyet Planı Kentsel Tasarıma Karşı" *XXI Mimarlık Kültürü Dergisi* (10), 28-33 (2001).

Prins, M., Dr. Heintz, J. L., ve Ir. Vercouteren, J., "Design and management; on the management of value in architectural Design", *Value Through Design Proceedings of the CIB W96 Commission on Architectural Management*, Rotterdam, 18-26 (2001).

Rezaei, M., "Design Analytica: Reviewing Theories and Concepts in Contemporary Design Process of Form and Space" *Iran: Islamic Azad University, Central Tehran Branch*, Tehran (2014).

Roth, L. M., "Mimarlığın Öyküsü", *Kabalıcı Yayınları*, İstanbul (2000).

Sallette, M., "Design values" *Urban Land Journal*, November-December, 74-80 (2005).

San, İ., "Sanat Eğitimi Kuramları", Tan Yayınları, Ankara (1983).

Saxon, R., "Be Valuable: A guide to creating value in the built environment", *Constructing Excellence*, London (2005).

Spencer, N. ve Winch, G., “How Buildings Add Value for Clients” *Thomas Telford Publishing*, London (2002).

Şahin, M., “Ek Yapı Tasarımında Geometrik Düzen İçindeki Türdeş Yaklaşımların Form İlişkileri Açısından Değerlendirilmesi”, *Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul (1997).

Taşkıran, H. İ., “Yazı ve Mimari”, *Yapı Kredi Yayınları*, İstanbul (1997).

Thomson D.S., Austin S.A., Devine-Wright H. ve Mills G.R., “Managing value and quality in design”, *Building Research & Information*, 31(5), 334-345 (2003).

Tunalı, S., “Zincir Otellerde Konaklama Amaçlarına Göre Yatak Odası Nitelikleri ve Tasarım-Uygulama İçin Endüstrileşme Yaklaşımı”, Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul (2009).

Turuthan, T., “Tasarlama Faaliyeti ve Tasarımcı Nitelikleri Üzerine Bir İnceleme”, Doktora Tezi, *Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Trabzon (1987).

Usta. A., “Anadolu Türk Mimarlığında Form Analizi”, Doktora Tezi, *Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Trabzon (1994).

Van der Voordt, T. J.M., “Quality of design and usability: a vetruvian twin” *Ambiente Construido*, 9-2. (2009).

Volker L., “Deciding About Design Quality: Value Judgements and Decision Making in the Selection of Architects by Public Clients Under European Tendering Regulations” *Lelden: Sidestone Press* (2011).

Volker L. ve Prins M., “Linking design management to value perception in architectural building design” *International Built & Human Environment Research Week - 6th International Postgraduate Research* (2006).

Worpole, K., “The Value of Architecture: Design, Economy and Architectural Imagination”, *RIBA Future Studies*, London (2000).

Zimmerman A. ve Martin M., “Post-occupancy evaluation: benefits and barriers”, *Building Research & Information*, 29:2, 168-174 (2001).

ÖZGEÇMİŞ

Meryem ŞEKERCİ BOYNUEĞRİOĞLU, ilk ve orta eğitimini Karabük'te tamamladı. 2012 yılında Karabük Üniversitesi Mimarlık Fakóltesi'nden mezun oldu. Üniversite son sınıfta çalışma hayatına özel bir firmada çalışarak başladı daha sonra 2013 yılında kendine ait MRY Mimarlık ofisini açtı. 2017 yılında Karabük Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı'nda başladığı yüksek lisans programına devam etmektedir. 2013-2020 yılları arasında mimari projeler, restorasyon projeleri, gayrimenkul değerleme, enerji kimlik belgesi düzenleme ve şantiye şefliği gibi hizmetler verdi. 2020 yılında "Proje ve Uygulama Denetçisi" ünvanını aldı. Halen mimarlık yapmakta olup çalışma hayatına özel sektörde devam etmektedir.